

ATM for SMEs
Interreg Europe

A MIKROHITELHEZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS JAVÍTÁSA MAGYARORSZÁGON

- Kihívások és lehetőségek -
2021-2027

Székesfehérvár
2022

A tanulmány az Európai Unió Access to Microfinance for Small and Medium-sized Enterprises
- ATM for SME's programjának keretében készült

MINISZTERELNÖKSÉG

INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLOGIAI
MINISZTERIUM

ZALA
ZMVA
1992

Szerkesztette:
Szekfü Tibor

TARTALOM

1.	BEVEZETŐ	3
2.	A TÁRSADALMI CÉLÚ MIKROHITELEZÉS SZAKMAI ALAPELVEI	4
2.1.	JOGI ÉS SZABÁLYOZÁSI TERÜLET	5
2.1.1.	INTÉZMÉNYI HÁTTÉR (MFI SZABÁLYOZÁS) OPTIMÁLIS JOGI SZABÁLYOZÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK	5
2.1.2.	ÜGYFÉLVÉDELEM	6
2.2.	FINANSZÍROZÁSI TERÜLET.....	7
2.2.1.	A TÁRSADALMI HASZNOSSÁG ALAPELVE – A POZITÍV TÁRSADALMI HATÁS ELŐNYT ÉLVEZ A PÉNZÜGYI NYERESÉGGEL SZEMBEN.....	7
2.2.2.	A POZITÍV TÁRSADALMI CÉLOK ELÉRÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSA KÜLÖNBÖZŐ FINANSZÍROZÁSI FELTÉTELEKKEL.....	9
2.2.3.	ÜGYFÉL VÉDELEM FINANSZÍROZÁSI FELTÉTELEI – A MIKROHITELEZÉS NE ROMBOLJON, HANEM SEGÍTSEN.....	10
2.2.4.	PÉNZÜGYI HATÉKONYSÁG ALAPELVEI.....	10
3.	MIKROHITEL PROGRAMOK MAGYARORSZÁGON.....	11
3.1.	ORSZÁGOS MIKROHITEL PROGRAM	11
3.1.1.	1992 - A PHARE MAGYARORSZÁGI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI PROGRAMJA KERETÉBEN ELINDÍTJÁK A MIKROHITEL PROGRAMOT (MHP).....	11
3.1.2.	1998 – EURÓPAI JÓ GYAKORLATTÁ NYILVÁNÍTJÁK A DECENTRALIZÁLTAN MŰKÖDŐ PHARE MIKROHITEL PROGRAMOT	13
3.1.3.	1998 – MEGEGYEZÉS AZ MVA ÉS A HVK HÁLÓZAT KÉPVISELŐI KÖZÖTT A MIKROHITEL FORRÁSOK TULAJDONJOGÁNAK KÉRDÉSKÖRÉRŐL, VALAMINT EGY ÚJ MIKROHITELEZÉS MŰKÖDTETÉSI STRUKTÚRA KIALAKÍTÁSÁRÓL	14
3.1.4.	1999 – PÉNZÜGYI ELSZÁMOLÁS, AMELY LEZÁRTA A PHARE MIKROHITEL PROGRAMOT.....	15
3.1.5.	1999 – A MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY ORSZÁGOS MIKROHITEL ALAPBÓL TÖRTÉNŐ PÉNZKÖLCSÖN NYÚJTÁSI TEVÉKENYSÉGE KIKERÜLT A HITELINTÉZETEKRŐL ÉS A PÉNZÜGYI VÁLLALKOZÁSOKRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY HATÁLYA ALÓL.	15
3.1.6.	1999. DECEMBER 9 – AZ MVA KURATÓRIUMÁNAK ÜLÉSE: SZERZŐDÉSTERVEZET AZ AZ MVA ÉS A HVK-K KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉSRE VONATKOZÓAN, AZ „ÚJ MIKROHITEL PROGRAM” BEINDÍTÁSÁRA	17
3.1.7.	2000. MÁJUS 17 – MEMORANDUM OF UNDERSTANDING, AZAZ MEGÁLLAPODÁS AZ ORSZÁGOS MIKROHITEL ALAP (OMA) LÉTREHOZÁSÁRÓL	18
3.1.8.	2000. JÚNIUS – A HVK-K EGY RÉSE EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁST KÖTÖTT AZ MVA-VAL AZ ÚJ MIKROHITEL PROGRAM MŰKÖDTETÉSÉRE.....	20
3.1.9.	2003 - A HVK-K, AZAZ A MEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK MIKROHITELEZÉSI TEVÉKENYSÉGE KIKERÜLT A HITELINTÉZETI TÖRVÉNY HATÁLYA ALÓL.....	23

3.1.10.	2000 – TŐL KORÁBBAN NEM TAPASZTALT JOGVITÁK ÉS MŰKÖDÉSI ANOMÁLIÁK A MIKROHITEL PROGRAM MŰKÖDTETÉSÉBEN	24
3.1.11.	2003-2006 - SZAKÉRTŐI EGYEZTETÉSEK FOLYNAK A FELÜGYELETET ELLÁTÓ MINISZTERIUM ÉS A HVK-K KÉPVISELŐI KÖZÖTT A MIKROHITEL PÉNZESZKÖZÖK KEZELŐI JOGÁNAK VISSZAADÁSA ÜGYÉBEN	26
3.1.12.	2006 – AZ MVA VISSZAADJA A KEZELŐI JOGOT A FORRÁSOK TULAJDONOSAINAK A HVK-KNAK, ÚJABB „HELYI MIKROHITEL ALAPOK” „JÖNNEK LÉTRE”	27
3.1.13.	2016 - KÚRIAI DÖNTÉS TÁMASZTJA ALÁ, HOGY AZ MVA MÉG ELLENŐRZÉSI JOGGAL SEM RENDELKEZIK A HVK-K MIKROHITEL FORRÁSAI FELETT	32
3.1.14.	2017 – A MINISZTERELNÖKSÉG TÁMOGATJA EGY ÚJ „SZOCIÁLIS MIKROHITEL PROGRAM” BEINDÍTÁSÁT, ÉS FELVETI A MEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK MIKROHITELÉSI TEVÉKENYSÉGÉRE VONATKOZÓ RÉSZLETSZABÁLYOZÁS SZÜKSÉGESSÉGÉT	33
3.1.15.	2018 – EGY EURÓPAI UNIÓS PROGRAM KERETÉBEN KÉSZÜLT ÁTFOGÓ MAGYARORSZÁGI FELMÉRÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI	34
3.1.16.	2019 – TŐL TÖBB HVK FELMONDTA AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSOKAT AZ MVA-VAL	36
3.1.17.	AZ MVA MŰKÖDÉSI SAJÁTOSSÁGAI	39
3.1.17.1.	AZ MVA MIKROHITEL KOORDINÁCIÓJA AZ ÉVES BESZÁMOLÓI ALAPJÁN	39
3.1.17.2.	AZ OMP MIKROHITEL KIHELYEZÉSEI DIAGRAMMOKON	46
3.1.18.	ÖSSZEGZÉS	50
3.2.	JEREMIE MIKROHITEL PROGRAM	52
3.2.1.	RÖVID PROGRAMISMERTETŐ	52
3.2.2.	A JEREMIE PROGRAM ÜGYFÉLFORGALMI ADATAI	54
3.2.3.	MŰKÖDÉSI SAJÁTOSSÁGOK	56
3.2.4.	FOLYTATÁS MÁR KÖZBESZERZÉSSSEL NONPROFIT MIKROFINANSZÍROZÓK NÉLKÜL	59
3.2.5.	ÖSSZEFOGLALÓ A JEREMIE MIKROHITEL PROGRAM FŐBB JELLEMZŐIRŐL	59
3.3.	A VÁRMEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK ÖNÁLLÓ MIKROHITELEZÉSE	61
3.3.1.	VÁRMEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK – MINT NONPROFIT MIKROHITELEZŐK	61
3.3.2.	A VÁRMEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK ÉS A MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY TEVÉKENYSÉGÉNEK ÖSSZEHAJONLÍTÁSA A MIKROHITELEZÉS TEKINTETÉBEN	62
3.4.	SZÉCHENYI "MIKROHITELEK"	70
4.	A TÁRSADALMI CÁLÚ MIKROHITELEZÉS JOGI SZABÁLYOZÁSÁNAK INDOKOLTSÁGA MAGYARORSZÁGON	72
5.	ÖSSZEGZÉS, JAVASLATOK	75
6.	MELLÉKLETEK	77

1. BEVEZETŐ

Az Európai Unió ATM for SME's - Access to Microfinance for Small and Medium-sized Enterprises („Hozzáférés a mikrofinanszírozáshoz kis- és középvállalkozások számára”) Interreg Europe (2014-2020) projekt célja többek között olyan európai jó mikrohitelvezési gyakorlatok összegyűjtése, amelyek megosztása révén növekedhet a mikrohitelvezés pozitív társadalmi hatása Európában. A program 2021-es kiterjesztése az a célt tűzte ki, hogy felkutasson olyan további jó mikrohitelvezési gyakorlatokat, amelyek segítenek a COVID-19 járvány következtében kialakult negatív gazdasági hatások enyhítésében, illetve javítja a mikrovállalkozások válságállóságát a mikrohitelvezés eszköztárával.

A program céljai közé tartozik az egyes gyakorlatok elemzése, illetve ezek alapján **javaslatok készítése a döntéshozók számára annak érdekében, hogy milyen módon fokozható a mikrohitel programok társadalmi hasznossága, illetve felhasználása a célszektor válságállóságának növelésére.**

A programot megvalósító nemzetközi konzorcium vezető partnere a **Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (Magyarország)**, illetve további magyarországi projektpartner a **Miniszterelnökség**, delegált szakértő által az Innovációs és Technológiai Minisztérium, valamint a Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány.

2022. szeptember 27. Budapest, Magyarország, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, ATM for SME's program záró konferencia. A képen balról: Dr. Bódizs Tamás RVA kuratórium elnök, Prof. Dr. Nyikos Györgyi NKE, tanszékvezető egyetemi tanár, Dr. Greinstetter Balázs, Miniszterelnökség helyettes államtitkára, Szekfű Tibor RVA ügyvezető igazgató, Bárdi Viktor Miniszterelnökség főosztályvezető, Vonnák Péter RVA ügyvezető igazgató helyettes

Jelen dokumentum célja a magyarországi mikrohitelvezés átvilágítása abból a célból, hogy meghatározza azokat a területeket, amelyeken lehetőség nyílhat a mikrohitelvezés társadalmi hasznosságának javítására, illetve konkrét intézkedési javaslatokkal segítse a döntéshozók munkáját a pozitív társadalmi célok elérése érdekében.

Ez magában foglalja a mikrohitelvezés jogi környezetének, szabályozásának átvilágítását, a finanszírozás megoldottságát és a működési háttér szakmai célok megvalósítására való képesség szerinti átvilágítását is.

Mindezek mellett cél olyan javaslatok megfogalmazása az illetékes döntéshozók számára, amelyek javíthatják a mikrohitel programok - illetve ezen programokra szánt közpénzek - társadalmi célú hasznosulását.

Az egyes programok átvilágításánál - figyelemmel a program céljaira - nem törekedtünk mély, átfogó hatásvizsgálat elkészítésére, inkább azokra a tényezőkre fókuszáltunk, amelyek a jobbitó szándékú javaslatok megfogalmazása szempontjából relevánsak lehetnek. Az egyes programok működésének leírásánál sem törekedtünk a teljességre, az egyes történéseket, dokumentumokat csupán olyan mélységig ismertettük, amennyire a megértés szempontjából feltétlen szükségesnek ítéltük.

2. A TÁRSADALMI CÉLÚ MIKROHITELEZÉS SZAKMAI ALAPELVEI

Mikrohittelnek tekintjük az olyan kis összegű hiteket-kölcsönöket, amelyeket olyan önálló jövedelem-szerző tevékenységből- vállalkozásból boldogulni és megélni kívánó ügyfeleknek nyújtanak, akik a profitorientált kereskedelmi bankoktól egyáltalán nem tudnak, vagy nem megfelelő mértékben tudnak tevékenységük elősegítéséhez hitelhez- kölcsönhöz jutni.

Ennek a csökkent hitelképességnek az oka lehet akár az ügyfelek

- kis összegű hiteligénye,
- akár a jogi biztosítékaik nem megfelelő mennyisége
- vagy, mert kezdők, illetve nincs kiértékelhető vállalkozói múltjuk.

A szociális (pozitív társadalmi célokat szolgáló) mikrohitelkezés egyik jelentős ismérve a nonprofit szemlélet, mert ennél a hitelformánál fontosabb a hitelek pozitív társadalmi hatása, mint a profitszerzés. A mikrohitelkezéshez kapcsolódnia kell egy intenzív és hatékony mentorálási és segítségnyújtási tevékenységnek, valamint magas színvonalú üzletfejlesztési szolgáltatásoknak is.

Jelenleg az Európai Unióban a 25 ezer Euró (kb. 10 mFt) alatti önfoglalkoztatást segítő hitelek tekintik mikrohittelnek.

2016. május 13, Székesfehérvár, Magyarország, a MicroFinet együttműködés létrehozói. A képen balról: Giampietro PIZZO (RITMI) Olaszország; Joerg SCHOOLMANN (DMI) Németország, SZEKFÜ Tibor (HMN) Magyarország, Unni Beate SEKKESÆTER (Microfinance Norway) Norvégia, Jaime DURÁN NAVARRO (AEM) Spanyolország.

A közpénzek mikrohitelzésre történő felhasználásának alapelveit a MicroFiNet® (az európai nemzeti mikrofinanszírozó hálózatok együttműködő csoportja) fektette le. A MicroFiNet® tagjai 2016. szeptember 29-én Rómában aláírták a "SZAKMAI AJÁNLÁSOK AZ EURÓPAI DÖNTÉSHOZÓK SZÁMÁRA A MIKROFINANSZÍROZÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGI SZABÁLYOZÁSRA" című dokumentumot (a továbbiakban Római direktívák http://microfinancegoodpractices.com/wp-content/uploads/2022/05/European_recommendations.pdf 1. sz. melléklet), amely azokat a szakmai ajánlásokat- direktívákat tartalmazza, amelyek betartása elengedhetetlenül szükséges a közpénzekből megvalósított mikrohitel programok pozitív társadalmi hatásának eléréséhez.

Ezek a direktívák ma már egyetemi tananyag részét képezik Magyarországon, a Nemzeti Közszerződési Egyetemen, illetve Spanyolországban, a Cádizi Egyetemen. Az ismeretanyag szakkönyv formájában is megjelent, Magyarországon nyomtatott formában, illetve digitális formában angol és spanyol nyelven (Szekfü-Vonnák-Pizzo: „MIKROHITELEZÉLS – elméleti alapoktól a gyakorlatig”, Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, 2020. ISBN 978-615-81559-0-8).

Mivel ezek az irányelvek kiemelkedően fontosak a mikrohitelzésre fordított közpénzek optimális társadalmi hasznosulása szempontjából, részletesen bemutatjuk őket a fent említett szakirodalom alapján.

Az európai szakmai testületek két fő területen fogalmaztak meg szakmai ajánlásokat.

Ezek:

- Jogi és szabályozási terület
- Finanszírozási terület

Az egyes területekhez tartozó ajánlásokat alább részletezzük.

2.1. JOGI ÉS SZABÁLYOZÁSI TERÜLET

A testület a jogi és szabályozási területhez kapcsolódóan két fő logikai csoportban fogalmazott meg ajánlásokat:

- Intézményi háttér szabályozása (1; 1.1; 1.2 Direktíva)
- Ügyfélvédelem (2; 3 Direktíva)

2.1.1. INTÉZMÉNYI HÁTTÉR (MFI SZABÁLYOZÁS) OPTIMÁLIS JOGI SZABÁLYOZÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- 1. Direktíva: Törvényben megfogalmazott felhatalmazással „nem banki” hitelező szervezetek számára is lehetővé kell tenni a hitelezést.*
 - 1.1. Direktíva: A betétgyűjtéssel nem foglalkozó, hitelezésre jogosult és kimondottan - a nemzetállam és/vagy az Európai Unió által meghatározott ügyletenkénti egyedi mikrohitel limitet meg nem haladó mikrohiteleket nyújtó – kimondottan a mikrohitelezésre szakosodott, pozitív társadalmi célokat megvalósító pénzügyi vállalkozások megalapítását alacsonyabb összegű alapító tőkéhez kell kötni, és nyilvántartását el kell különíteni.*
 - 1.2. Direktíva: Betétgyűjtéssel nem foglalkozó, kimondottan adományokból és közpénzekből megvalósított, pozitív társadalmi célokat megvalósító - a nemzetállam és/vagy az Európai Unió által meghatározott ügyletenkénti egyedi mikrohitel limitet meg nem haladó mikrohiteleket nyújtó - erre felkészült non-profit alapítványok, vagy alapítványok egy meghatározott köre számára lehetővé kell tenni a mikrohitelezési tevékenység folytatását.*

Fontos megemlítenünk, hogy a mikrofinanszírozásnak két fő területe van. Egyrészt a piaci viszonyok szerint működő **profitorientált mikrofinanszírozás**, (ez leginkább a profitorientált befektetők által finanszírozott nyereségorientált mikrohitelezés) illetve a **nonprofit mikrofinanszírozás**. Ez utóbbi történhet privát pénzekből (Pl.: adományokból) illetve közpénzekből.

Fontos tudnunk, hogy az egyes nemzetállamok „banktörvényei” elsősorban a betétesek és részvényesek védelmét kell, hogy szolgálják, illetve a profitorientált pénz és tőke piac szabályait határozzák meg.

Az említett **1. Direktíva** lényege, hogy a betétgyűjtéssel nem foglalkozó (tehát a betétesek védelme itt célként fel sem merülhet) hitelező szervezetekre külön szabályozás indokolt.

Ezt részletezve az **1.1 Direktíva** lényege az, hogy azoknak a betétgyűjtéssel nem foglalkozó, de a pénzpiac aktív tagjaként (profit orientáltan) működő „**pénzügyi vállalkozásoknak**” a létrehozását, bejegyzését, amelyek kimondottan mikrohitelzésre szakosodottan kívánnak hitelezni, meg kell könnyíteni (alacsonyabb összegű alapító tőkéhez kell kötni), és nyilvántartásukat el kell különíteni.

Az **1.2 Direktíva a pénzpiacon kívüli**, pozitív társadalmi célokat szolgáló nonprofit mikrohitelzést kívánja elősegíteni azzal, hogy az ilyen a betétgyűjtéssel nem foglalkozó nonprofit szervezetek – alapítványok – mikrohitelzési tevékenységét engedélyezni javasolja külön jogi szabályozás mellett.

Amennyiben tehát egy mikrohitel program működtetését olyan szakosodott mikrofinanszírozó szervezet - nonprofit alapítvány végzi, amely

- **betétgyűjtéssel nem** foglalkozik,
- a forrásokat a donor által meghatározott feltételekkel juttatják el a társadalmilag fontos, támogatni kívánt célcsoporthoz,
- **nem profit orientált céllal**, hanem közhasznú tevékenységként végezi a hitelezést,

jogilag nem indokolt, hogy a mikrohitelzési tevékenysége az adott országban érvényes „banktörvény” hatálya alá essen.

2.1.2. ÜGYFÉLVÉDELEM

A szakértők által megfogalmazott 2. és 3. Direktíva a mikrohitel programok célcsoportját képező ügyfelek jogi eszközökkel történő védelmére hívja fel a védelmet. A **2. Direktíva** közvetlen jogi védelmet javasol, a **3. Direktíva** pedig közvetett.

2. Direktíva: A kiszolgáltatott társadalmi rétegek helyzetével való visszaélés lehetőségét szabályozási és finanszírozási eszközökkel is korlátozni kell.

Annak ellenére, hogy a mikrohitelzésben érdekelt ügyfélkör finanszírozása a profitorientált pénzpiaci szereplők számára általában nem kifizetődő, és ezért a meglévő kereslet ellenére ellátatlan piaci terület keletkezik (Lásd: a piaci kudarcok közgazdasági elméletét) előfordulhat, hogy az erősen kiszolgáltatott emberek helyzetét kihasználó, azzal visszaélő, igen magas uzsoratókével dolgozó etikátlan finanszírozók is megjelennek, a piaci mechanizmus következményeként. Ennek a jelenségnek, illetve a káros társadalmi hatásának megakadályozása okán erősen javasolt:

- az adott nemzet állam szintjén, a piaci szereplők által elkérhető kamatok és díjak jogszabályban történő maximalizálása;
- közpénzekből, adományokból finanszírozott, meghatározott maximális etikus kamat szint mellett – nonprofit közvetítőkön keresztül megvalósított – nonprofit mikrohitel programokkal a „mesterséges kínálat” megteremtése a célcsoport számára.

3. Direktíva: „Vállalkozó barát” szabályozó rendszer kialakítása szükséges.

Fontos, hogy az állam is „hagyja élni” a mikrohitelzéssel támogatni kívánt célcsoportot. A túlzott adó-járadék- és adminisztratív terhek, valamint a toleranciát nem tűrő ellenőrzési és bírságolási gyakorlat hátráltathatja a gazdaság növekedését, illetve rendkívül megnehezíti a vállalkozások, és különösen a kezdő mikrovállalkozások megélhetési lehetőségeit. Éppen ezért a segítségnyújtásnak a korrekt és toleráns állami szabályozásban is meg kell nyilvánulnia, különösen a háromévesnél fiatalabb vállalkozások tekintetében.

2.2. FINANSZÍROZÁSI TERÜLET

A testület igen nagy hangsúlyt fektetett a finanszírozási területre vonatkozó legfontosabb szabályozási irányelvek megfogalmazására. Kiemelt fontosságú a mikrofinanszírozási programok társadalomra gyakorolt pozitív hatása.

EZ KÖZPÉNZBŐL FINANSZÍROZOTT PROGRAMOK ESETÉN ELENEDHETETLEN ALAPKÖVETELMÉNY! Éppen ezért rendkívül körültekintően kell meghatározni az ilyen programok finanszírozási feltételeit, szabályait és eljárásait, mert ezek helytelen, szakszerűtlen kialakításával igen könnyen célt téveszthetünk, és a várt pozitív társadalmi hatás elmaradhat.

Továbbá, erősen javasolt közpénzekből finanszírozott mikrohitel programok beindítása és fenntartása azokban az államokban, ahol

- szükséges a kormányzati beavatkozás az ellátatlan piaci területeken a meglévő kereslethez igazított „mesterséges kínálat” létrehozása céljából, pozitív társadalmi célok (szociális és/vagy vállalkozásfejlesztési- gazdaságfejlesztési célok) megvalósítása érdekében;
- szükséges a kormányzati beavatkozás az erősen kiszolgáltatott emberek helyzetét kihasználó, azzal visszaélő, igen magas uszoratőkével dolgozó etikátlan finanszírozók megjelenésének visszaszorítása érdekében.

A Finanszírozási területre vonatkozó javaslatok négy fő logikai csoportba sorolhatók:

- Társadalmi hasznosság alapelve és elsődlegessége a pénzügyi haszonnal szemben,
- A pozitív társadalmi célok elérésének biztosítása különböző finanszírozási feltételekkel,
- Ügyfél védelem finanszírozási feltételei,
- Pénzügyi hatékonyság alapelvei.

2.2.1. A TÁRSADALMI HASZNOSSÁG ALAPELVE – A POZITÍV TÁRSADALMI HATÁS ELŐNYT ÉLVEZ A PÉNZÜGYI NYERESÉGGEL SZEMBEN

A társadalmi hasznosság alapelvének betartásához elengedhetetlenül szükséges az alább ismertetett ajánlások figyelembevétele és betartása.

4. ***Direktíva: A közpénzekből finanszírozott mikrohitel programokat, mint társadalmi szolidaritásként megnyilvánuló segítségnyújtást kell értelmezni, mely befektetés eredménye a társadalomra gyakorolt pozitív hatásában térül meg.***

A közpénzekből finanszírozott mikrohitel programok tekintetében az a szemlélet, mely a befektetett közpénzt olyan befektetett tőkeként értelmezi, melynek kamatostól pénzben kell megtérülnie, inkább szolgálja az alapok kezelésében, felügyeletében és ellenőrzésében résztvevő egyes magánszemélyek egyéni érdekeit, mint a támogatni kívánt célcsoport, illetve az egész társadalom érdekeit. Ez a szemlélet ugyanis jelentősen gátolhatja azt, hogy a rendelkezésre bocsátott források valóban azokhoz jussanak el, akik erre a segítségre rászorulnak. Ebből következően erősen javasolt a következők szerint részletezett további ajánlások figyelembevétele a programok szabályainak meghatározásánál, miszerint:

- 4.1. *Direktíva: Közpénzekből finanszírozott mikrohitel programok esetében a pozitív társadalmi hatás elérése prioritást kell, hogy élvezzen a megvalósítás során az alapok nominál értéken történő „megőrzésével” vagy gyarapításával szemben,*
- 4.2. *Direktíva: a fenntarthatóság követelményét elsősorban a fenntartható társadalom humánus megközelítésének szemlélete alapján kell értelmezni és elvárni, és nem az abszolút pénzügyi fenntarthatóság szemlélete alapján.*

A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata megfogalmazásában: "A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg." A fenntartható társadalom legfontosabb ismérvei és együttesen szükséges alapvető követelményei:

- a szociális igazságosság, amelynek az alapja a lehetőségekhez való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása, és a társadalmi terhekből való közös részesedés;
- az életminőség folytonos javítására való törekvés; a természeti erőforrások fenntartó használata, amelynek megvalósításához a társadalom környezet-tudatos és környezet-etikus magatartása szükséges;
- a környezetminőség megőrzése.

Az életminőség magában foglalja az egészséget - a teljes testi, lelki és szociális jólétet -, s ehhez kapcsolódóan az anyagi jólétet, az egészséges környezeti feltételeket, a demokratikus jogokat, a biztonságot, vagy a mindenki számára elérhető oktatást.

A méltányos életkörülmények, a megfelelő életminőség, jólét biztosítását kifejező célkitűzés mindenkire - a jövő nemzedékekre is - vonatkozik.

A megvalósításhoz elengedhetetlen a rendszerszemléletű gondolkodás és kormányzás.

- 4.3. *Direktíva: Az elvárt pénzügyi fenntarthatóságot időintervallumhoz (rövid- közép- illetve hosszútávon történő fenntartás) kell rendelni, mely időszak alatt el kell érnie, vagy fenn kell tartania a programnak a tervezett pozitív társadalmi hatásokat.*

Az abszolút értelemben vett pénzügyi fenntarthatóság megkövetelése azt jelenti, hogy az adott mikrohitel program bevételeinek minden időben minden körülmények között fedezniük kell

- a program működtetés valamennyi (beleértve a behajtási költségeket is) költségét,
- a központi alapkezelés és pénzügyi ellenőrzés valamennyi költségét,
- a leírt veszteségeket,
- illetve az alap reálértéken való megőrzés igényének esetén az inflációt is.

Mindezen célkitűzések együttes megvalósulása azt is jelenti, hogy annak a támogatni kívánt, hátrányos helyzetű célcsoportnak azon tagjai, akik képesek visszafizetni a kölcsönöket és képesek megfizetni a kamatokat kell, hogy finanszírozzák

- a program működtetés összes költségét,
- nekik kell visszafizetniük a nem fizető társaik helyett a nekik kihelyezett behajthatatlan tőkét (fedezni kell a veszteségeket). (Ez társadalmilag elfogadhatatlan és igazságtalan, ráadásul rontja a „sikeresek” fejlődési lehetőségeit is.)

- Fizetniük kell az összes központi ellenőr és alapkezelő fenntartásának működési költségét, (akik gyakori hibaként arra vigyáznak, hogy a mikrofinanszírozó szervezetek ne hagyják magas kockázatú kihelyezéseket végezzenek a kiemelkedően magas kockázattal finanszírozható célcsoport számára, és ezzel veszélyeztessék az erre szánt közpénzek megőrzését).

Nyilvánvaló, hogy a közösségi pénzek nem arra szolgálnak, hogy egy szűk csoport magas, közpénzekből történő finanszírozás mellett „afelett őrködjön”, hogy az el ne vesszen, hanem, hogy a közösség szükséges kiadásait fedezze, beleértve a **társadalmi szolidaritás megnyilvánulásaként biztosított segítségnyújtást (mely befektetés eredménye a pozitív társadalmi hatásában nyilvánul meg)** valamint a **fenntartható társadalom célkitűzéseit megvalósító olyan programokat is mint a mikrohitel programok.**

Éppen ezért a mikrohitel programok esetében célszerű, ha a pénzügyi fenntarthatósággal kapcsolatos elvárásokat nem abszolút értelemben határozzák meg, hanem időintervallumhoz kötik. (Rövid- közép- vagy hosszútávon fenntartható programok.)

Ez azt jelenti, hogy a programot úgy kell működtetni, hogy az alapok bevételei meghatározott ideig, pl.: 5, 10, vagy 15 évig – akár azok nominálérték csökkenése mellett - legyenek képesek működni, az elvárt társadalmi hatás elérése, illetve fenntartása mellett.

2.2.2. A POZITÍV TÁRSADALMI CÉLOK ELÉRÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSA KÜLÖNBÖZŐ FINANSZÍROZÁSI FELTÉTELEKKEL

5. *Direktíva: A közpénzekből finanszírozott mikrohitel programok lebonyolításában a non-profit finanszírozók bevonása prioritást kell, hogy élvezzen a profitorientált hitelezőkkel szemben.*

A magántőkéből létrehozott profitorientált vállalkozások alapvető célkitűzése és feladata az, hogy a tulajdonosok számára profitot termeljenek. Hitelezéssel foglalkozó vállalkozások esetén ez azt is jelenti, hogy a vállalkozás teljesen természetes folyamatos törekvése, hogy a kockázatok minimalizálása mellett a maximális profitot érje el. Ez az egyébként teljesen természetes törekvés mikrohitel programok esetében jelentősen gátolhatja azt, hogy a források valóban a megcélzott ügyfélkörhöz jussanak el. Ez jelentősen veszélyeztetheti a tényleges társadalmi célok elérését.

Ennek veszélye nonprofit hitelezőknél, például alapítványoknál lényegesen alacsonyabb.

6. *Direktíva: A közpénzekből finanszírozott mikrohitel programmal megcélzott ügyfélkör hatékony elérésének, és az elérendő társadalmi célok tényleges megvalósításának érdekében a hitelezés kockázatát egyáltalán nem, vagy kivételes esetben csak kisebb mértékben szabad a közvetítőkre áthárítani.*

A hitelkockázatok közvetítőkre történő áthárításával a társadalmi szolidaritás semmilyen formában nem nyilvánul meg az adott mikrohitel programban. A kockázatviselés kötelezettsége kockázatkerülő magatartáshoz vezet a hitelezésben. A magas kockázattal járó mikrohitel programok esetében ez azt is jelenti, hogy a források nem jutnak el a megcélzott, igen magas kockázattal finanszírozható ügyfélkörhöz (jellemzően kezdő, illetve fiatal - három évesnél nem régebbi - vállalkozások), ez jelentősen gátolja a társadalmi célok megvalósulását.

- 6.1. *Direktíva: A hitelezési veszteségek az alapokból leírhatók kell, hogy legyenek.*

A pénzügyi fenntarthatóság biztosítására meghatározott időintervallum hosszát is figyelembe véve meg lehet határozni különböző kockázatviselési arányokat a „Hitel Alap” és a közvetítő között. Ez lehet sávosan meghatározott kockázatviselési arány meghatározás is. (Pl.: kezdő vállalkozások finanszírozása esetén magasabb mértékben lehet veszteséget leírni az „alap” terhére, mint a már több éve működő vállalkozások finanszírozása esetén, hiszen a kezdők finanszírozása lényegesen magasabb kockázattal jár.)

Azzal azonban tisztában kell lenni, hogy minél nagyobb mértékben hárul a közvetítőre a kockázatviselés terhe, annál nagyobb mértékben kerüli azt. Így az a mikrohitel program, amelynek célja pontosan az, hogy megoldja az igen magas kockázattal járó ügyfélkör finanszírozását, nem tudja betölteni eredeti funkcióját, így a várt társadalmi hatás elmaradhat.

2.2.3. ÜGYFÉL VÉDELEM FINANSZÍROZÁSI FELTÉTELEI – A MIKROHITELEZÉS NE ROMBOLJON, HANEM SEGÍTSEN

7. *Direktíva: Ne hozza a program nehezebb helyzetbe az önhibáján kívül fizetési problémákkal küzdő támogatni kívánt személyeket, mint amilyenben azok a támogatás előtt voltak.*

Amennyiben például a „közpénzek védelmének” hibás szemlélete miatt „kemény” beszedési eljárást várnak el a közvetítőktől, úgy előfordulhat, hogy a támogatni kívánt személyek egy része rosszabb helyzetbe kerül a segítségnyújtás után, mint amilyen helyzetben korábban volt. (Vagyona egy része vagy egésze elveszhet, úgy, hogy még tartozása is marad fenn.) Ebben az esetben a társadalmi szolidaritás semmilyen formában nem nyilvánul meg a programban, és az elvárt pozitív társadalmi hatás sem tud megfelelően megvalósulni.

8. *Direktíva: A program társadalmi sikerességét elő kell segíteni a támogatni kívánt célcsoport számára nyújtott szakmai tanácsadással, segítségnyújtással.*

A komplex segítségnyújtás szemlélete elősegíti a program társadalmi sikerességét, illetve a finanszírozott vállalkozások életben maradásának esélyét. Ez a hitel gondozás során, a mikrohitel programhoz szervesen kapcsolódó és rendkívül szükséges tanácsadásban és segítségnyújtásban kell, hogy megnyilvánuljon, különösen a kezdő és fiatal - három évnél nem idősebb - vállalkozások segítése esetében.

2.2.4. PÉNZÜGYI HATÉKONYSÁG ALAPELVEI

9. *Direktíva: A központi alapkezelés és pénzügyi ellenőrzés költségei ne haladják meg a tényleges program megvalósítás költségeinek 5%-át, illetve a teljesen kezdő és a három évnél fiatalabb mikrovállalkozások finanszírozása esetén a működtetési költségek részben vagy teljesen elszámolhatóak legyenek a „Hitel Alap” terhére.*

A működési költségek teljes kitermelésének kényszere kockázatkerülő magatartásra ösztönzi a közvetítőket, holott a közpénzekből finanszírozott mikrohitel program működtetésének egyik legfontosabb momentuma az, hogy a társadalmi szolidaritás elvének megfelelően a közpénzt biztosító társadalom vállalja föl a program pénzügyi kockázatát a jövőben elvárt pozitív társadalmi hatás érdekében. Ugyanakkor a költségek elszámolásánál ügyelni kell az arányosságra. Az elszámolható költségek döntő többségét a tényleges programműködtetésre kell fordítani és nem egy központi „örszervezet” finanszírozására.

3. MIKROHITEL PROGRAMOK MAGYARORSZÁGON

Ebben a fejezetben csupán azokkal a programokkal kívánunk foglalkozni, amelyek jelentős, kimutatható társadalmi eredményt értek el, vagy amelyre a ráfordított összeg olyan jelentős, hogy mindenképpen szükséges megemlíteni.

3.1. ORSZÁGOS MIKROHITEL PROGRAM

Mivel az Országos Mikrohitel Programot az első magyarországi mikrohitel program a „Phare Mikrohitel Program” befejezését követően, annak intézményi háttérével indították be 2000-ben, részletesebben foglalkozunk. Indokolja ezt az is, mivel Magyarországon a már fent említett nemzetközi szakmai kritériumok szerinti, nonprofit pozitív társadalmi célú mikrohitelvezést kizárólag a program intézményi háttérét biztosító megyei (2023-tól vármegyei) és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok végzik.

Úgy véljük továbbá, hogy ez az a terület, amelynek megújítása, korszerűsítése révén a legnagyobb pozitív társadalmi hatás növekedést érhetjük el a mikrohitelvezéssel Magyarországon.

Javaslataink minél pontosabb jogi, szakmai megalapozottsága érdekében elvégeztük a program teljes jogi és szakmai átvilágítását. Szeretnénk megemlíteni, hogy felkértük dr. Csuhaj Varju Imre urat, a programot koordináló Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (MVA) kuratóriumának elnökét, hogy delegáljon szakértőt a munka elvégzéséhez, de ő nem reagált kérésünkre.

A program jogi viszonyainak átvilágítása során megállapítottuk, hogy a jelenlegi jogi helyzet csak úgy érthető meg, illetve csak úgy értelmezhető, ha folyamatában elemezzük az eseményeket. Éppen ezért ennek a programnak részletesen bemutatjuk a **történeti háttérét** is. Ugyanakkor terjedelmi okokból csupán azokra az eseményekre, dokumentumokra, szakértői véleményekre, minisztériumi feljegyzésekre és emlékeztetőkre, illetve szerződésekre, valamint jogszabályokra hivatkozunk, amelyek a megértéshez feltétlenül szükségesek.

3.1.1. 1992 - A PHARE MAGYARORSZÁGI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI PROGRAMJA KERETÉBEN ELINDÍTJÁK A MIKROHITEL PROGRAMOT (MHP)

AZ EURÓPAI UNIÓ (EU) FORRÁSAIT A MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY (MVA) KÖZVETÍTI A HELYI VÁLLALKOZÓI KÖZPONTOK (HVK) SZÁMÁRA FELTÉTELHEZ KÖTÖTT CÉLTÁMOGATÁS FORMÁJÁBAN.

Az Európai Közösségek Tanácsa 1989.12.18-i 3906/89/EGK rendelettel határozott a Magyar Köztársaságnak és a Lengyel Népköztársaságnak nyújtott gazdasági támogatásról. A támogatás céljaként elsősorban a reformfolyamatok segítségét, különösen a gazdasági átalakításra vonatkozó tervek finanszírozását jelölte meg azzal, hogy a közösségi támogatás általában **vissza nem térítendő támogatás** formájában működik.

A fenti rendelet alapján az Európai Unió PHARE Központja (Phare jelentése: Poland-Hungary Assistance for Restructuring the Economy, azaz támogatás Lengyelország és Magyarország gazdaságának átalakításához) és a Magyar Kormány 1990. szeptember 3-án a PHARE Segélyprogram igénybevételéről szóló Keretmegállapodást írt alá, amelynek kihirdetéséről a 85/2002. (IV.19.) Korm. rendelet rendelkezett, a 3.§ (2) bekezdése szerint annak végrehajtásáról a PHARE program koordinációjáért felelős tárcanélküli miniszter gondoskodik.

A PHARE Program része volt a Kis- és Középvállalkozások (KKV) Fejlesztési Program, amelynek működtetésére és koordinálására a Kormány a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal (MVA) kötött megállapodást. A Program megvalósítása céljából **Helyi (megyei) Vállalkozásfejlesztési alapítványok (Központok)** jöttek létre (HVK-k). A KKV alprogramon belül az induló vállalkozások részére létrehozott Mikrohitel Program (MHP) koordinációját és a források közvetítését a fentieknek megfelelően az MVA végezte, a HVK-k az MVA-val megkötött szerződések alapján vettek részt a végrehajtásban.

Fontos megjegyezni, hogy a HVK-kat önálló jogi entitásként hozták létre, különböző alapítók. Két HVK-ban teljeskörűen az MVA gyakorolja az alapítói jogokat, egyesekben az MVA más alapítókkal közösen vett részt az alapításban, de a **helyi vállalkozásfejlesztési alapítványok többségét az MVA-tól teljesen független alapítók hozták létre.**

A mikrohitelhez biztosított céltámogatás átadásával a **források a HVK tulajdonába kerültek.** Ebben az első időszakban még a pénzeszközöket nem mikrohitelhez céljára dedikált formában kapták az alapítványok, hanem az általános üzleti tervük finanszírozására, melyből saját maguk határozták meg, hogy mekkora összeget használnak fel mikrohitelhez célra. Ekkor a HVK-k a kapott forrásokból kölcsönt és még vissza nem térítendő támogatást is nyújthatnak az ügyfeleknek. A források dedikált, kimondottan mikrohitelhez való átadása 1993-tól kezdődött.

A régi Ptk., azaz az 1959. évi IV. törvény 523.§ (1) bekezdése értelmében a „kölcsönszerződés alapján a pénzügyi intézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüsszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.”

A jogelmélet egyértelmű álláspontja az, hogy a kölcsön révén az adós tulajdonába kerül a kölcsönadott pénzüsszeg. Márpedig, ha az adós tulajdonosa lesz a pénzüsszegnek, akkor a hitelező tulajdonosa volt a pénzüsszegnek, mert „nem tulajdonostól” nem lehet tulajdonjogot szerezni. Ez egyben ősi római jogi alapelv is („*nemo plus iuris*” elve: „senki sem ruházhat át több jogot, mint amennyivel maga rendelkezik”).

Nem vitás, hogy a HVK-k a kölcsönszerződéseket saját nevükben kötötték, tehát a **kölcsönadott pénzüsszegnek az adott HVK már a tulajdonosa volt.** A program részletes kondícióit és eljárásait az EU által elfogadott „Mikrohitel Kézikönyv” tartalmazta. A program szereplői által elfogadottan (EU-Magyarország Kormánya-MVA-HVK-k) eszerint történt a program működtetése. A kézikönyv „gondozója” az MVA volt, de **kötelező előírásként a kézikönyv csak az EU és a HVK-k egyetértésével volt módosítható.** (KKV-K MIKRO-HITEL PROGRAMJÁNAK SZABÁLYZATA 8. pont.) A forrásokat biztosító keretszerződések mindig hivatkoztak erre a dokumentumra, mint kötelezően alkalmazandó eljárásrendre.

Fontos megjegyezni, hogy ezt a dokumentumot a BIOTECHNOLOGY CONSULTANTS LIMITED Brit tanácsadó cég készítette angol nyelven, az Egyesült Királyságban alkalmazott gyakorlat alapján. Bevezetve ennek magyar nyelvű változata (fordítása) lett. Ez a kézikönyv (az 1993. évi 2. változat szerinti Kézikönyv 6. fejezete a Szabályzat) azt az előírás tartalmazta, hogy a Brit gyakorlatnak megfelelően létre kell hozni az egyes alapítványoknál úgynevezett „Revolving Fund”-okat, azaz „Visszaforgó Alapokat”. A magyar kézikönyvben ezt „MIKRO-HITEL-Alapnak” hívták. Az Egyesült Királyságban jogi értelemben vett „valódi” pénzügyi alapokat (Pl.: THE PHOENIX FUND) hozták létre a mikrohitelhez finanszírozására.

Magyarországon a magyar jogszabályok szerint soha nem hoztak létre jogi értelemben pénzalapként mikrohitel alapot, illetve sem a HVK-k sem pedig az MVA nem rendelkezett és nem rendelkezik jogszabály szerinti alapkezelői felhatalmazással. Ezt az engedélyhez kötött tevékenységet a hatályos jogszabályok nem is teszik lehetővé alapítványok számára.

A már említett Mikrohitel Szabályzat 17. pontja szerint „Amennyiben az MHP-t a vonatkozó szabályzatnak megfelelően működtetik, az alapot az Alapítványnak (megj.: az MVA-száma) visszafizetni nem kell.”

A rendelkezésre álló dokumentumokból azt lehet megállapítani, hogy az MVA a negyedévente folyósított támogatás összegét a HVK-k tulajdonába adta, a visszavonásra - a HVK-k tulajdonjogának megvonására - csak meghatározott feltételek esetén volt jogosult. Tekintettel arra, hogy a szerződések megszűnéséig a visszavonás jogával az MVA egyetlen esetben sem élt, megállapítható, hogy a HVK-k ezen támogatások tulajdonjogát véglegesen megszerezték. A szerződések megszűnése azért állapítható meg, mert mindegyik szerződés tartalmazza azt a kikötést, hogy „**jelen keretmegállapodás érvényben marad mindaddig, amíg az Alapítvány (MVA) fenntartja a Vállalkozói Központ Mikrohitel célú finanszírozását, a jelen megállapodás által meghatározott módon.**” (Megjegyezhető, hogy ez a mondat egy bontó feltétel, és a jogilag helyes szóhasználat a „hatályban marad” lett volna.)

Tehát az MVA-nak arra az esetre volt a források tekintetében visszavonási joga, ha egy HVK a program megszűnte előtt igazoltan abbahagyja a program működtetését, vagy nem a szabályzat szerint jár el, illetve bármely szempontból nem megfelelően irányítja a programot. Ez a program hivatalos megszűntéig (2000-ig), amikor pénzügyileg is elszámoltak egymással a felek, egy esetben sem történt meg.

Ismételten fontos azonban megemlíteni, hogy a továbbiakban is alkalmazott „Alap” vagy „Mikrohitel Alap” elnevezés **nem valódi pénzügyi alapokat jelöl**, hanem az egyes HVK-k tulajdonába került, szerződésben vállalt „önkéntes” kötelezettségként elkülönített bankszámlán kezelt, kötött felhasználási célú, a HVK saját tulajdonába került pénzeszközöket jelent.

3.1.2. 1998 – EURÓPAI JÓ GYAKORLATTÁ NYILVÁNÍJTJÁK A DECENTRALIZÁLTAN MŰKÖDŐ PHARE MIKROHITEL PROGRAMOT

1997. Strasbourg, Franciaország
HVK szakmai delegáció az Európa Tanácsnál

1998 MÁJUSÁBAN AZ ENSZ EGB A DÉL-KELETEURÓPAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI KEZDEMÉNYEZÉS - SECI - KERETÉBEN A USAID-EL KÖZÖSEN RENDEZETT EGY MIKROHITELEZÉS LEGJOBB GYAKORLATA SZAKÉRTŐI ÉRTEKEZLETET, AMELYEN KÖZÉP-KELET-EURÓPA 12 ORSZÁGA - BELEÉRTVE GÖRÖGORSZÁGOT ÉS TÖRÖKORSZÁGOT - VETT RÉSZT.

A Brit Bannock Consulting cég felmérése szerint, az akkori decentralizált magyar mikrohitelkezési gyakorlat a térség legjobb mikrohitel programja volt. Ez a HVK-k mikrohitelkezési tevékenységének jelentős elismerését jelenti.

3.1.3. 1998 – MEGEGYEZÉS AZ MVA ÉS A HVK HÁLÓZAT KÉPVISELŐI KÖZÖTT A MIKROHITEL FORRÁSOK TULAJDONJOGÁNAK KÉRDÉSKÖRÉRŐL, VALAMINT EGY ÚJ MIKROHITELEZÉS MŰKÖD- TETÉSI STRUKTÚRA KIALAKÍTÁSÁRÓL

1998. JÚNIUS 22-ÉN AZ EU BUDAPESTI DELEGÁCIÓ FELKÉRÉSÉRE LÉTREJÖTT, AZ MVA ÉS A HVK-K KÉPVISELŐIBŐL ÁLLÓ „MIKROHITEL ALAP TULAJDONJOGÁT TISZTÁZÓ MUNKABIZOTTSÁG” ÜLÉST TARTOTT SZEKSZÁRDON, A TOLNA MEGYEI VÁLLALKOZÓI KÖZPONT TÁRGYALÓTERMÉBEN.

A Bizottság több jogi szakvélemény figyelembevételével a következő fontos megállapításokat tette:

„Az MVA jogosult volt a forrásokat feltételhez kötötten támogatás jogcímén a Mikrohitel Program működtetésére – a Mikrohitel Szabályzat előírásainak megfelelően – a HVK-k részére átadni. Tehát a HVK-k a kapott források mikrohitelként való kihelyezése után **megszerezték azok tulajdonjogát**. Az MVA a források átadásakor jogszerűen és az EU Delegáció által elfogadott szabályok szerint járt el.”

Ebben az álláspontban teljes konszenzus volt a Bizottság tagjai között, beleértve az MVA akkori ügyvezető igazgatóját, finanszírozási igazgatóját, finanszírozási menedzserét és jogtanácsosát.

A Bizottság megvizsgált több lehetőséget, amely szerint folytatódhat a mikrohitelvezetés a Mikrohitel Program (MHP) befejezését követően. „Önálló – vagyoniilag, jogilag elkülönült – Mikrohitel Alap”, létrehozását vagy „a források gazdasági társaság keretein belüli működtetését” elvetették. A Bizottság javaslata a következő volt:

„MVA által létrehozott központi Mikrohitel számla, melynek Vállalkozói Központonkénti alszámlái fölött a rendelkezési jogot az MVA a HVK-k számára delegálja. Ezzel a megoldással a megyei alapot a Vállalkozói Központok **ideiglenesen átadott pénzeszközként** helyezik el az MVA-nál, a HVK-k számára nyitott Mikrohitel alszámlán.”

„A konstrukció bevezetésének főbb lépései:

- A Helyi Vállalkozói Központok soronkövetkező negyedéves auditálása – leltár – után az MVA partnerbankjában egy 20 (HVK-kénti) alszámlából álló elkülönített MH folyószámlát nyit.
- Az MVA az alszámlák feletti rendelkezési jogot a HVK-k számára delegálja.
- A HVK saját Mikrohitel folyószámláján lévő pénzeszközt az MVA – számára nyitott – Mikrohitel alszámlájára átutalja, **ideiglenesen átadott pénzeszközként**.
- HVK kötelezi magát, hogy a központi Mikrohitel alszámlájára a hiteltörlesztéseket 2 banki munkanapon belül átvezeti. Ennek elmulasztása esetén az MVA-nak azonnali inkasszó joga van.
- Az MVA kötelezi magát, hogy a HVK-k által átutalt mikrohitel források biztosítékként saját vagyona mértékéig fedezetet nyújt, továbbá vállalja, hogy az így átadott pénzeszközöket folyamatosan biztosítja az adott HVK Mikrohitel Programjának működtetésére és azt másra fel nem használja.”

Az emlékeztető tartalmát, mely az MVA és a HVK-k képviselői közötti elvi megállapodását tartalmazza arról, hogy a Phare Mikrohitel Program befejezése után a felek milyen koncepció szerint folytatják a mikrohitelvezetést a HVK-k tulajdonába került forrásokból azért mutattuk be ilyen részletesen, mert ez segít megérteni azokat a szerződéseket, illetve eseményeket, amelyek ezután történtek.

3.1.4. 1999 – PÉNZÜGYI ELSZÁMOLÁS, AMELY LEZÁRTA A PHARE MIKROHITEL PROGRAMOT

AZ ELŐZŐEKBE BEMUTATOTT ÚJ MIKROHITEL MŰKÖDTETÉSI STRUKTÚRA KIALAKÍTÁSA ÉRDEKÉBEN, LEZAJLOTT A PÉNZÜGYI ELSZÁMOLÁS A HVK-K ÉS AZ MVA KÖZÖTT, A HVK-K SZÁMÁRA BIZTOSÍTOTT MIKROHITEL FORRÁSOK TEKINTETÉBEN.

Az Arthur Andersen Rt. által készített audit alapján készült a pénzügyi elszámolás, amelyet jegyzőkönyvekben rögzítettek. (A helyszíni szemléken Csanádi Ágnes az MVA kuratóriumának társelnöke, illetve Merkel Szilvia az MVA mikrohitel menedzsere vett részt.) A jegyzőkönyv tartalmazza, hogy „a HVK el kíván számolni a korábbi mikrohitel program során a számára biztosított mikrohitel alappal, és csatlakozni kíván az új központi mikrohitel programhoz”, és „vállalja a központi mikrohitel alap felé a – „vállalt befizetés” – címen vállalt befizetési kötelezettség teljesítését.”

A jegyzőkönyvek tartalmazták a Phare mikrohitel Program lezárásának számszaki adatait, ezzel a felek egymással elszámoltak, hogy lezárhassák a programot.

Mint említettük azok az alapítványok, amelyek már 1992-től elkezdték a mikrohitelvezést először az üzleti terv részeként kapták a finanszírozást a mikrohitelvezéshez. A felek megállapodtak abban, hogy ez az összeg, illetve növekménye az érintett HVK-k helyi mikrohitel alapját képezik, ezen összegek fölött nem biztosít a HVK kezelői jogot az MVA-nak.

3.1.5. 1999 – A MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY ORSZÁGOS MIKROHITEL ALAPBÓL TÖRTÉNŐ PÉNZKÖLCSÖN NYÚJTÁSI TEVÉKENYSÉGE KIKERÜLT A HITELINTÉZETEKRŐL ÉS A PÉNZÜGYI VÁLLALKOZÁSOKRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY HATÁLYA ALÓL.

A MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY ORSZÁGOS MIKROHITEL ALAPBÓL TÖRTÉNŐ PÉNZKÖLCSÖN NYÚJTÁSI TEVÉKENYSÉGE AZ 1999. ÉVI CXXV. TV. 67.§ (1) BEKEZDÉSE ALAPJÁN KERÜLT KI AZ AKKOR HATÁLYOS HITELINTÉZETEKRŐL ÉS A PÉNZÜGYI VÁLLALKOZÁSOKRÓL SZÓLÓ 1996. ÉVI CXII. TÖRVÉNY HATÁLYA ALÓL.

Az előzetes szakértői törvényjavaslat szerint a HVK-k mikrohitelvezési tevékenysége került volna ki a Tv. hatálya alól, azonban a minisztérium már a későbbiekben bemutatott, központosított mikrohitelvezés jogi hátterét készítette elő.

1992-ben, a program beindításakor a mikrohitelvezési tevékenységre vonatkozóan semmiféle általános jogi keretszabályozás, illetve az egyes mikrohitelvező szervezetek mikrohitelvezési tevékenységére vonatkozó speciális jogi szabályozás nem volt Magyarországon.

A mikrohitel program működtetésében érintett szervezetek számviteli, beszámolási kötelezettségeire vonatkozó általános szabályokat a számvitelről szóló 1991. évi XVIII. törvény határozta meg. (Hatályon kívül helyezte és a helyébe lépett a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény.)

A program belső eljárási szabályait a **(Phare) Mikrohitel Program Kézikönyv** előírásai tartalmazták. A kézikönyvet és a program feltételrendszerét egy Brit szakértő cég dolgozta ki magyar szakemberek közreműködésével, a hazai sajátosságok és jogi háttér figyelembevételével.

A szabályozás szerint a programot **decentralizáltan** működtették, minden egyes megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány a saját – egyéb pénzeszközeitől elkülönítetten kezelt- forrásaival gazdálkodott.

A mikrohitelzés teljes bírálati és portfólió kezelési folyamatát az alapítványok mikrohitel részleg végezte. A hitelek bírálatára a - minden egyes alapítványnál létrehozott - **Mikrohitel Bizottság** volt jogosult. A mikrohitel részleg előterjesztése alapján a Mikrohitel Bizottság döntött a kölcsönök folyósíthatóságáról. A program működtetését negyedévente az MVA által megbízott nemzetközi auditáló cég ellenőrizte.

Egy a HVK-val szerződésben álló bank a nála folyószámlán elhelyezett pénzből - külön díjazás ellenében - folyósította a kölcsönöket (és kötötte a kölcsönszerződéseket), szedte be a törlesztéseket és kamatokat, valamint vezette a hitelnyilvántartásokat. A hitelportfólió felügyelete, az utóellenőrzések elvégzése és az esetleges behajtásra irányuló jogi eljárások menedzselése viszont már az alapítványok mikrohitel részlegének feladata volt.

Az ügyfelek befizetései – beleértve a kamatokat is – a HVK-k ezen elkülönített bankszámlájára történtek.

A kereskedelmi bankoknak ez a szerepe a program működtetésében szakmailag indokolatlan volt, csak drágította és lassította a rendszer működtetését.

Fokozta a problémát, hogy a kereskedelmi bankok egyre kevésbé érdeklődtek a programban való részvétel iránt, mivel rájöttek, hogy innen nehezen tudnak a saját maguk számára potenciális ügyfeleket toborozni. Ez ahhoz vezetett, hogy több megyében több ízben felmondták a vonatkozó szerződéseket, és egyre nehezebb lett a feladat elvégzésére vállalkozó bankot találni, ez kiszolgáltatottá tette a rendszert.

A program működtetését végig kísérte az a vita, hogy a vonatkozó pénzügyi majd hitelintézeti törvény alapján jogilag indokolt-e kereskedelmi bank bevonása a működtetésbe.

A megoldás kézenfekvőnek látszott. Ha nem egyértelmű, hogy a hitelintézeti törvény nem vonatkozik a Mikrohitel Program működtetésére, akkor egyértelművé kell tenni. A javaslat lényege az volt, hogy a törvény azon paragrafusát, amely arról szól, hogy a törvény hatálya mely szervezetekre nem terjed ki, ki kell egészíteni a mikrohitel program működtetésében részt vevő alapítványokkal a mikrohitel program tekintetében.

Ennek indokoltságát az is alátámasztotta, hogy a működtetésben érintett nonprofit alapítványok

- betétgyűjtéssel nem foglalkoztak,
- a forrásokat – közpénzt – feltételhez kötött céltámogatás formájában, konkrét, társadalmi célokat megvalósító program finanszírozására kapták és fordították egy kormányzati beavatkozást igénylő, nem megfelelően működő pénzügyi területen,
- nem nyereségorientált céllal végezték a tevékenységet (nyereségük nem is képződött).

Az említett törvénymódosítás még nem valósította meg teljeskörűen a szükséges jogi háttér egyértelműsítését, de azt már lehetővé tette, hogy a kialakított központosított működtetés során kiiktatható legyen a kereskedelmi bank a kölcsönszerződés megkötése tekintetében.

3.1.6. 1999. DECEMBER 9 – AZ MVA KURATÓRIUMÁNAK ÜLÉSE: SZERZŐDÉSTERVEZET AZ AZ MVA ÉS A HVK-K KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉSRE VONATKOZÓAN, AZ „ÚJ MIKROHITEL PROGRAM” BEINDÍTÁSÁRA

A „ÚJ MIKROHITEL PROGRAM” BEINDÍTÁSÁRA vonatkozó, később megkötésre kerülő szerződés hátterre jobban megérthető, ha megtekintjük a szerződés 1999. december 9-i, az MVA kuratóriumának ülésére készült szerződéstervezetének szövegét. Eszerint:

„1999. december 31-ei forduló nappal fennálló mikrohitel egyenleget a ... pontban foglaltakra tekintettel a HVK – **ellenszolgáltatás nélküli vagyonátadással** – átcsoportosítja az alábbi ütemezés szerint az MVA által kezelt központi mikrohitel folyószámlára: ...”

Ezt érdemes együtt vizsgálni a már bemutatott Memorandum ekkori tervezetével. Ez a dokumentum még nem állította, hogy „az Alap a jelen Megállapodás alapján jön létre”. Helyette ez a szöveg állt:

„Jelen megállapodásban és annak mellékleteiben a Mikrohitel Alap (továbbiakban „Alap”) az alábbi jelentéssel bír: Az Alap egy ruórozó pénzügyi eszköz, amely az alap céljait szolgálja. Az Alap az Európai Bizottság, a Magyar Kormány, az MVA és az **egyéb adományozók által biztosított pénzügyi forrásokból**, és azok visszatérülő pénzeszközeiből ... áll.”

„A Felek ezennel megállapodnak abban, hogy a Gazdasági Minisztérium által képviselt **Magyar Köztársaság LESZ** az alábbi források tulajdonosa és az **MVA LESZ** azok **Kizárólagos Alap Kezelője**: ...”

A Kizárólagos Alapkezelő jogosult az itt szereplő Alap fölött rendelkezni, **azt birtokolni**, felhasználni, **ának használatát harmadik felekre átruházni, azokat újrabefektetni.**”

Ez igazolja, hogy az MVA tisztában volt azzal, hogy a mikrohitel pénzeszközök a HVK-k tulajdonát, vagyontát képezik, és úgy vélték, hogy azt csak **adományként** adhatják át, illetve azzal is tisztában voltak, hogy **nem a Magyar Kormány a tulajdonos**, ez csak az államnak történő adományozás után lehetséges, illetve az is tudott volt, hogy az **MVA nem „Alapkezelő”**.

Továbbá a tervezetből az is kiderül, hogy azért erőltették a pénzeszközök központosítását, hogy az MVA **„birtokolhassa”, „befektethesse”,** illetve harmadik félre **„átruházhassa”** azokat.

Ennek keresztülvitele azonban kivitelezhetetlen volt. Egyrészt a HVK-k csak akkor ruházhattak volna át vagyont (ajándék vagy adomány formájában), ha ezt az alapító okiratuk kimondottan engedélyezte volna. Ez azonban egyik HVK-nál sem volt adott, tehát az átadásnak egyértelmű jogi akadálya volt. Továbbá, a HVK-knak – mint bemutattuk - **NEM ÁLLT SZÁNDÉKUKBAN A VAGYONUKAT ÁTADNI!** Ahogyan azt bemutattuk, az előzetes egyeztetések során a HVK-k csupán ahhoz járultak hozzá, hogy a tulajdonjog megtartása mellett, meghatározott célra, korlátozott kezelői jogot adnak át az MVA-nak. A később aláírt, bemutatásra kerülő szerződés ezt így tartalmazza.

3.1.7. 2000. MÁJUS 17 – MEMORANDUM OF UNDERSTANDING, AZAZ MEGÁLLAPODÁS AZ ORSZÁGOS MIKROHITEL ALAP (OMA) LÉTREHOZÁSÁRÓL

A 2000. MÁJUS 17-ÉN DR. BOROS IMRE PHARE PROGRAM KOORDINÁCIÓJÁÉRT FELELŐS TÁRCANÉLKÜLI MINISZTER ÁLTAL JÓVÁHAGYVA, A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA KÉPVISELETÉBEN DR. MATOLCSY GYÖRGY GAZDASÁGI MINISZTER, DR. CSUHAJ VARJU IMRE MVA KURÁTORIM ELNÖK ÉS BÚS LÁSZLÓ MVA PROGRAMFELELŐS, EGY A MAGYAR JOGRENDSZER ÉRTELMEZÉSE SZERINTI POLGÁRI JOGI SZERZŐDÉSSEL MEGÁLLAPODÁST KÖTÖTT AZ ÁLLAM TULAJDONÁBAN ÁLLÓ MIKROHITEL ALAP LÉTREHOZÁSÁRÓL. A MEGÁLLAPODÁST JÓVÁHAGYTA MICHAEL LAKE AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG MAGYARORSZÁGI DELEGÁCIÓJÁNAK VEZETŐJE.

A megállapodás XI. 2. pontja rögzíti, hogy „A jelen Megállapodásra a Magyar Köztársaság jogszabályai irányadók.” Tényként lehet rögzíteni, hogy az OMA jogi helyzetét jogi aggályok és kételyek övezték és övezik.

A kérdéskörben számos független jogi és könyvvizsgálói szakvélemény készült mind a HVK-k mind pedig a felügyeletet ellátó minisztérium megbízásából. Az egyes értékelések mind azonos irányba mutatnak, ezek lényegi összefoglalását az alábbiakban mutatjuk be.

- 2000. május 17-én a Gazdasági Miniszter által képviselt Magyar Köztársaság Kormánya és az MVA aláírta a „Memorandum of Understanding” elnevezésű megállapodást, amely kimondja, hogy a mikrohitel program forrásainak tulajdonosa a Magyar Állam, kezelője az MVA, és a megállapodás „létrehozta” a Mikrohitel Alapot. A megállapodást az Európai Községek Bizottsága (a Bizottság magyarországi delegációja) és a PHARE Program koordinációjáért felelős tárcanélküli miniszter is jóváhagyta.
- A megállapodás a magyar jogrend szerint azonban érvénytelen, ugyanis a megállapodásban rögzítették (III. 1. pont), hogy „az Alap a jelen Megállapodás alapján jön létre.” Az Alap tulajdonosa „a gazdasági miniszter által képviselt Magyar Köztársaság, és az Alapot az MVA kezeli.” Az aláírás idején hatályos 1992. évi XXXVIII. törvény 54.§ (1) bekezdése kimondta, hogy „**alapot létrehozni csak TÖRVÉNNYEL lehet, amelyben meg kell határozni az alap rendeltetését, bevételi forrásait, a teljesíthető kiadások körét, valamint az alappal való rendelkezésre jogosult, a felhasználásért felelős minisztert.**”

- Az a tény, hogy az OMA csak törvénnyel jöhetett volna létre, mint állami pénzalap, kiemelendően fontos ebben a körben. Mivel nem így lett „létrehozva”, nem állami pénzalap. Ha nem pénzalap, akkor a szerződés semmis, és ez alapján állami sem lehet, vagy fordítva, ha nem állami, akkor nem is pénzalap.
- Ebből kiindulva a Mikrohitel Alap „létrehozása” semmis, ugyanis az azt „létrehozó” megállapodás jogszabályba ütközik. A szerződés megkötésekor hatályban lévő 1959. évi IV. törvény 200. § (2) bekezdése szerint „Semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek,...”. A részleges érvénytelenség azért nem jöhet szóba, és az egész megállapodás semmisnek tekintendő mert a megállapodás többi része szorosan az Alap „létrehozásához” kötődik, az Alap „létrehozása” nélkül a felek a megállapodás többi részét nem kötötték volna meg.
- Megjegyzendő továbbá, hogy a megállapodást a HVK-k **mint tulajdonosok** részéről nem írta alá senki, az azt aláíró felek pedig nem voltak jogosultak rendelkezési jog (mint a tulajdonjog legfontosabb tartalmi eleme) hiányában a források tulajdonjogát senkire átruházni. A HVK-kat nem vitatottan megillette a tulajdonjog két további részjogosítványa, a használat és a birtoklás joga is. Ezt a megkötött kölcsönszerződések léte is bizonyítja.
- A korábban bemutatott „emlékeztető” igazolja, hogy a felek HVK tulajdonnak tekintették az „alapokat”, és abban egyeztek meg, hogy egy új működtetési modellhez a HVK-k kezelői jogot biztosítanak az MVA-nak.
- Fontos tényező az is, hogy a Memorandum aláírására nem kapott az MVA felhatalmazást az alapítványoktól, illetve, hogy a Memorandumot nem jegyezte ellen egy alapítvány sem. Az ügyben keletkezett valamennyi dokumentum valamennyi mellékletét minden fél ellenjegyezte, kivéve ezt a legfontosabbat. Ennek az oka lehet az, hogy az aláírók nem értettek egyet vele, és/vagy a szerződés aláírásakor nem állt rendelkezésükre a Memorandum. Mindegyik fontos tényező, ugyanis a memorandum akkor is semmis, ha nem tükrözi a szerződő partnerek (illetve a szerződés tekintetében érintett felek) egybeeső akaratát. Ezekből a tényezőkből adódóan dől az egész szerződéses keretrendszer, és az erre épülő mikrohitelzési eljárásrend.
- A 2000-ben bekövetkezett változásból, mint tényből adódóan következik az is, hogy már nem a korábbi keretmegállapodás szerinti módon, hanem eltérő módon folytatódott a mikrohitelzés, amely mód a „fenntartás” fogalmi körén kívül esik. **A bontó feltétel** tehát minden HVK esetében bekövetkezett, mert a 2000-ben aláírt megállapodásban rögzített modell felváltotta a korábbi, ez pedig a szavak általánosan elfogadott értelme szerint is a korábban „meghatározott mód” megszűnését jelentette. Ezt jogerős bírósági ítélet is kimondta az MVA (felperes) és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (alperes) között folyamatban volt perben [Fővárosi Törvényszék, 22.G.43.732/2013/29.; Fővárosi Ítéltábla, 3.Pf.21.745/2014/6/l.; Kúria, Pfv.V.20.341/2016/5.].

3.1.8. 2000. JÚNIUS – A HVK-K EGY RÉSE EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁST KÖTÖTT AZ MVA-VAL AZ ÚJ MIKROHITEL PROGRAM MŰKÖDTETÉSÉRE

A FENT ISMERTETETT „MEMORANDUM OF UNDERSTANDING” ÉRTELMEBEN AZ ÚJ MIKROHITEL PROGRAM ÚJ MŰKÖDTETÉSI STRUKTÚRÁVAL INDULT.

2000. júliusától gyakorlatilag a Mikrohitel Alap „létrehozásával” egyidejűleg került bevezetésre az új, megemelt összeghatárú Mikrohitel Program, az új konstrukcióhoz azon alapítványok csatlakozhattak, amelyek a Program működéséhez szükséges feltételrendszert és az ehhez kapcsolódó szerződéseket magukra nézve kötelezőnek fogadták el, és az erre vonatkozó „Együttműködési megállapodás”-okat aláírták, amelyekben a részükre a fenti programok keretében rendelkezésre bocsátott összegek kezelői jogának átadására vállaltak kötelezettséget.

Ezáltal a keretmegállapodások szerinti finanszírozás helyett ettől az időtől az MVA gyakorolta az ellenőrzést, illetve a korlátozott kezelői jogot a Memorandummal „létrehozott” „pénzalap” felett, egy központosított bankszámlán keresztül. A HVK-k az érintett pénzeszközök feletti kezelési jog gyakorlását meghatározott céllal és feltételek szerint – ezekre a célokra és feltételekre korlátozva - átadták az MVA-nak, ugyanakkor teljesen egyértelmű, hogy a tulajdonjogukhoz kötődő rendelkezési jog náluk maradt. Az együttműködési szerződésekben meghatározott összegek tekintetében a szerződések szövegezése, illetve az, hogy a szerződések alapján a HVK-k **kezelői jogot** biztosítottak az MVA-száma, egyértelműen igazolja, hogy a felek akként tekintettek a szerződésekben megjelölt összegekre, hogy azok kizárólag a HVK-k tulajdonát képezik, hiszen amennyiben ezek az összegek az MVA tulajdonát képezték volna, úgy értelmezhetetlen a szerződés alapkezelői jogot engedő rendelkezése.

A korábban bemutatott „emlékeztető” igazolja, hogy a felek HVK tulajdonnak tekintették az „alapokat”, és abban egyeztek meg, hogy egy új működtetési modellhez a HVK-k kezelői jogot biztosítanak az MVA-nak. Ezek a szerződések ezt tükrözik.

A megállapodások megkötésekor hatályban volt 1959. évi IV. törvény (rPtk) felsorolta a tulajdonjog részosztványait. A HVK-k anélkül, hogy ne lettek volna az érintett összegek tulajdonosai, nem engedhettek volna kezelői jogot az MVA részére. Amennyiben az MVA lett volna a tulajdonos, úgy nyilván nem kellett volna megállapodni abban, hogy a HVK-k kezelői jogot biztosítsanak. Ha a fentiekén kívül harmadik személy lett volna a tulajdonosa a fenti összegnek, akkor pedig nyilván ezen harmadik személynek lett volna lehetősége rendelkezni a kezelői jogok átadásáról.

Összegezve tehát, az a megállapítás tehető, hogy ezeknek az összegnek az **MVA bizonyosan nem tulajdonosa.**

A szerződések aláírásakor uralkodó körülményekre jól rávilágít egy az ebből az időszakból megmaradt emlékeztető, mely tanúsága szerint tartottak egy megbeszélést az MVA-nál a HVK igazgatók számára, ahol nagy nyomást helyeztek rájuk annak érdekében, hogy átutalják az MVA számlájára a forrásaikat. Az emlékeztető szerint Dr. Braun Márton, az MVA ügyvezető igazgatója (Országgyűlési Képviselő) „*elmondta, hogyha nem működik együtt a hálózat az MVA-val és az állammal, valamint az EU Delegációval, annak következményei lesznek. A jövőben programoktól eshet el a hálózat. Mérlegelni kell, hogy az alapítványok részt kívánnak-e venni Phare vagy egyéb központi programokban.*”

Dr. Csuhaj Varju Imre, az MVA kuratóriumának elnöke elmondta, hogy „várható továbbá, hogy amennyiben tartósan az állami vagyona nem kerül vissza az, ami megilleti, köztartozás merülhet fel az érintettek részéről. Kérdés, hogy a Széchenyi terv által támogatott programokban kaphat-e szerepet bármelyik alapítvány. Ezeket a lehetőségeket kell mérlegelni.”

A már említett Kúriai ítélet [az MVA (mint felperes) és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (mint alperes) között folyamatban volt perben, mely kimondta, hogy az MVA-nak még ellenőrzési joga sincs ezeknek a forrásoknak a tekintetében [Fővárosi Törvényszék, 22.G.43.732/2013/29.; Fővárosi Ítélet, 3.Pf.21.745/2014/6/I.; a Kúria: Pfv.V.20.341/2016/5.] egyértelműen azt bizonyítja, hogy a források köztartozásként történő behajtása üres fenyegetés volt.

Tény, hogy az a HVK- amely nem írta alá a szerződést, a továbbiakban nem vehetett részt pályázatokban.

A fentiek alapján az minden kétséget kizáróan kijelenthető, hogy a Memorandumban „Alapnak” nevezett „pénzeszköz”, amelynek a tulajdonjogát a szerződés államiként jelöli meg, nem lehet olyan jogi entitás amelyet a magyar jogrend „Alapnak” nevez, tehát így jogi szempontból nem is „Alap”, és így az MVA sem lehet jogi szempontból „Alapkezelő”. Mivel azonban erre a szerződésre való hivatkozással az MVA pénzeszközöket kapott különböző tulajdonosoktól, mint például a Magyar Állam, illetve a HVK-k, mindenképpen vizsgálendő, hogy ezek az átadott pénzeszközök jogilag milyen státuszban vannak az MVA-nál. Mint említettük, az teljes bizonyossággal kijelenthető, hogy ezek a források nem képezhetik az MVA tulajdonát, (így azok saját tőkébe történő lekötése akár a számvitel rendjének megsértése tényállását is megalapozhatja). Az MVA számára átadott pénzeszközök a tulajdonjog fenntartása mellett, meghatározott célra ideiglenesen átadott pénzeszköznek minősülnek. **Tehát az „Alap” nem lehet más, mint különböző tulajdonosok által birtokolt, az MVA által kezelt pénzeszközök összessége.**

Ha viszont úgy értelmezzük, hogy az „Alap” az állami tulajdonú MVA által kezelt forrásokat jelenti, úgy a HVK-k által ideiglenesen átadott pénzeszközök nem képezik az „Alap” részét. Ebben a tekintetben államinak csak a Magyar Állam által biztosított pénzeszközök számítanak, a HVK-k által kezelői jog átadással biztosított források biztosan nem. A fent hivatkozott Kúriai ítélet nyomán az is kijelenthető, hogy a HVK-k nem is kötelezhetők sem az MVA sem pedig az állam részéről erre az együttműködésre, vagyis a tulajdonukban álló pénzeszközök MVA számára történő bármely jogcímen történő átadására. Ha nem kényszeríthetőek, akkor ez vonatkozik az MVA-val szerződött HVK-kra is, tehát a már megkötött szerződés is bármikor felmondható. Ebből adódóan az is egyértelműnek látszik, hogy a megkötött szerződések egy megbízási jogviszonyt jelentenek, melyben a finanszírozók a megbízók, az MVA pedig a megbízott, aki a szerződésben meghatározottak szerint köteles a pénzeszközöket kezelni és a megállapodás szerint eljárni.

Ebben a tekintetben megjegyzendő, hogy mind a Memorandum mind pedig a HVK-k és az MVA közötti együttműködési szerződések hivatkoznak a mikrohitel „Kézikönyvre” mint dokumentumra, amely meghatározza a program működtetés szabályait. Fontos kiemelni, hogy a szerződésben minden fél – a szerződés mellékleteként – elfogadta a kézikönyv létét, de máig nincs konszenzussal, teljes egészében minden fél által maradéktalanul elfogadott és aláírt kézikönyv. Megjegyzendő, hogy a 2000 előtt működtetett Phare Mikrohitel Program és a jelenleg részletezett 2000 utáni „Új Mikrohitel Program” - tartalmilag egyébként különböző – „Mikrohitel Kézikönyve” között jogilag is jelentős különbség van. Míg a Phare mikrohitel program kézikönyvét maga a finanszírozó, tehát az Európai Unió határozta meg (annak jóváhagyása és módosítása is Brüsszelben történt) és ennek betartása a program működtetés feltétele volt, addig a 2000 utáni kézikönyv a felek által kölcsönösen elfogadottan, az együttműködés és a hitelezési eljárás lebonyolításának módját volt hivatott meghatározni. A kézikönyv tartalmának meghatározására és a kölcsönös egyeztetésekre a felek az „Országos Mikrohitel bizottságot” hozták létre, melyben a HVK-k képviselői, az MVA képviselője és az illetékes minisztérium képviselője kapott helyet. A megállapodás szerint a Kézikönyv módosítások az illetékes minisztérium jóváhagyása és az EU delegáció tájékoztatása után léphettek volna érvénybe. Ismereteink szerint az Országos Mikrohitel Bizottságot több mint egy évtizede nem hívta össze az MVA. Az általunk ismert, az MVA által diktátumként 2017 évben kiadott egységes szerkezetű - verziószámmal el nem látott - kézikönyv saját célját így határozza meg:

„A jelen Mikrohitel Kézikönyv célja, hogy leírja a Mikrohitelek szűrése, feldolgozása és beszedése során alkalmazandó módszereket és eljárásokat. A kézikönyv a Helyi Vállalkozói Központok (HVK) Mikrohitel Részlegei (MHR) napi működésének elősegítésére készült azzal a céllal, hogy:

- iránymutatást adjon az MHP Részleg dolgozóinak napi munkájuk elvégzéséhez;
- rendszerezett szemléletet nyújtson a Mikrohitelek teljes hitelezési ciklusára vonatkozóan;
- biztosítsa a módszerek és eljárások egységességét; valamint
- csökkentse a hitelek folyósításához szükséges időt és erőfeszítést.

A kézikönyv tartalmazza a **KKV-k Mikrohitel Programjának Szabályzatát**, amelyet a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, a **Mikrohitel Program (MHP)** általános irányítását végző szervezet adott ki.”

Vagyis a „Kézikönyv” nem egy jogforrás - különösen az MVA által kezelt források tulajdonjogára vonatkozóan nem az – hanem egy segédlet, a mikrohitel programban dolgozó munkatársak számára. A dokumentumba szerkesztették a „**KKV-k Mikrohitel Programjának Szabályzatát**”, amely a dokumentum szerint is deklarálta az MVA által kiadott egyoldalú „kinyilatkoztatás”.

Az MVA ebben saját maga így definiálja a „Mikrohitel Alapot”:

„A Mikrohitel Alap (a továbbiakban: Alap) egy visszaforgatásra kerülő **pénzügyi eszköz**, amely az MHP céljait szolgálja. Az Alap tartalmazza a Bizottság, a Magyar Kormány, valamint az Alapítvány által rendelkezésre bocsátott forrásokat és a visszafizetett összegeket.

Az Alap a Magyar Köztársaság tulajdonát képezi. Az Alap létrehozása a Megállapodások (Memorandum of Understanding) keretében történt.

A Megállapodások alapján az Alapítvány az Alap-Kezelő.”

Fontos megállapítani, egyrészt, hogy a dokumentum az „Alap” definícióját, létrehozását nem saját magából, hanem a fentiekben bemutatott (a HVK-k által nem aláírt) álláspontunk szerint súlyos jogsértést tartalmazó Memorandumból származtatja, illetve másrészt nem említi az „Alap” részeként azokat a HVK-k tulajdonában álló forrásokat, amelyek kezelői jogát a HVK-k az OMP működtetésére az MVA-nak ideiglenesen átadták.

Fontos megjegyezni, hogy amint már említettük, az MVA 1999. december 9-én megtartott kuratóriumi ülésén előterjesztett, el nem fogadott szerződéstervezet szerint még „...az egyéb adományozók által biztosított pénzügyi források és azok visszatérülő pénzeszközei...” részét képezték volna az alapnak. De ez nem valósult meg, és ezzel az MVA-nak is tisztában kell lennie.

Szintén megjegyzendő, hogy már a forrásként hivatkozott Memorandum sem említi az „Alap” részeként a HVK-k tulajdonában álló pénzeszközöket. III.2: „Az Alap visszaforgó típusú pénzügyi eszköz, amely a Program céljait szolgálja. Az Alap magában foglalja a Bizottság, a Magyar Köztársaság Kormánya és az MVA által nyújtott pénzügyi forrásokat, valamint a visszafizetett pénzeszközöket.”

Ebből is kimaradt „...az egyéb adományozók által biztosított pénzügyi források ...” hivatkozás.

Tehát az olyan hivatkozások melyek azt állítják, hogy „azzal, hogy a HVK-k a programhoz csatlakoztak elfogadták a Kézikönyvet is, mely szerint az Alap a Magyar Állam Tulajdona, és melyet MVA kezel, azzal azt is elfogadták, hogy saját tulajdonú pénzeszközök kezelői jogának az MVA számára történő átadásával, az átadott pénzeszközök az Magyar Állam tulajdonába kerültek és már az „Alap” részét képezik.”, jogilag semmiképpen nem megalapozottak.

Még egyszer kiemeljük, hogy a szerződésekben a HVK-k a Kézikönyv „létét” fogadták el, azt, hogy az MVA ebben a dokumentumban a HVK-k saját tulajdonú forrásait egyoldalúan, saját szándékai szerint más tulajdonaként definiálja, mely felett szabadon rendelkezhet, azt nem.

Továbbá fontos megjegyezni, hogy ez a dokumentum az „Alapot” nem egy önálló jogi entitásként definiálja, hanem „egy visszaforgatásra kerülő pénzügyi eszközként”. Továbbá az is megjegyzendő, hogy a rendelkezésünkre álló információk szerint a „Kézikönyv” előírásait az MVA meglehetősen szabadon értelmezi és szelektíven alkalmazza. Ennek részleteit később ismertetjük.

3.1.9. 2003 - A HVK-K, AZAZ A MEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK MIKROHITELEZÉSI TEVÉKENYSÉGE KIKERÜL A HITELINTÉZETI TÖRVÉNY HATÁLYA ALÓL.

A MAGYAR PARLAMENT A 2003. ÉVI XXXIX. TÖRVÉNY 2. §.-ÁVAL MÓDOSÍTOTTA A HITELINTÉZETEKRŐL ÉS A PÉNZÜGYI VÁLLALKOZÁSOKRÓL SZÓLÓ 1996. ÉVI CXII. TÖRVÉNYT. A TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁS HATÁLYBALÉPÉSÉTŐL AZ 1996. ÉVI CXII. TÖRVÉNY 2. §. (1) H) BEKEZDÉSE ALAPJÁN A MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY PÉNZKÖLCSÖN NYÚJTÁSI TEVÉKENYSÉGE ÉS A MEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK MIKROHITELEZÉSI TEVÉKENYSÉGE NEM TARTOZIK A TÖRVÉNY HATÁLYA ALÁ.

A törvény pontosítása már egyértelműen különbséget tesz a mikrohitelezés és az OMA-ból történő pénzkölcsönnyújtás között.

Pénzkölcsönnyújtás: a hitelező és az adós között létesített hitel-, illetőleg kölcsönszerződés alapján a pénzeszeg rendelkezésre bocsátása, amelyet az adós a szerződésben megállapított időpontban - kamat ellenében vagy anélkül - köteles visszafizetni.

A szabályozás hiányossága, hogy nincs jogszabály, amely definiálná a mikrohitelezés fogalmát.

Fontos, hogy a jogszabály inentől kezdve egyértelműen különbséget tesz a mikrohitelezés, és egy meghatározott (egyébként ténylegesen létre nem hozott, vagyis nem létező) jogi entitás, azaz az „Országos Mikrohitel Alapból” történő pénzkölcsönnyújtás között. Egyértelmű, hogy a (mikro)hitelezés mindenképpen egy tágabb jogosítványt takar, mint a fentiek szerint definiált pénzkölcsönnyújtás.

Általános szakmai értelemben a hitelezés az alábbi tevékenységeket foglalja magában:

- tájékoztatás, előtárgyalás az ügyféllel;
- a hitel igénylése;
- a hitel elbírálása (cenzúra eljárás);
- a hitel jóváhagyása (bírálat, döntés);
- szerződéskötés (hitel, vagy kölcsönszerződés);
- **pénzkölcsönnyújtás (folyósítás a hitel- vagy kölcsönszerződés alapján);**
- hitelmonitoring;
- a kölcsön felhasználásának ellenőrzése;
- beszédés/visszafizetés.

Eszerint egyértelmű, hogy az MVA-nak a mikroHITELEZÉSI folyamat egyetlen elemére lenne törvényi felhatalmazása, mégpedig a pénzalapként jogilag **NEM LÉTEZŐ „Országos Mikrohitel Alapból” történő pénzkölcsön nyújtására, tehát semmire.** A HVK-knak pedig ettől az időponttól a hitelezés valamennyi elemére törvényi felhatalmazása lett.

Úgy véljük, hogy ezzel az MVA ügyvezetése is tisztában van. Dr. Braun Márton, az MVA ügyvezető igazgatója 2020-ban a következőt nyilatkozta egy Internetes magazinnak:

„Az MVA a kezdetektől azt tekintette egyik legfontosabb feladatának, hogy kedvezményes forrásokkal olyan kisvállalkozások indulását, fejlődését támogassa, amelyek szakszóval élve 'bankképtelenek', vagyis a kereskedelmi bankok szemében nem hitelezhetők. Ezért indítottuk annak idején az Európai Mikrohitel Programot, folytatja az ügyvezető, hozzátéve, hogy **klasszikus értelemben ez nem hitel – az MVA nem pénzügyintézet -, hanem kedvezményes kamat mellett nyújtott visszatérítendő támogatás.**”

(Forrás: <https://azuzlet.hu/braun-marton-az-mva-tudast-is-kinal-nem-csak-kedvezmenyes-forrast-biztosit/>)

A nyilatkozat alapján az a meglátásunk, hogy az ügyvezető tisztában van azzal, hogy az MVA nem hitelezhet, (így általánosságban kölcsönt sem nyújthat).

Szintén ezt igazolja, hogy az MVA 2020-ban arra utasította az OMP-ban közreműködő HVK-kat, hogy az ügyféllel kötött „Mikrohitel szerződés”-be illesszék be a következő szöveget:

„Tekintettel arra, hogy a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány az Országos Mikrohitel Program tekintetében - **ami bár nem üzletszerűen végzett hitelezési tevékenység, hanem non-profit szervezetek által bonyolított visszatérítendő támogatási program** - alkalmazza a Kormány hitelmoratóriumra vonatkozó rendeletét, ezért szerződő felek megállapodnak, hogy **jelen mikrohitel kölcsönszerződés** vonatkozásában nem alkalmazzák a hitelmoratórium intézményét.”

Látható, hogy az MVA ekkorra már teljesen a „tudatára ébredt” annak, hogy az **Országos Mikrohitel Alap jogi szempontból önálló pénzalapként nem létezik**, mert, ha létezne, akkor nem kellene az ő kölcsönnyújtását „visszatérítendő támogatásnak” nevezni, ugyanis - ha az OMA jogilag létezne - az OMA-ból történő pénzkölcsönnyújtásra lenne felhatalmazása. Az is vélelmezhető a szövegből, hogy az **MVA tisztában van azzal, hogy a visszatérítendő támogatás - amit nyújt - az valójában kölcsön.**

3.1.10. 2000 – TŐL KORÁBBAN NEM TAPASZTALT JOGVITÁK ÉS MŰKÖDÉSI ANOMÁLIÁK A MIKROHITEL PROGRAM MŰKÖDTETÉSÉBEN

A MIKROHITEL FORRÁSOK KIERŐSZAKOLT KÖZPONTOSÍTÁSÁT KÖVETŐEN AZ MVA ÉS A HVK-K KAPCSOLATA ERŐSEN KONFLIKTUSOSSÁ VÁLT.

Az MVA – többek szerint - fölényeskedő, ellentmondást nem tűrő „**hatóságként**” történő viselkedése rányomta a bélyegét az együttműködésre. Az MVA – saját kézikönyvének az előírásait is megszegve – „kézivezérléssel” beavatkozott a hitelezés döntési folyamataiba. A tényleges hiteldöntést magához ragadta, annak ellenére, hogy erre semmilyen jogi felhatalmazása nem volt. (Ez a mai napig alkalmazott módszer dokumentumokkal bizonyított.) Erről dokumentáltan számos levél, szakértői állásfoglalás, feljegyzés tanúskodik. Ezek részletes bemutatásától ebben a dokumentumban eltekintünk. A főbb problémák bemutatására most idézünk a 2003. október 15-én, a sajtónak átadott és a HVK-k mikrohitelvezetési szakmai vezetői által kiadott állásfoglalásból, melyet a HVK igazgatók által aláírva - a minisztérium szakmai főosztálya kérésére - 2004. március 1-én eljuttattak a **gazdasági miniszternek** is.

„A magyarországi mikrohitel program centralizált működtetésének időszaka alatt bebizonyosodott, hogy a központosítás elhibázott volt, az **MVA által centralizált működtetés megbukott**, ugyanis annak következményeként a program működtetése

- lényegesen **költségesebbé vált,**
 - többszörösére nőtt a **bürokrácia,**
 - az ügyintézési **átfutási idők rendkívül meghosszabbodtak,**
 - a szakmailag indokolatlan bürokratikus elemek miatt a rendszer rendkívül **lassúvá és rugalmatlanná vált,**
 - ezzel a program végrehajtás jelentősen **eltávolodott az eredeti céloktól és a nemzetközi gyakorlattól.**
- A fenti problémák következményeként érzékelhetően **nőtt az elégedetlenség,** mind a program által meg-célzott vállalkozói ügyfélkör, mind pedig a programot működtető **szakapparátus** körében.

...
A fentiek miatt a szakmai szervezetek, a következő alapvető átalakításokat tartják haladéktalanul szüksé-gesnek a program működtetésének rendszerében:

- A mikrohitel program működtetésének szerkezeti átalakítása oly módon, **hogy a program működteté-se a jövőben teljesen decentralizáltan történjen,** mivel a mikrohitel program lényege éppen a gyors, rugalmas, bankszektoron kívüli helyi döntés, amit kizárólag a decentralizált működtetés tud biztosítani. (A hitelügyleteket érintő valamennyi döntést helyi szinten, a valamennyi körülményt és a helyi viszonyokat jól ismerő gyakorlott szakembereknek kell meghozni. Ezeknél az ügyleteknél jó döntést távoli irodákban ülő hivatalnokok, hivatalnoki szemlélettel nem tudnak hozni.) Ez megfelel az 1992-től 2000-ig Magyarországon is alkalmazott, bevált nemzetközi gyakorlatnak.
- A program működtetés strukturális átalakításával egyidejűleg szükségesnek tartjuk a továbbiakban **az alapok valós tulajdoni viszonyoknak megfelelő, elkülönített kezelését.**
- **A központi feladatokat ellátó szervezet** kizárólag a valóságban is szükséges, központilag felmerülő feladatok ellátását (időszakonkénti auditálások, központi adminisztráció és adatszolgáltatás) kell, hogy ellássa, **egyedi hitelügyletekbe való beavatkozás nem tartozhat a hatáskörébe.**
- Szükségesnek tartjuk, hogy jogszabályi szinten (kormányrendelet) **legyenek meghatározva a mikro-hitelezési** (beleértve az országos mikrohitel programtól teljesen független helyi mikrohitel programok) **tevékenységek keretfeltételei.**
- Olyan szabályozás bevezetését tartjuk szükségesnek, amely **garantálja a jövőben, hogy a mikrohitel programokat érintő döntések során ne legyen megkerülhető a mikrohitelezéshez valóban értő, gy-a-korlati tapasztalatokkal rendelkező szakemberek közreműködése."**

A működtetésre fordított források felhasználása is irracionális módon eltorzult. Ehhez példaként Vonnák Péter, „MIKROHITELEZÉS MAGYARORSZÁGON azaz Hogyan optimalizálhatjuk a mikrohitelprogramok társadalmi hasznosságát?” (2015. ISBN 978-963-12-5845-5) című írásából idézünk:

„A 2000-től 2004-ig terjedő időszak működtetésének költségstruktúráját mutatja be a Gazdasági és Közle-kedési Miniszter tájékoztatója is, melyben az alábbiak láthatóak:

2002. Évi mikrohitel jutalékok	Ft	Σ		
MVA	280 265 858	549 848 184	25%	48%
Postabank	269 582 326		23%	
HVK Hálózat jutaléka	569 230 736	591 790 459	50%	52%
Banki és behajjt. Költség	22 559 723		2%	
Összesen:	1 141 638 543			

Látható az adatokból, hogy 2002-ben a működtetési jutalékok közel felét (48%-át két szervezet, az MVA és a Postabank használta fel. A hitelprogram tényleges gyakorlati lebonyolítását végző országos hálózathál (20 alapítvány) a költségeknek csupán az 50%-a jelentkezett." /Gazdasági és Közlekedési miniszter, 2004./"

Szeretnénk felidézni az előzőekben bemutatott nemzetközi direktívák közül a következőt:

9. *Direktíva: A központi alapkezelés és pénzügyi ellenőrzés költségei ne haladják meg a tényleges program megvalósítás költségeinek 5%-át, illetve a teljesen kezdő és a három évnél fiatalabb mikrovállalkozások finanszírozása esetén a működtetési költségek részben vagy teljesen elszámolhatóak legyenek a „Hitel Alap” terhére.*

3.1.11. 2003-2006 - SZAKÉRTŐI EGYEZTETÉSEK FOLYNAK A FELÜGYELETET ELLÁTÓ MINISZTERIUM ÉS A HVK-K KÉPVISELŐI KÖZÖTT A MIKROHITEL PÉNZESZKÖZÖK KEZELŐI JOGÁNAK VISSZAADÁSA ÜGYÉBEN

A HVK-K KÖRÉBEN EGYRE FOKOZÓDOTT AZ ELKESEREDETTSÉG ÉS AZ ELÉGEDETLENSÉG A FOLYAMATOS JELZÉSEIK ELLENÉRE ELMARADÓ KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK MIATT.

Azzal a szándékkal, hogy kieszközöljék a kormányzat beavatkozását az egyértelműen félrecsúszott jogi és szakmai háttér rendbetételére, a HVK- hálózat szakmai tárgyaló delegációt hozott létre, amely feladatként azt szabta meg, hogy járjon el a kormányzatnál a mikrohitelzés jogszerűségének és szakszerűségének helyreállítása érdekében.

Egy, a Gazdasági és Közlekedési Minisztériumban, a KKV Stratégiai és Támogatási Főosztályon 2004. január 15-én tartott munkabizottsági értekezletről készült emlékeztető tanúsága szerint, a KKV fejlesztési helyettes államtitkár kifejtette, hogy „nem a HVK-knak 2000. előtt átadott források rehabilitációját célozzuk, hanem a teljes OMA-ból (Szerk. megj.: mivel 2000 után a Kormány még további állami forrásokat juttatott a nem létező Országos Mikrohitel Alapba) mintegy 4-5 Mrd Ft tulajdonba adásának lehetőségét mérlegeljük.” A minisztérium jogi főosztályának jogásza arról tájékoztatta a jelenlévőket, hogy azért nem a rehabilitációt tervezik, mert „a rehabilitáció esetében a Kormány kártérítési felelőssége is életbe lép, hiszen felvállalja, hogy 2000-ben hibát követett el a Kormány az akkori döntésével.”

Itt is felmerült, hogy mivel „az MVA-val megkötött megállapodásokban foglaltak szerint – a HVK-k csak a kezelői jogot adták át az MVA-nak, a tulajdonosi jog máig az övék.”

A minisztérium jogásza ezen az értekezleten azt is kifejtette, „hogy ha Kormány rendelet szintű jogszabály rendelkezik az MVA mikrohitel kezelői funkcióinak elvételéről, akkor az az MVA-ra nézve kötelezően betartandó jogszabálynak minősül.”

A munkabizottság 2004. február 18-i értekezletén a minisztérium jogi főosztályának jogásza elmondta, hogy „jogi álláspontja szerint az MVA kezelői joga – mint megbízásos jogviszony – bármikor, indoklás nélkül, egyoldalúan felmondható a megbízó részéről”, továbbá kiállt a mellett, hogy „a Memorandum aláírásával a magyar fél kötelezettséget vállalt arra, hogy ezt az alapot létrehozza, vagyis a jogszabályi háttérrel is megteremti hozzá, de ez csak törvénnyel történhet. Így ezt rendezni kell.”

A munkabizottság egyetértett abban, „hogy a célja egy működőképes mikrohitelzési program létrehozása, melyhez szükség van az OMA MVA-tól történő elvonására, illetve a körülmények jogi rendezésére.”

A 2004. február 24-én tartott munkabizottsági értekezleten (az értekezletről készült emlékeztető szerint) a minisztérium jogi főosztályának képviselője ismételtén kifejtette, hogy megítélése szerint „a jelenleg hatályos Memorandumból fakadó kötelezettségeket rendezni kell, azaz törvénnyel alapot kell létrehozni”.

Megjegyzés:

A szakértői egyeztetéseknek Kóka János miniszteri székbe kerülése vetett véget. (2004–2008 között volt gazdasági és közlekedési miniszter). Kóka döntött a források kezelői jogának visszaadásáról és Kákósy Csaba kabinetfőnököt bízta meg a tárgyalások felügyeletével. A minisztérium szak apparátusát kivonták a további egyeztetésekből, csupán Pogácsás Péter vett részt a folyamat felügyeletében. A HVK-kat és az MVA-t közös megegyezéssel történő egyezségkötésre készítették az ügyben, a megbeszéléseket Kákósy felügyelte.

Érdekesség, hogy 2006. május 10-től Kákósy Csaba az MVA tulajdonában álló Start Garancia Zrt. igazgatósági tagja lett Csuha Varju Imre MVA kuratórium elnök és Dr. Antal Gergely MVA kuratóriumi tag, (MVA igazgatóhelyettes, MiFin Zrt. vezérigazgató) társaságában.

A minisztérium által is elismerten jogsértő Memorandum miatt kialakult törvénysértő állapot helyrehozása – így az Alap törvénnyel történő létrehozása – már teljesen lekerült a napirendről.

3.1.12. 2006 – AZ MVA VISSZAADJA A KEZELŐI JOGOT A FORRÁSOK TULAJDONOSAINAK A HVK-KNAK, ÚJABB „HELYI MIKROHITEL ALAPOK” „JÖNNEK LÉTRE”

A MIKROHITEL FORRÁSOK KEZELŐI JOGÁNAK MVA ÁLTALI VISSZAADÁSÁRÓL A HVK-K SZÁMÁRA – 2006-BAN KÓKA JÁNOS GAZDASÁGI ÉS KÖZLEKEDÉSI MINISZTER MINISZTERSÉGE ALATT - SZAKÉRTŐI EGYEZTETÉSEK KEZDŐDTEK A HVK-K KÉPVISELŐI ÉS AZ MVA KÖZÖTT.

Az egyeztetéseket Kákósy Csaba, Kóka János Gazdasági és Közlekedési miniszter kabinetfőnöke, (Kákósy 2004-től a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium kabinetfőnöke, 2007 és 2008 között gazdasági és közlekedési miniszter, **2006. május 10-től** 2011. május 10-ig az ekkor az MVA tulajdonában álló **Start Garancia Zrt. igazgatósági tagja**) és Pogácsás Péter, az Országos Mikrohitel Bizottság elnöke felügyelte. (Az Országos Mikrohitel Bizottság létrehozását kötelező előírásként a Memorandum és a Mikrohitel Program Kézikönyve is tartalmazza. Ezek szerint OMB döntés nélkül nem módosítható a Kézikönyv sem. Az OMB tagja kötelező előírásként a felügyeletet ellátó minisztérium képviselője, valamint a HVK-k képviselője is.)

Az egyeztetések egy megállapodástervezet létrehozásával végződtek, amelynek szövegét mindkét fél elfogadta. Konszenzusos álláspont volt, hogy egy egységes szövegezésű szerződésminta alapján, ugyanazt a szerződést kössék meg valamennyi HVK-val.

A tényleges megvalósítás eltért ettől az alapelvtől. Három szövegváltozat ismert a számunkra, amelyből csak egy változat egyezik meg azzal a szerződéssablonnal, amelyben a felek megegyeztek. Az egy hónapon belül megkötött szerződések szövegébe valaki olyan „beszúrásokat” tett, amelyek félreértelmezhetővé tették a megállapodás jogi- szakmai tartalmát, és egyértelműen kedvezőtlenebbek a szerződő HVK-ra nézve.

A szövegváltozatok jogi megítélésének rövid bemutatása előtt mindenképpen meg kell jegyeznünk, hogy a körülmények változásával nem magyarázható, hogy **miért készült egy hónapon belül legalább három szövegváltozat**. Az sem merülhet fel, hogy az egyes HVK-k által átadott kezelői jog tekintetében más és más a források jogi státusza, és ezért kellett más szövegezést alkalmazni. Az sem életszerű, hogy az egyes HVK-k vezetőivel külön-külön olyan szerződési feltételekben állapodtak meg, amelyek előnytelenebbek az adott HVK számára ahhoz képest, amely szövegben a tárgyalódelegációjuk már megegyezett.

Mindhárom szövegváltozat egyezik a következő kitételekben:

„A HVK a 2. pontban megjelölt szerződés /Megj.: a 2000-ben kötött megállapodásra való egyértelmű utalás, amelyben a HVK a tulajdonában álló források felett, meghatározott – korlátozott céllal – kezelői jogot biztosított az MVA-nak/ 3.1. pontja alapján alapkezelői jogot biztosított az MVA számára.”

„Felek megállapodnak arról, hogy a decentralizált működtetés erősítése érdekében az 1.3. pontban megjelölt források felhasználásával / Megj.: az előbb bemutatott azon források, melyek a HVK tulajdonát képezik, és amelyeket HVK az MVA számára ideiglenesen átadott / a HVK által már működtetett Helyi Mikrohitel Alapot növelik.”

Mint említettük, a „Helyi Mikrohitel Alapnak” nevezett pénzeszközök senki által nem vitatottan a HVK tulajdonában álló azon pénzeszközök maradvány összege, amelyet 1992-ben üzleti terv finanszírozásra kaptak, és mikrohitelzésre használtak fel. Természetesen ez azokra az alapítványokra érvényes, amelyeknél voltak ilyen „maradvány pénzek”.

Továbbá a szerződés szerint:

„A Helyi Mikrohitel Alap forrásait a KPMG auditja eredményeként létrehozott táblázatban (az 1. sz. melléklete) szereplő összegeknek megfelelően összeállított, 1.sz. mellékletben részletezett táblázat tartalmazza.”

Az említett táblázat általunk ismert esetekben forintra pontosan – kerekítés nélkül - azt az összeget tartalmazza, amelyet a HVK-k az MVA-nak kezelésre átadtak (Pl.: 220.293.404,- Ft; 330.604.832,- Ft; stb.) az **„MVA által visszautalandó összesen”** jogcímen.

Az eredeti szerződés sablon szerint ez a táblázat tartalmazza a megjegyzést is, hogy *„(Megj.: a korábbi maradvány pénzek/... a felek közös jogi álláspontjának megfelelően az HVK korábbi Helyi Mikrohitel Alapját képezik.”*

A FENTIEKBEN LEÍRTAK ALAPJÁN EGYÉRTELMŰEN KIJELENTHETŐ, HOGY A FORRÁS ÁTADÁS A HVK TULAJDONÁBAN ÁLLÓ, KORÁBBAN AZ MVA SZÁMÁRA MEGHATÁROZOTT KORLÁTOZOTT KEZELŐI JOGGAL ÁTADOTT FORRÁSOK VISSZAUTALÁSÁT JELENTI A TULAJDONOSNAK.

Minden egyéb kitétel, amelyet a HVK ebben a szerződésben vállalt – mivel ezen szerződésen kívül semmilyen olyan kötelező érvényű külső dokumentum vagy jogszabály nincsen, amely ezekre a vállalkozásokra kényszeríthetné – önkéntes kötelezettség vállalásnak minősül. Külső kényszerítő körülmények hiányában a szerződés bármely okból történő megszűnése mentesíti a HVK-t az ebben vállalt kötelezettségek alól.

A szerződés sablontól való szövegeltéréseket röviden bemutatjuk abból a célból, hogy megvizsgálhassuk, hogy ezek a módosítások érdemben megváltoztatták-e a szerződés fenti jogértelmezését.

1. szöveg változat

*„A HVK a 2. pontban megjelölt szerződés /Szerk.Megj.: a 2000-ben kötött megállapodásra való egyértelmű utalás, amelyben a HVK a tulajdonában álló források felett, meghatározott – korlátozott céllal – kezelői jogot biztosított az MVA-nak/ 3.1. pontja alapján **alapkezelői jogot biztosított** az MVA számára.”*

2. szövegváltozat:

*„Felek megállapodnak arról, hogy a decentralizált működtetés erősítése érdekében az **I.3. pontban megjelölt források felhasználásával** / Szerk. Megj.: az előbb bemutatott azon források, melyek a HVK tulajdonát képezik, és amelyeket HVK az MVA számára ideiglenesen átadott / **Helyi Mikrohitel Alapot hoznak létre**. A Helyi Mikrohitel Alap forrásait a KPMG auditja eredményeként létrehozott táblázatban (az 1. sz. melléklete) szereplő összegeknek megfelelően összeállított, 1.sz. mellékletben részletezett táblázat tartalmazza.”*

Ez a szövegváltozat olyan alapítványnál fordult elő, amely nem rendelkezett a már említett 1992-es „maradvány pénzekkel” és még nem folytattak saját tulajdonú forrásaiból helyi mikrohitelvezést.

Fontos rögzíteni, hogy – a fentiekben már bemutatott jogi követelmények okán - pénzalap létrehozására egyik fél sem volt jogosult sem együtt, sem külön-külön, és ezzel a szerződéssel nem is jött létre ilyen Alap. Mivel ez a szerződési kitétel jogsértő, ezért a Ptk. szerint semmis. (Pénzalap kezelésére egyébként a magyar jogszabályok szerint egyik fél sem jogosult.) A szerződésekben alkalmazott „Mikrohitel Alap” kifejezés valójában meghatározott célra elkülönített bankszámlán kezelt pénzeszközöket jelent.

Tehát jogszerűen ez úgy hangzana, hogy

*„Felek megállapodnak arról, hogy a decentralizált működtetés erősítése érdekében az **I.3. pontban megjelölt források felhasználásával** az MVA a HVK számára visszafizeti a HVK tulajdonát képező, az MVA számára korábban ideiglenesen kezelésre átadott pénzeszközöket, melyeket a HVK helyi mikrohitelvezésre használ fel.”*

További eltérés a megállapodás szerinti szerződés sablonhoz képest:

*„A forrás rendeltetése az **"Országos Mikrohitel"** Program keretében, a központi mikrohitel programmal párhuzamosan működő helyi mikrohitel alaptól történő kölcsönnyújtás.”*

Itt az **"Országos Mikrohitel"** kifejezést szűrték be önkényesen, utólag a megállapodás szerinti szerződés sablonba. Mivel pontos jogi definíciója nincsen az „Országos Mikrohitel Program” kifejezésnek, mindenki azt ért alatta, amit akar. A HVK-k helyi mikrohitelvezése is lehet az Országos Mikrohitel Program része, ha ezt éppen így akarjuk értelmezni. A beszúrásnak szerződés jogi értelmezése szempontjából relevanciája nincsen, megítélésünk szerint csupán megtévesztést szolgál azt a látszatot keltve, hogy az MVA-nak lehet valamiféle jogi kényszerítő eszköze arra vonatkozóan, hogy meghatározza – illetve ellenőrizhesse - a HVK saját tulajdonú forrásaiból történő mikrohitelvezési tevékenységet.

További eltérés a 2. szövegváltozatban:

Eredeti szöveg:
/ A HVK vállalja /

„az Alapot könyvvezetésében elkülönítetten kezeli,”

„az MVA számára rendszeres adatszolgáltatást nyújt a helyi mikrohitel alap működéséről, az egységes központi adatszolgáltatáshoz a Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorcium által elfogadott számítógépes nyilvántartó rendszert használja, ...”

Az eredeti megállapodáshoz képest eltérő szövegmódosítással:

/ A HVK vállalja /

„az Alapot könyvvezetésében elkülönítetten kezeli,”

„az MVA számára rendszeres adatszolgáltatást nyújt - az MVA által megadott formában - a helyi mikrohitel alap működéséről. A HVK tudomásul veszi, hogy amennyiben jelen pontban írt kötelezettségének nem tesz eleget az MVA jogosult a mikrohitelzési jogát felfüggeszteni mind a központi mikrohitel program, mind a helyi mikrohitel program tekintetében...”

Az eredeti megegyezés szerint kialakított szerződés sablonhoz képest ezt a szöveget feltehetően azért szűrték be a szerződésbe, hogy erősítsék azt a látszatot, miszerint az MVA rendelkezik valamilyen olyan külső jogosítvánnyal, illetve felhatalmazással, amely alapján jogosult rendelkezni a HVK mikrohitelzésével kapcsolatban. Fontos megjegyezni, hogy ekkor már egyértelmű volt, hogy a HVK-k a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 2. §. (1) h) bekezdése alapján alanyi jogon jogosultak a Hpt. hatályán kívüli mikrohitelzésre, és ebben a jogukban az MVA semmilyen módon nem korlátozhatta őket.

Ez a szövegváltozat egyértelműen kedvezőtlenebb a szerződést aláíró HVK-ra nézve, mivel egy plusz jogosítványt engedélyez az MVA számára, teljesen értelmetlenül, ellenszolgáltatás nélkül. Mivel ennek a plusz jogosítványnak az engedélyezésére sincs semmilyen külső kényszerítő tényező, ez csupán ebben a szerződésben vállalt „önkéntes” vállalásnak minősíthető. A szerződés bármely okból történő megszűnése (Pl.: a HVK általi felmondása) esetén az MVA-nak ez a HVK által biztosított jogosítványa megszűnik, ezzel kapcsolatban az MVA semmilyen igényt nem támaszthat a HVK-val szemben.

További módosítás ennél a változatnál az, hogy önálló pontként beszűrték a szerződésbe a következőt:

/ A HVK vállalja/

„felel a nem megfelelő mikrohitelzési tevékenység miatt keletkező hitelezési veszteségért.”

A szerződés lényegén ez a szövegbeszúrást nem változtat, illetve egyik fél számára sem jár relevanciával. Mivel a pénzeszköz a HVK tulajdona, természetesen a hitelezési veszteségek őt terhelik, ez az ő vesztesége. Egyértelműnek látszik, hogy ez a szöveg beszúrást is azért csinálták, hogy azt a látszatot keltsék, mintha egy idegen forrást kapott volna a HVK, és nem a saját pénzét kapta volna vissza, mint ahogyan azt az előzőekben bizonyítottuk. Ezt a feltételezést erősíti az a szövegváltozat a mely harmadik (a kölcsönösen elfogadott sablontól eltérő második) szerződés szövegváltozatba került be, a következők szerint:

3. szövegváltozat:

/ A HVK vállalja /

*„az Alapot könyvvezetésében **idegen forrásként** elkülönítetten kezeli”*

Megjegyzés:

Ez a szerződésszöveg az időben legkésőbbi (így sem telt el egy teljes hónap a különböző szerződés-változatok között) szerződésbe került be. A szerződések aláírására nem egy időben került sor a HVK-k részéről. A szerződésszövegeket az MVA nyomtatta ki, és a HVK-k képviselői más-más időpontokban mentek el az MVA-hoz azt aláírni. Az első időszakban még a sablon szerinti szerződéseket írták alá a HVK-k képviselői (volt, aki az MVA-ban nem bízva vitte magával kinyomtatva a korábbi megegyezés szerinti szerződésszöveget és összeolvasta a kinyomtatottal, hogy nem történt-e benne változás.) Elképzelhető, hogy később „bepróbálkoztak”, és beszúrásokat tettek a szövegbe, a szerződő partnerek bizalmát és figyelmetlenségét kihasználva. Feltehetően a sikeren felbuzdulva még messzebb mentek, és beszúrták ezt a legfélrevezetőbb szövegrészt.

Ez az általunk ismert legerőteljesebb értelemzavaró beavatkozás, illetve változtatás az eredetileg megbeszélte szerződés-sablonhoz képest. Itt már egyértelműen nem a HVK saját forrásaként akarták feltüntetni a HVK számára visszafizetett saját tulajdonú pénzeszközöket. Azt kell megvizsgálni, hogy ez a szöveg beszúrás milyen hatással van a szerződés értelmezésére és jogkövetkezményeire.

Egyrészről álláspontunk szerint ez a szerződési kitétel jogszabályba ütközik és ezért a Ptk. szerint semmis. Ugyanis azt, hogy egy szervezet könyvvezetésében hogyan könyvel le egy adott gazdasági eseményt, azt nem egy szerződésben rögzített vállalása határozza meg, hanem a 2000. évi C. számú törvényről szóló törvény.

A gazdasági eseményeket valós tartalmuk szerint kell lekönyvelni, tehát ebben az esetben – *ahogyan azt bemutattuk, még eszerint a szerződés szerint is* – a HVK számára a saját tulajdonú pénzeszközét fizette vissza az MVA, így ezt ennek megfelelően kell lekönyvelni. A számviteli törvény előírásaival ellentétes vállalása a HVK-nak semmis.

Az egyértelműen kijelenthető, hogy ez a szöveg részlet – nem tekinthető jognyilatkozatnak - nem keletkeztetett tulajdonjogot senki más számára, illetve más tulajdonjogának az elismerését sem jelenti az MVA-nak korábban kezelői jog átadása címén átadott pénzeszközök tekintetében.

Figyelemmel a szerződés korábban ismertetett – minden szövegváltozatban egységes – azon kitételeire, miszerint az MVA által „visszafizetett” összeg forrása az az összeg – az általunk ismert esetekben forintra egyezően – amelynek kezelői jogát a HVK az MVA-nak átadta, és amelynek a tulajdonosi joggyakorlásában külső kényszer – e szerződésben vállalt önkéntes jogszerű vállalásait leszámítva - nem korlátozza, ez a szöveg beszúrás nem képez jogalapot az MVA-nak arra, hogy ezeket a pénzeszközöket a HVK-tól bármely jogcímen bármikor visszakövetelje. Ellenkező jogértelmezés esetén az MVA még mindig tartozna a HVK-nak a szerződésben számszerűsített, az MVA által a HVK-nak eszerint a szerződés szerint már visszafizetett azonos mértékű összeggel.

A szándékosan többféleképpen értelmezhető megfogalmazásokat, és az önkényes kiegészítések beszúrását akár úgy is értelmezhetjük, hogy a szerződés valódi jogi gazdasági tartalmának szándékos elfedése szolgál, kifejezetten azzal a szándékkal, hogy az előzmények és körülmények vizsgálata nélkül a szerződés önmagában ne legyen értelmezhető. Továbbá az lehetett a cél, hogy azt a látszatot keltse,

hogy egy olyan egyszeri idegen tőke átadásról van szó, mely nem képezi a HVK tulajdonát, és ezért egyszer annak visszakövetelésére az MVA-nak jogalapja lehet.

Egyértelmű, hogy a változtatások nem a „véletlen művének” tekinthetők, azokat csak szándékosan tehet meg valaki. Látható és nyilvánvaló az a szándék is, hogy a változtatások olyan irányúak, hogy elfedjék a megállapodás valódi hátterét illetve jogi, gazdasági tartalmát, vagyis azt, hogy a pénzeszközök valódi tulajdonosai a HVK-k, a szerződéssel pedig a kezelői jog visszakerül a pénzeszközök tulajdonosához.

Úgy véljük, hogy egyértelműen azt a látszatot akarták kelteni, hogy idegen tőkeátadásról szól az ügylet. Mindennek csak úgy van értelme, ha az „elkövető” tisztában volt azzal, hogy a pénzeszközök valódi tulajdonosai a HVK-k, és azok ezzel a szerződéssel valójában visszakerülnek a tulajdonoshoz.

Megítélésünk szerint a valós tény azonban az, hogy a szerződés bármely okból történő megszűnése esetén az MVA-nak nincsen semmi olyan jogosultsága, amivel a tulajdonosi jog gyakorlóját a HVK-t a kezelői jog ismételt átadására kényszerítse. A szerződés bármely okból történő megszűnésével a HVK szerződésben vállalt önkorlátozó „önkéntes” kötelezettségei megszűnnek.

3.1.13. 2016 - KÚRIAI DÖNTÉS TÁMASZTJA ALÁ, HOGY AZ MVA MÉG ELLENŐRZÉSI JOGGAL SEM RENDELKEZIK A HVK-K MIKROHITEL FORRÁSAI FELETT

AZ ELŐZŐEKBE KIFEJTETT VALAMENNYI TÉNYÁLLÍTÁST ÉS JOGI SZAKVÉLEMÉNYT ALÁTÁMASZTJA A KÚRIÁNAK AZ AZ ÍTÉLETE, MELY SZERINT A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI REGIONÁLIS VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY JOGERŐSEN PERT NYERT AZ MVA ELLEN.

Mint ahogyan azt a fentiekben már ismertettük a PHARE Mikrohitel Program maradvány forrásaival kapcsolatos rendelkezési jog vonatkozásában peres eljárások kezdődtek egyes HVK-k és az MVA között. Több per megszűnt, mert szüneteltetés után az MVA azt nem újította meg.

2016-ban viszont az MVA (mint felperes) és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (mint alperes) között folyamatban volt perben [Fővárosi Törvényszék, 22.G.43.732/2013/29.; Fővárosi Ítéltábla, 3.Pf.21.745/2014/6/I.] a vita jogerősen, a **Kúria által (Ügyszám: Pfv.V.20.341/2016/5.) megerősített bírósági ítélettel ért véget.**

Jogi következmények:

Egyértelművé vált, hogy a mikrohitelhez kapcsolódó korábbi, Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal kötött, az új Mikrohitel Programban való részvételre vonatkozó megállapodásoknak sem a megkötésére (a bemutatott 2000. évi szerződés, mely szerint az azt aláíró HVK-k korlátozott, meghatározott célú kezelői jogot biztosítottak az MVA-nak saját pénzeszközeik felett)

sem pedig fenntartására nem kötelezhető a HVK-k sem az MVA, sem pedig a Magyar Kormányt képviselő Gazdasági Miniszter által.

Tehát mindazon vállalatok, amelyeket a HVK-k a szerződésben tettek önkéntesnek tekintendők, és a szerződés megszűnését követően meg is szűnnek.

Fontos ez abból a szempontból is, hogy abban az esetben, ha egy alapítvány számára nem tartható fenn ez az együttműködés az alapítói céljai megvalósításának, illetve a működés fenntarthatóságának veszélyeztetése nélkül, dönthet úgy, hogy a szerződést felmondva „kiszáll” az együttműködésből.

Tehát egyértelművé vált, hogy

- a PHARE Mikrohitel Program megyei forrásainak maradványa a program lezárását követően az érintett **megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány tulajdonába került,**
- **az MVA ellenőrzési joggal sem rendelkezik** a források felhasználása, illetve az adott alapítvány mikrohitelkezési tevékenysége tekintetében, illetve ezekből adódóan sem kötelezheti az adott alapítványt olyan együttműködésre, amely sérti az alapítvány források feletti korlátlan rendelkezési jogát, érdekeit, vagy alapító céljainak megvalósítását.
- Mindezekből következik, hogy bármely, egy adott megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány és az MVA között létrejött, **a megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány önkorlátozó forrásfelhasználására vonatkozó megállapodás a megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány részéről „önkéntes vállalásnak” tekintendő.** Éppen ezért - külső jogi kötelezettség, illetve jogi kényszer hiányában - **ez a szerződésben vállalt önkéntes korlátozás bármikor megszüntethető, a szerződés felmondható** az adott megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány részéről. Ennek megfelelően jogosultság hiányában az MVA nem kötelezheti az adott alapítványt korábbi önkéntes vállalatok fenntartására.
- Továbbá, bármely olyan korábbi szerződéses kitétel, amelyben az MVA megfelelő jogalap nélkül korlátozni próbálja az adott vállalkozásfejlesztési alapítvány saját tulajdonú forrásai feletti rendelkezési jogát, vagy amellyel kötelezni kívánja a kezelői jog ismételt átadására, jogsértőnek, ezért semmisnek tekintendő.

3.1.14. 2017 – A MINISZTERELNÖKSÉG TÁMOGATJA EGY ÚJ „SZOCIÁLIS MIKROHITEL PROGRAM” BEINDÍTÁSÁT, ÉS FELVETI A MEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK MIKROHITELÉSI TEVÉKENYSÉGÉRE VONATKOZÓ RÉSZLETSZABÁLYOZÁS SZÜKSÉGESSÉGÉT

2017. ÁPRILIS 28-ÁN KELT LEVELÉBEN (KABHÁT 6/2/2017) LÁZÁR JÁNOS, A MINISZTERELNÖKSÉGET VEZETŐ MINISZTER TÁMOGATÁSÁRÓL TÁJÉKOZTATTA A HVK-K HÁLÓZATÁT EGY ÚJ SZOCIÁLIS MIKROHITEL PROGRAM BEINDÍTÁSÁRA VONATKOZÓAN.

2017. november 24. Miniszterelnökség, Budapest.

A képen balról: Vonnák Péter Veszprém Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (VMVA) alelnök, ügyvezető igazgató Dr. Bartal Tamás Miniszterelnökség helyettes államtitkár, Szeffő Tibor VMVA kuratórium elnök, RVA ügyvezető igazgató

Ugyanakkor megjegyezte, hogy „jelenleg a vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységének feltételeit egyetlen jogszabály sem határozza meg. Jogszabályi definíció hiányában kérdéses a mikrohitel fogalma...”. „... támogatom, hogy megvalósulhasson az érintett személyeknek akár 0%-os kamatozású hitelt kínáló Szociális Mikrohitelzési Program.” „Mindazonáltal álláspontom szerint a jelenlegi szabályozatlanság megnehezíti a források hozzárendelését a mikrohitelzési programhoz. Ezért mindenképpen szükséges a megfelelő jogszabályi háttér megteremtése.”

A HVK-k többsége egyetértett a Miniszterelnökség felvetésével, miszerint nemzetgazdasági érdek lenne a mikrohitelzés jogi háttérének rendezése. Fontos lenne a transzparencia növelése, és a társadalmi célok elsődlegességének jogszabályi rögzítése a nonprofit mikro-

hitelzés tekintetében. A szükséges jogszabálytervezetet szakértői javaslat formájában a Hálózat (többször) eljuttatta az illetékes minisztériumokba. Az a viszontválasz érkezett, hogy érdemben megvizsgálják, de az a jelen tanulmány elkészültéig még nem történt meg.

3.1.15. 2018 – EGY EURÓPAI UNIÓS PROGRAM KERETÉBEN KÉSZÜLT ÁTFOGÓ MAGYARORSZÁGI FELMÉRÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI

A ZALA MEGYEI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY (ZMVA) 2018-BAN AZ ATM FOR SME'S INTERREG EUROPE PROJEKT (ELSŐ SZAKASZA) KERETÉBEN ÁTFOGÓ ORSZÁGOS FELMÉRÉST KÉSZÍTETT A MAGYARORSZÁGI MIKROHITELEZÉS TAPASZTALATAIRÓL ABBÓL A CÉLBÓL, HOGY MEGÁLLAPÍTSA, HOGY MELY TERÜLETEKEN JAVÍTHATÓ A MIKROHITELEKHEZ TÖRTÉNŐ HOZZÁFÉRÉS MAGYARORSZÁGON.

2018. november 22. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Budapest, ATM for SME's konferencia, Nagy András (†) ZMVA ügyvezető igazgató

2018 novemberében, egy a Nemzeti Közszerződési Egyetemen - külföldi előadók részvételével - megrendezett szakmai konferencián Nagy András, a ZMVA akkori – azóta sajnos elhunyt – ügyvezető igazgatója előadást tartott a felmérés főbb megállapításairól. Az előadás az alábbi linken megtekinthető.

https://www.youtube.com/watch?v=jfEd-7ysrjE&t=1s&ab_channel=RVAG-ROUPEMAGYARORSZ%C3%81G

A felmérés megállapította, hogy nonprofit mikrofinanszírozásra igen nagy társadalmi szükséglet mutatkozik. Ezt több, az ügyfelek körében elvégzett társadalmi hatás felmérés is kimutatta. A Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat tagjai a HVK-k - nemzetközi szinten is - igen jelentős eredményeket értek el a mikrohitelzés területén.

A felmérésben közreműködő HVK-k többsége egyetértett a Miniszterelnökséggel azzal a felvetésével, hogy a mikrofinanszírozásra vonatkozó szabályozást célszerű lenne kiegészíteni, a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységére vonatkozó részletszabályozással.

Ez többek között azért lenne fontos, hogy a központi finanszírozású programok esetében jobban figyelembe vegyék azokat a nemzetközi szakmai ajánlásokat, amely alkalmazásával növelhető a mikrohitelvezés pozitív társadalmi hatása. Ebben a tekintetben a HVK-k saját mikrohitel programjai sokkal sikeresebbek, mivel a program szabályait a HVK-k jobban és rugalmasabban tudják a társadalmi- szakmai igényekhez igazítani.

A felmérés „Országos Mikrohitel Programra” (OMP) vonatkozó megállapításainak rövid összefoglalása:

Az OMP tekintetében nincsenek az MVA – mint „központi koordinátor” - által publikált adatok, ezért ezeket csak korlátozottan, a közreműködő alapítványoktól lehetett beszerezni.

Látszik, hogy a 3.2 pontban bemutatásra kerülő JEREMIE Mikrohitel Programban a HVK-k kiemelkedően magas fajlagos ügyfél elérést tudnak felmutatni. A JEREMIE program és az OMP adatait összehasonlítva elmondható, hogy mind ügyfél létszám mind pedig folyósítási összeg tekintetében a **JEREMIE Mikrohitel Program felülmúlja az OMP teljesítményét.**

Ez azt bizonyítja, hogy lehetséges az OMP gyenge teljesítményét javítani, a különböző program feltételek módosításával, a lehetséges magasabb teljesítményt pedig NEM az egyes HVK-k hozzáállása és szakmai felkészültségének hiánya korlátozza.

Figyelembe veendő tényezők:

- a hitelezés (elvileg) az MVA elavult belső dokumentuma, a „Mikrohitel Kézikönyv” (30 éve készült, 22 éve „korszerűsített”) alapján történik,
- az eljárásokat, szabályokat és a vonatkozó szerződéseket nem igazították a megváltozott jogszabályi változásokhoz és szakmai követelményekhez;
- az **MVA jogerősen pert veszített** a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal szemben. Ennek jogi következményeinek figyelembevételével újra kell értelmezni és vizsgálni az MVA és a HVK-k kapcsolati rendszerét.
- az MVA szerepét szinkronba kell hozni a megváltozott jogszabályokkal,
- (összeférhetetlenségi okokból is) a program ellenőrzést hatósági intézményre kell bízni (jogszabályi háttér megerősítésével),
- a hitelkonstrukció feltételeit kedvezőbbé kell tenni a vállalkozók számára. A legalább kétszeres értékű tehermentes ingatlan jogi biztosítékként történő megkövetelése nem teszi lehetővé a program fő küldetésének megvalósítását, azaz a megfelelő jogi biztosítékokkal nem rendelkező, profitorientált szervezeteknél csökkent hitelképességű vállalkozók finanszírozását.
- a jövőben figyelembe kellene venni a HVK-k szakmai javaslatait.

A koordináció problémái:

- nincs szakmai visszacsatolás a program eredményeiről,
- kihelyezhető források allokációja nincsen egyeztetve a HVK-kal,
- nem tudni, hogy az elvileg felügyeletet ellátó minisztériumban ki a felelőse a programnak,
- a minisztériumnak nincsenek adatai, információi a programról,
- nem ismertek az MVA Kézikönyv módosításainak egyes változatai, ezeket nem egyeztetik a HVK-kal,
- nem működtetik az Országos Mikrohitel Bizottságot,
- nincsen központi képzés- tapasztalatcsere program a közvetítőknek,
- nem végeznek társadalmi hatás felmérést,

- MVA Internetes kampányából nem tudni kinek küldött ügyfeleket (Pl.: a felmérésben közreműködő HVK-knak nem), így annak hatékonysága (illetve, hogy milyen szervezetnél jelennek meg az ügyfelek) nem ismert,
- nem képi az MVA a kollégáit, azok nem ismerik a társadalmi célú mikrohitelzés lényegét,
- az MVA nem menedzseli a „hálózatát”, nem tesz lépéseket a működtetés fenntarthatóságának javítása érdekében, nem jár el ennek érdekében a felügyeletet ellátó minisztériumnál,
- a Kézikönyv előírásaival ellentétesen rendszeresen beavatkozik a hitelezési folyamatba,
- a végleges hiteldöntést minden esetben magához ragadja, ez ellentétes a saját Kézikönyvével is,
- Az MVA munkatársai rendszeresen lekezelően, megfélemlítő módon viselkednek, nem tekintik partnernek a HVK-kat.

Az OMA hitelezési folyamat lassú, rugalmatlan, nehézkes, a centralizált döntéshozatal még jogszabályellenes is. Erős jogi biztosíték szükséges. Lassú a portfólió megújítása, fizetéképtelen ügyfelek kezelése.

Szükséges: gyorsabb hitelezés, decentralizált, a helyi közvetítőket bevonó marketing és döntéshozatal, saját megyei hitelezési keret, a szerződések jogszabályokhoz történő igazítása.

A hitelezési folyamat túl bürokratikus, túl sok adatot és részletes üzleti tervet kér.

3.1.16. 2019 – TŐL TÖBB HVK FELMONDTA AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSOKAT AZ MVA-VAL

AZ MVA-VAL KÖTÖTT MEGÁLLAPODÁSOKBAN VÁLLALT, ÖNKÉNTESNEK MINŐSÜLŐ ÖNKORLÁTOZÓ SZERZŐDÉSES KITÉTELEK FENNTARTHATATLANNÁ VÁLTAK TÖBB HVK-SZÁMÁRA.

Előjáróban szeretnénk megjegyezni, hogy a Mikrohitel Program kormányzati felügyeletét ellátó minisztériumban már 2003-ban is egységes volt a vélemény abban a tekintetben, hogy az MVA kezelői joga bármikor visszavonható. A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium KKV Támogatási főosztályvezetője 2003. július 29-i, gazdasági miniszternek szóló feljegyzésében említi, hogy

„A kezelői jog tekintetében megbízási jogviszony áll fenn, melyben a megbízó a Magyar Köztársaság Kormánya a megbízott az MVA, a kezelői jog tartalmát pedig a Megállapodás (Megj.: Memorandum) részletezi.” „... a Szerződés felbontható, amellyel egyidejűleg az MVA kezelői joga is megszüntethető.”

Ahogy ez a Magyar Állam által biztosított kezelői jog vonatkozásában alkalmazható, úgy egyértelmű, hogy ez a lehetőség a HVK-k által biztosított kezelői jog vonatkozásában is fennáll.

A körülmények változásával jelentősen romlott a HVK-k alapítói cél szerinti működésének pénzügyi fenntarthatósága. A HVK-k együttműködés módosítási kezdeményezéseire az MVA vagy nem reagált, vagy kategorikusan elutasította. 2016-ban a Kúria döntésével azonban mindenki számára egyértelművé vált, hogy a HVK-k nem kényszeríthetők ezeknek a működésüket súlyosan veszélyeztető önkorlátozó vállalkozásoknak a fenntartására. Erre való figyelemmel elsőként a Veszprém Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, majd további alapítványok felmondták az MVA-val kötött korábbi szerződéseket. Példaként bemutatjuk a Veszprém Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány esetét.

A Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése által 1991. december 20-án alapított, a Veszprém Megyei Bíróság által Pk.60.048/1992/4 szám alatt nyilvántartásba vett

Veszprém Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány alapítói jogának tulajdonosa

„a megyei önkormányzatok konszolidációjáról, a megyei önkormányzati intézmények és a Fővárosi Önkormányzat egyes egészségügyi intézményeinek átvételéről” szóló 2011. évi CLIV. törvény 2. § (8) bekezdése alapján

a Magyar Állam.

A 1130/2013. (III.14.) Korm. határozat, valamint a 1170/2014. (III.26.) Korm. határozat alapján a „Veszprém Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány”, mint közhasznú közalapítvány Magyar Államot illető

alapítói jogának gyakorlója Veszprém Megye Önkormányzatának Közgyűlése.

A Veszprém Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (továbbiakban: VMVA) kuratóriuma 2016-2018 közötti időszakban áttekintette az alapítvány teljes működési struktúráját, vállalkozásfejlesztési szolgáltatásait és azok módszertanát. A fenntartható működés mielőbbi megteremtése érdekében teljeskörű átvilágítást végzett külső szakértők segítségével mind a működtetés, mind a finanszírozás, mind pedig a szerződéses jogi háttér tekintetében.

A jogi átvilágítás során megállapítást nyert, hogy a mikrohitelhez kapcsolódó korábbi, Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal (a továbbiakban: MVA) (16-20 évvel ezelőtt) kötött megállapodásokban olyan önkéntes vállalásokat tett az alapítvány, amelyek mára nem fenntarthatók, és jelentős mértékben hátráltatják az alapítvány céljainak megvalósítását, valamint a pénzügyi fenntarthatóság elérését.

MEGÁLLAPÍTÁSOK

A VMVA a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 2. §. (1) f) pontja szerinti megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány. Ennek a jogi szabályozásnak megfelelően a VMVA mint NON-PROFIT, PÉNZPIACON KÍVÜL MŰKÖDŐ SZEREPLŐ alanyi jogon, a hitelintézeti törvény hatályán kívüli mikrohitelzési tevékenységre jogosult.

A VMVA mikrohitelzésre felhasznált saját forrásai, az egykori **PHARE Mikrohitel Program** keretében az alapítvány számára – elsősorban - feltételhez kötött céltámogatás formájában átadott pénzeszközökből tevődnek össze. A Phare Mikrohitel Program 2000-ben véget ért, a felek (a VMVA mint forrás felhasználó és az MVA mint forrásközvetítő és program koordinátor) egymással teljeskörűen elszámoltak.

A VMVA az MVA-val 2000-ben kötött megállapodásnak megfelelően – a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok többségéhez hasonlóan – a PHARE Mikrohitel Program „maradvány” forrásai felett kezelői jogot biztosított az MVA számára abból a célból, hogy a Phare Mikrohitel Program után beindított „Új Országos Mikrohitel Program” finanszírozása megvalósulhasson. Az MVA, a vállalkozásfejlesztési alapítványoktól és az államtól kapott források kezelői jogával rendelkezve „virtuális pénzügyi alapot” képezett „Országos Mikrohitel Alap” néven. Ez a pénzeszköz **jogi értelemben nem minősül pénzügyi alapnak**, „valódi” pénzügyi alap kezelésére az MVA nem jogosult. A jogilag megbízási jogviszonynak tekinthető megállapodással ideiglenesen az MVA rendelkezésére bocsátott pénzeszközök kezelői jogának átadásakor végleges vagyonátruházás nem történt, így az nem került az MVA birtokába.

Mivel a 2000-ben indított „Új Mikrohitel Program” nem bizonyult kellően rugalmasnak és hatékornak, az MVA egy újabb megállapodás alapján 2006-ban a források kezelői jogát – több más megyei vállalkozásfejlesztési alapítványhoz hasonlóan - **visszaadta a pénzeszköz tulajdonosának**, a VMVA-nak.

A megállapodásban a VMVA vállalta, hogy engedélyezi az MVA számára az ebből a forrásból történő mikrohitelzési tevékenységének ellenőrzését, illetve „virtuális helyi mikrohitel alapot” képezve önkéntesen korlátozza a saját tulajdonát képező pénzügyi eszközök feletti rendelkezési jogát oly módon, hogy azokat csak mikrohitelzésre fordítja, illetve korlátozza ezen eszközökből a saját működésére fordított összegek mértékét. (Jogi értelemben ez sem számít pénzügyi alapnak, hanem csupán elkülönítetten kezelt pénzeszköz.)

JOGÉRTELMEZÉS A KÚRIA DÖNTÉSE UTÁN

A PHARE Mikrohitel Program maradvány forrásaival kapcsolatban ki bontakozott jogvita jogerős, Kúria által (Ügyszám: Pfv.V.20.341/2016/5.) megerősített bírósági ítélettel ért véget.

Ebből következtethetően:

- a PHARE Mikrohitel Program megyei forrásainak maradványa a program lezárását követően az érintett **megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány tulajdonába került**,
- az **MVA ellenőrzési joggal sem rendelkezik** a források felhasználása, illetve az adott alapítvány mikrohitelzési tevékenysége tekintetében, illetve ezekből adódóan sem kötelezheti az adott alapítványt olyan együttműködésre, amely sérti az alapítvány források feletti korlátlan rendelkezési jogát, érdekeit, vagy alapító céljainak megvalósítását.
- Mindezekből következik, hogy bármely, egy adott megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány és az MVA között létrejött, a megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány önkorlátozó forrásfelhasználására vonatkozó megállapodás **a megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány részéről „önkéntes vállalásnak” tekintendő**. Éppen ezért - külső jogi kötelezettség, illetve jogi kényszer hiányában - **ez a szerződésben vállalt önkéntes korlátozás bármikor megszüntethető, a szerződés felmondható** az adott megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány részéről. Ennek megfelelően jogosultság hiányában az MVA nem kötelezheti az adott alapítványt korábbi önkéntes vállalásainak korlátlan fenntartására.
- Továbbá, bármely olyan korábbi szerződéses kitétel, amelyben az MVA megfelelő jogalap nélkül korlátozni próbálja az adott vállalkozásfejlesztési alapítvány saját tulajdonú forrásai feletti rendelkezési jogát, vagy amellyel kötelezni kívánja a kezelői jog ismételt átadására, jogsértőnek, ezért semmisnek tekintendő.

A VMVA MŰKÖDÉSÉT ÉRINTŐ DÖNTÉSEK

A fentieket megalapozó jogi szakvéleményekre való figyelemmel a VMVA Kuratóriuma, valamint Veszprém Megye Önkormányzatának Közgyűlése határozatokat hozott, illetve döntéseket fogadott fel.

2019-ben az MVA a VMVA korábbi szerződéseken alapuló együttműködés felülvizsgálatára, illetve módosítására irányuló kezdeményezését nem fogadta el.

Ezután a VMVA Kuratóriuma - különös figyelemmel a **Magyar Állam** mint alapítói jog tulajdonos **képviselőjében eljáró** Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése 48/2019.(IX.26.)MÖK számú határozatban megfogalmazottakra – 4/2019 számú határozatával egyhangúlag úgy döntött, hogy felmondja az MVA-val kötött korábbi, 2006-ban kötött, a VMVA tulajdonosi önkorlátozását is tartalmazó megállapodást.

A döntést, illetve a hivatkozott szerződés jogszerű felmondását követően a VMVA megszüntette a mikrohitelzésre szánt saját pénzeszközeinek elkülönítését.

A **Magyar Állam** alapítói jogait gyakorló önkormányzat korábbi ajánlásainak megfelelően, az alapítvány a pénzeszközöket a továbbiakban az alapítvány pénzügyi egyensúlyának fenntartására, **szintén a Magyar Állam tulajdonában álló Magyar Fejlesztési Bank felé fennálló**, a JEREMIE mikrohitel program működtetéséből adódó várható fizetési kötelezettség teljesítésére, valamint az alapítói célok megvalósítása érdekében további hatékonyságot növelő üzletfejlesztő programokra és az alapítvány működtetésére használja fel.

Külön, részletes számítások bemutatása nélkül, a helyzet illusztrálásaként említjük, hogy pl. egy átlagos HVK működtetésének fenntartásához, (teljes infrastruktúra, szoftverek, szükséges munkavállalók bérének finanszírozása, rezszi költségek stb.) szükséges évi kb. 100 millió forint fedezetének megteremtésére évi 4%-os reálkamattal számolva folyamatos éves 2,5 milliárd forintos átlagos hitelfortolió fenntartása szükséges. Ez természetesen az inflációt közel sem fedezi, tehát a források nominál értéke nem tartható. Ekkora saját tőkével egyetlen HVK sem rendelkezik.

Nemzetgazdasági, társadalmi szempontból is hasznosabb, ha a HVK-k pl. saját tőkéjüket közvetlen EU-s pályázatok önerjeként illetve előfinanszírozásaként felhasználva, további közvetlen Uniós forrásokat hoznak be gazdaságfejlesztésre az országba, minthogy egy fenntarthatatlan programban elpazarolják azt.

A „helyi alapokra” vonatkozó szerződések felmondásának jogi hátterével kapcsolatban még a következőket szeretnénk megjegyezni.

[régi Ptk.] 207.§ (1) bek.: „A szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.”

Az a véleményünk, hogy ezeket a szerződéseket a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény [régi Ptk.] 483.§ (1) bekezdése alapján azonnali hatállyal felmondhatják az egyes alapítványok, mivel az ominózus megállapodások „atipikus szerződésnek” minősíthetők, a régi Ptk. szerint tipizált szerződések egyikének sem minősíthető, tartalmuk alapján ugyanakkor leginkább (ahogyan fent már említettük a Magyar Állam esetében is) megbízási szerződésnek minősíthetők.

A Legfelsőbb Bíróság EBH 2000. 331. sz. elvi bírósági határozata szerint „a szerződéseket nem elnevezésük, hanem tartalmuk szerint kell elbírálni”.

3.1.17. AZ MVA MŰKÖDÉSI SAJÁTOSÁGAI

3.1.17.1. Az MVA mikrohitel koordinációja az éves beszámolóik alapján

Mivel a fentiek alapján már látható, a nonprofit mikrohitelzés hatékonysága tekintetében kulcsfontosságú tényező az MVA, mint programkoordinátor működése, röviden bemutatjuk ennek a szervezetnek néhány működési aspektusát, illetve hátterét.

Először is röviden áttekintjük az MVA szerepét az Országos Mikrohitel Program tekintetében az éves beszámolóik alapján.

Az Országos Bírósági Hivatal nyilvános honlapjáról letölthető dokumentumok közül a **2011. évi közhasznú egyszerűsített éves beszámoló** a legrégebbi ami elérhető. A beszámoló mellékletét képező „*Független könyvvizsgálói jelentést*” a KPMG Hungária Kft. partner könyvvizsgálója írta alá.

A mérleghez kapcsolódó szöveges kiegészítés „ORSZÁGOS MIKROHITEL PROGRAM (MHP)” alcímű fejezete még tartalmazza a program előzményeként a (korábban bemutatott 2000. évben aláírt, törvénytörő és ezért semmis) Memorandumra történő hivatkozást:

„A 2000. május 17-én az Európai Bizottság, a Gazdasági Minisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal, valamint a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány által aláírt Memorandum of Understanding (Memorandum) szerint az Országos Mikrohitel Alap (OMA) tulajdonosa a Magyar Köztársaság, kezelője az MVA.”

Fontos megemlítenünk, hogy ez a szövegrész 2016-tól, az MVA jogerős pervesztésétől eltűnik a beszámolók szövegéből.

Ebben az évben a kihelyezések országos átlagos száma hetente 6 db kihelyezés volt, ami rendkívül alacsonynak mondható. Érdekes, hogy ennek a kritikán aluli eredménynek az oka a beszámoló szerint a „*megyei vállalkozásfejlesztési alapítványok (HVK-k) elégtelen hitelezési tevékenysége. Ennek oka pedig az, hogy a HVK-k, akiknek jelenleg kizárólagos joga a hitelezés, a JEREMIE program hitelprogramjait végzik. Éppen ezért az MVA 2012-ben átalakítja a mikrohitelvezési rendszert, új partnereket von be.*”

Ez annyiban fontos, hogy látható, hogy az MVA által menedzselt OMP nem tudott versenyképes alternatívát nyújtani a vállalkozások számára a Magyar Fejlesztési Bank által koordinált JEREMIE programhoz képest. Még úgy is rendkívül alacsony volt a kihelyezésszám, hogy a HVK-k, a jutalékrendszer miatt, kifejezetten érdekeltek voltak az OMP kihelyezésekben.

Az okokat nem kívánták vizsgálni, egyszerűbb volt a HVK-k elégtelen teljesítményét okolni a rendkívül alacsony teljesítmény miatt.

Meg kell említenünk, hogy beszámoló említi még az úgynevezett „**REGIONÁLIS MIKROHITEL PROGRAMOT**”, amely „*a 2000. május 31-én a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, a Gazdasági Minisztérium, az Európai Unió, valamint a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány által aláírt Memorandum of Understanding értelmében jött létre. Az Alap kezelője a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány.*”

Meg kell jegyeznünk, hogy erre is érvényes mindaz, amit az OMA létrehozására vonatkozóan írtunk, vagyis egy „Állami tulajdonú Pénzalap” polgárjogi szerződéssel történő létrehozása jogsértő és semmis, mivel azt létrehozni csak törvénnyel lehet. Ugyanakkor érdemes megemlíteni, hogy ismereteink szerint ebbe az alapba **kizárólag a Magyar Állam adott forrásokat**, illetve érdekes, hogy a beszámoló ezt az alapot a OMA-tól független alapként említi, illetve kezeli.

A hitelintézeti Tv. korábban már többször idézett felhatalmazása (az egyébként létre nem hozott) OMA-ból történő pénzkölcsön folyósításra ad felhatalmazást az MVA-nak az ún. (jogi értelemben szintén létre nem hozott) „**Regionális Mikrohitel Alapból**” nem.

A beszámoló említi még „**az Országos Mikrohitel Program keretén belül működő helyi mikrohitel alapokat**”. A beszámoló azt írja, hogy „a Helyi Mikrohitel Alapok a megyei vállalkozásfejlesztési alapítványok (HVK-k) kezelésében lévő, de az Országos Mikrohitel Alap részét képező finanszírozási alapok”. Továbbá említi a beszámoló ezeknek az alapoknak a megyénkénti értékét, összesen 5.583.529 eFt összegben.

Fontos megjegyezni, hogy ahogyan azt az előzőekben már részletesen bemutattuk, ezek az elkülönítetten kezelt pénzeszközök jogi értelemben véve nem „Alapok”, illetve nem egyszerűen csak a HVK-k kezelésében, hanem a **tulajdonában** vannak. Továbbá mint említettük az Országos Mikrohitel Alap jogi értelemben nem jött létre, tehát ennek sem képezheték a részét.

Amennyiben elfogadjuk, hogy a „szakzsargonban” (tehát semmiképpen nem jogilag) létezhet „**Országos Mikrohitel Alap**”, arra semmiképpen sem tekinthetünk úgy, mint egy tulajdon-jogilag egységes jogi entitásra. Megjegyezzük továbbá, hogy pl. a magán tőkealapok (melyek önálló jogi személyiséggel rendelkeznek) értékpapírjait (befektetési jegyeket) birtokló befektetők is különbözőek lehetnek. A befektetési alapkezelők létrehozására és működtetésére külön törvény vonatkozik [2011. évi CXCI. tv.].

Fontos megjegyeznünk, hogy annak ellenére, hogy az MVA az összes hivatkozott dokumentumában „**állami tulajdonként**” hivatkozik az „**általa kezelt Alapokra**”, a mérlegében mégis „**Saját tőkeként**” mutatja ki azt az „**Előző évek felhalmozott tőkeváltozása**” sorban.

A beszámolóból úgy tűnik, hogy a HVK-knak visszaadott, az ő tulajdonukat képező pénzeszközöket évről-évre vélhetően a „**Befektetett pénzügyi eszközök**” között (kvázi kihelyezett hosszú lejáratú kölcsönként) szerepelteti a beszámolójában. Azért említjük úgy, hogy „vélhetően”, mert a szöveges magyarázatban erről semmi nem olvasható. Ezek a pénzügyi eszközök a forrás oldalon a „**saját tőke**” részeként kerültek kimutatásra, ilyen nagyságrendű kötelezettség nem szerepel egyetlen beszámolóban sem, hosszú lejáratú kötelezettség nem került bemutatásra.

MEGÍTÉLÉSÜNK SZERINT A FENTIEK MIATT A BESZÁMOLÓ SEMMIKÉPP NEM MUTATHAT VALÓS KÉPET AZ MVA VAGYONI HELYZETÉRŐL.

Egyrészt, az állam tulajdonában lévő pénzeszközök nem lehetnek az MVA saját pénzeszközei, ezeket az Állam felé fennálló „**Kötelezettségek**” között kellene kimutatni, illetve ennek ellen oldalaként kellene, hogy legyen a Magyar Államkincstárnál egy számla, amelyen a Magyar Államkincstár az MVA-val szembeni követelést kellene, hogy nyilvántartsa.

Megítélésünk szerint, abban az esetben, ha törvényesen valóban létrehozták volna a mikrohitel alapokat („OMA”, „RMA”), mint állami pénzalapokat, akkor ennek a kincstári számlának a létrehozása természetes lett volna. Ebben az esetben a pénzeszköz nem is lehetne az MVA bankszámláján, legfeljebb csak átmenetileg, egy-egy tranzakció (forrás közvetítés) technikai lebonyolítása erejéig. Így azonban **megítélésünk szerint az MVA mérlege valótlan, megtévesztő adatokat tartalmaz**, ezzel sérti a 2000. évi C. számvitelről szóló törvény rendelkezéseit, így ez a számvitel rendje megsértésének is minősülhet.

Említi még a dokumentum, hogy az „*MVA feladatait az MHP megvalósítása során az Európai Unióval megkötött Memorandumok, illetve az annak alapján jóváhagyott Mikrohitel Kézikönyv rendelkezései szerint látja el.*” „Az MVA a HVK-k ellenőrzése körében különös figyelmet fordít arra, hogy a HVK-k mikrohitelzési tevékenységük során betartsák a Mikrohitel Kézikönyv rendelkezéseit. A konkrét hitelezési tevékenység, mint a hitelkérelmek befogadása, hitelbírálat, szerződéskötés, fedezetellenőrzés, utólagos nyomkövetés a HVK-k feladata. Az egyes hitelek monitoring feladata is a HVK-k hatáskörében van. A hitelek felmondása utáni végrehajtási feladatokat az MVA látja el.”

Egyrészt szeretnénk megjegyezni, hogy nem tudunk arról, hogy a „**Mikrohitel Kézikönyvnek**” lenne olyan példánya, amelyet valaha egyetlen HVK-k is ellenjegyzett volna annak maradéktalan elfogadását jelezve.

Továbbá, ezt azért tartjuk fontosnak említeni, mert az említett „kézikönyv” **nem teszi lehetővé az MVA számára, hogy az egyes HVK-k hiteldöntéseibe beavatkozzon.** Ezzel szemben, számos rendelkezésünkre álló írásos dokumentum igazolja, hogy a **tényleges hitelbírálat és döntés valójában az MVA-ban történik.** A HVK-k hitelezési eljárása csupán egy előkészítő tevékenységnek számít. Azt viszont egyértelműen elismeri a dokumentum, hogy a felmondás után a kölcsönök beszedésének sikeressége is egyértelműen az MVA-n múlik.

Ezek az MVA saját belső előírásait is sértő eljárások – ahogyan azt korábban már levezettük – akár tiltott hitelintézeti tevékenységnek minősülhetnek, hiszen az MVA-nak a hitelezés ezen tevékenységeire nincsen jogi felhatalmazása, csupán pénzkölcsön nyújtásra (az egyébként nem létező Országos Mikrohitel Alapból).

Továbbá igen fontos a jelentősége abból a szempontból is, hogy ez egyértelművé teszi, hogy a **hiteltek megtérülése szempontjából az igazi felelős az MVA ugyanis mind a hitel döntés, mind pedig az eljárás végső szakaszában a behajtás az ő kezében összpontosul. Valós felelősség hiányában tehát a kockázatok HVK-kra történő ráterhelése bármely dokumentumra való hivatkozással jogilag erősen megkérdőjelezhető.**

A további beszámolók – 2016-ig, amikor is (ahogyan azt az előzőekben már bemutattuk) az MVA jogerősen pert vesztett egy HVK-val szemben - szintén tartalmazzák az itt bemutatottakat, ezért csak az egyes figyelemre méltó különbségekre hívjuk fel a figyelmet.

A 2012 évre vonatkozó beszámoló a következőt említi az OMP teljesítményéről:

„Az MVA 2012-ben újrászervezte hirdetési politikáját, ennek köszönhetően jelentősen, mintegy 25%-kal nőtt a kihelyezett hitelösszeg.”

Ezt amiatt említjük, mert mint bemutattuk egy 2018-ban készült felmérésben közreműködő HVK-k jelezték, hogy számukra egyetlen ügyfelet sem közvetített az MVA, holott ismert, hogy költséges reklámkampanyókat folytat. Többen úgy vélték, hogy a bejövő ügyfelek az MVA - mint egyedüli alapítói joggyakorló - által működtetett Nógrád Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítványnál jelennek meg.

Ez semmiképpen **nem tekinthető elfogulatlan, szakmailag korrekt országos koordinátori tevékenységnek.** Amennyiben a Magyar Állam képviseletében eljáró minisztérium, az Országos Mikrohitel Bizottság elnökén keresztül – a vonatkozó előírások szerint – korrekt módon ellátta volna a felügyeletet a program felett, ez semmiképpen sem fordulhatott volna elő.

A beszámolóban említett jelentős, mintegy 25%-os növekedésről annyit jegyeznénk meg, hogy így a heti átlagos szerződéskötés országosan 7-ről 9-re emelkedett (OMP-t és RMP-t együttevén).

A 2013-évi beszámolóban újdonságként jelentkezik a korábbiakhoz képest a következő szövegrész, amely a „START GARANCIA PROGRAM” cím alatt szerepel:

„1991-ben a Német Szövetségi Köztársaság jóindulatú támogatásával a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány alapkezelésében létrejött a START Garancia Alap. A START Garancia Alap egy jogalanyiség nélküli, meghatározott gazdaságfejlesztési célú (a kis- és középvállalkozások fejlődését segítő) elkülönülten kezelt pénzüsség, amely nem minősül az államháztartásról szóló törvény szerinti elkülönített állami pénzalapnak, úgyszintén törvényben meghatározott befektetési alapnak, illetve kockázati tőkealapnak.”

Ennek említését azért tartjuk fontosnak, mert nyilvánvalóan rámutat arra, hogy az MVA vezetősége tisztában volt azzal is, hogy az OMA sem jött létre mint „állami alap”, hiszen nem az államháztartásról szóló törvény szerinti elkülönített állami pénzalapként „jött létre”, és nyilvánvalóan nem lehet - úgyszintén törvényben meghatározott - befektetési alap, illetve kockázati tőkealap sem. Ahogyan ők fogalmaztak az legfeljebb „egy jogalanyiség nélküli elkülönülten kezelt pénzösszeg”. Ez viszont azt jelenti, hogy a magyar jogrend szerint – ahogyan azt már korábban mi is levezettük – valójában nem minősül „Alapnak” sem.

Ez igaz a HVK-k által kezelt „Helyi Alapokra” vonatkozóan is azzal, hogy ezek az összegek az ő tulajdonukat képezik, míg az MVA által kezelt pénzeszközök a Magyar Állam tulajdonát, illetve azokban az esetekben, amelyekben még nem szolgáltatott vissza egyes HVK-knak a kezelésre számukra átadott összegeket, az adott HVK-k tulajdonát képezik. Ezeket az összegeket idegen forrásként kellene, hogy kezeljék, és beszámolójukban szerepeltessék.

Újdonság még, hogy ettől az évtől megjelenik egy olyan fejezet a beszámolóban, hogy „MÉRLEG, EREDMÉNYKIMUTATÁS ALAPOK SZERINTI BONTÁSBAN”.

Itt külön oszlopban kerül kimutatásra az „Alapítói”, „OMA”, Regionális Mikrohitel” és a „START – Garancia Alap”.

Az OMA 11.635.661.331,- FT összeggel (tartalmazza a HVK-k tulajdonában álló és általuk is kezelt pénzeszközöket is), a Regionális Mikrohitel 1.069.802.801,- Ft összeggel a „Saját tőke” soron jelenik meg. Mint említettük, ez maga a beszámoló szerint sem lehet igaz, hiszen a beszámoló ezeket a „jogalanyiség nélküli elkülönülten kezelt pénzösszegeket” a Magyar Köztársaság tulajdonaként határozta meg, így ez nem jelenhet meg az MVA saját tőkéjeként. A beszámoló tehát „idegen forrást” „saját tőkeként” jelenít meg.

SAJNOS, AHOGYAN AZT KORÁBBAN MÁR EMLÍTETTÜK, EMIATT - MEGÍTÉLÉSÜNK SZERINT - A BESZÁMOLÓ NEM A VALÓS KÉPET MUTATJA AZ MVA VAGYONI HELYZETÉRŐL.

A 2015 évi beszámolóban újdonság az előzőekhez képest, hogy „az Alapítvány 2014. május 31. napjáig nem kérte a közhasznú jogállásának nyilvántartásba vételét, ezért a Bíróság 2014. június 1. napjától törölte az Alapítvány közhasznú jogállását, a 2011. évi CLXXV. törvény 75 § (5) bekezdés alapján.”

Ebben az évben a „Helyi Mikrohitel Alapokat” (az egyes HVK-knak visszaadott és az egyes HVK- tulajdonában álló saját pénzeszközöket) még megyék szerinti bontásban mutatja be a beszámoló, melynek együttes összege ekkor 5.831.362.000,- Ft volt.

A beszámoló összevontan „Finanszírozási Alapok” címszó alatt 20.306.643.000,- Ft-ot jelöl meg a beszámoló „Saját tőkeként” (mint említettük megítélésünk szerint valótlanul), a START Garancia Zrt-t pedig mint az alapítvány „leányvállalatát” említi.

A 2016 évre vonatkozó beszámoló (ez az az év, amikor MVA (mint felperes) jogerősen pert veszített a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal (mint alperessel) szemben [Fővárosi Törvényszék, 22.G.43.732/2013/29.; Fővárosi Ítéletábla, 3.Pf.21.745/2014/6/I. Kúria (Ügyszám: Pfv.V.20.341/2016/5.)] lényegesen eltér az előzőektől.

Az Országos Bírósági Hivatal számára nem került feltöltésre a beszámoló szöveges kiegészítő része, így a Bíróság honlapján semmi sem található az MVA programjairól és „Alapjairól” erre az évre vonatkozóan.

A **2017 évtől** jelentős változások találhatók az alapítvány beszámolóiban.

A beszámolóból teljesen eltűnt az Országos Mikrohitel Program tekintetében (a jogsértő) Memorandumra, mint előzményre történő hivatkozás. Teljesen eltűnt a beszámolóból a „Regionális Mikrohitel Program”, a „Helyi Alapok” említése és kimutatása, valamint a vagyonváltozás „Alaponkénti” kimutatása. A beszámolót ugyanúgy a KPMG Hungary Kft. auditálta mint korábban, de a könyvvizsgáló személye megváltozott.

A kimutatott „Saját tőke” nagysága azonban nagyságrendileg hasonló (23.125.483.000,- Ft) maradt, tehát látható, hogy az MVA a peresztés ellenére sem hajtotta végre a mérleg korrekcióját, és a HVK-k tulajdonában álló pénzeszközöket (illetve a Magyar Állam tulajdonában álló pénzeszközöket is) saját tőkeként mutatja ki.

Az MVA 2018 évre vonatkozó beszámolójában újdonság, hogy nagyon markánsan (vastag betűvel, aláhúzva) megjelenik a következő szöveg:

„Az Alapítvány független magánalapítvány. Az Alapítvány nem végez közfeladatot.”

Ahogy már említettük, ez a beszámoló már nem tartalmazza az Országos Mikrohitel Program és a Regionális Mikrohitel Program tekintetében (a jogsértő) Memorandumokra, mint előzményre történő hivatkozást, a „Regionális Mikrohitel Program” és a „Helyi Alapok” említését és kimutatását, valamint a vagyonváltozás „Alaponkénti” kimutatását.

Némi változás ehhez képest az MVA **2021-évre vonatkozó beszámolójában** olvasható:

„... a megyei vállalkozásfejlesztési alapítványok (Helyi Vállalkozói Központok) kezelésében lévő Helyi Mikrohitel Alapok tekintetében 2021-ben 226 mFt értékvesztés került elszámolásra.”

Ismételt részletes bemutatás nélkül szeretnénk megjegyezni, hogy a mikrohitelzésre használt (akár a HVK-k kezelésében álló saját tulajdonú „Alapjaik”, akár az MVA kezelésében álló további, a Magyar Állam vagy más HVK-k tulajdonában álló) pénzeszközök **egészen biztosan nem képezik az MVA tulajdonát, „saját tőkéjét”, így értékvesztést sem számíthat fel rá.**

Felmerülhet az a kérdés, hogy „elbirtokolhatta-e” az MVA azokat a forrásokat, amelyeket a HVK-k által kezelésre átadott forrásokon felül, közvetlenül a Magyar Államtól kapott. Úgy tudjuk, hogy az MVA már hosszú ideje nem küld beszámolókat az „elvileg” felügyeletet ellátó minisztériumnak az OMP működéséről. (A megkeresésünkre 2018-ban, a korábban említett országos mikrohitel felmérés elkészítéséhez már nem tudott az illetékes minisztérium adatokat szolgáltatni.)

Egyrészt példaként szeretnénk idézni az 1167/2002.(X.10.) Korm. határozat 8. pontját, eszerint:

„8. a kis- és középvállalkozások támogatására egymilliárd forinttal növelni kell a Mikrohitel Alapot;”

Egyrészt, látható, hogy ekkor a kormányrendelet megszövegezője még abban a (tév)hitben volt, hogy létrejött az állami tulajdonú Mikrohitel Alap, és ennek növelésére hozták a határozatot, illetve az is egyértelmű, hogy ezt a forrást nem az MVA-nak szánták, nem is kaphatta az MVA saját tulajdonba azt.

Továbbá, annak ellenére, hogy az MVA beszámolóiban 2016-óta nem említi „Állami Tulajdonként” a kapott pénzeszközöket (saját tőkeként mutatja ki), a HVK-k felé történő kommunikációban a (jogsértő) Memorandumra való hivatkozással, a saját belső „kézikönyvében” az OMA-t „Állami Alapnak” nevezi, tehát saját maga azt állítja, hogy állami tulajdon. Úgy véljük, hogy például ennek a következetlenségnek

az okán sem hivatkozhat „elbirtoklásra” az MVA a ténylegesen a Magyar Állam tulajdonában álló pénzeszközök tekintetében.

Kiegészítésként még szeretnénk idézni egy Internetes magazinból. 2019-ben Csuhaj Varju Imre az MVA kuratóriumának elnöke a következőket nyilatkozta:

„... a kilencvenes évektől a kétezres évekig tartó PHARE alapú, vagyis Magyarországon kívüli forrásból induló Országos Mikrohitel Program, amelynek működési szabályzatát a magyar kormány, az Európai Unió bizottsága és a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány írta alá. Lényege, hogy ennek a PÉNZALAPNAK a mikrovállalkozásokat kell segítenie és mivel a projekthez kötődő alapítványba azóta új forrás nem érkezett, jó gazda módjára, a meglévő közel tizenhárom milliárdos forrást ma is folyamatosan használjuk úgy, hogy a visszaforgó forrásokat újra kihelyezzük az alapítványokon keresztül.”

„A Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány nem hitelez, ezt a tevékenységét mindig az ország különböző megyéiben, régióiban működő, kellő helyi ismerettel rendelkező partnerein keresztül végzi. De ma már nem mindegyikőjünkkel áll fenn az együttműködés, mert aki a hitelezési tevékenység során jelentős veszteségeket termelt, vagy nem az elvárásnak megfelelő szakmai színvonalon bonyolította a tevékenységét, azzal felbontottuk az együttműködést. Szerepüket átvették azok, akik nagyon aktívak és akár sok százmillió forintot helyeznek ki. De arra is volt már példa, hogy egy alapítvány, amelyik átmenetileg kikerült a rendszerből, később a megfelelő infrastruktúrát és szakmai hátteret megteremtve visszakerülhetett a hitelezési rendszerbe.”

(Forrás: <https://azuzlet.hu/mva-tamogatas-kezdoknek-lehetoseg-a-masodik-eselyre/>)

Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy nyilvánvalóan

- nem igaz az az állítás, hogy a PHARE források után nem érkezett újabb forrás a mikrohitelzésre az MVA-hoz,
- nem igaz, hogy ez egy „PÉNZALAP”;
- nem igaz, hogy (az általa egységesnek tekintett, közel 13 mrdFt értékű) alapnak jogi értelemben a „gazdája” lenne,
- nem igaz az, hogy az MVA nem hitelez.

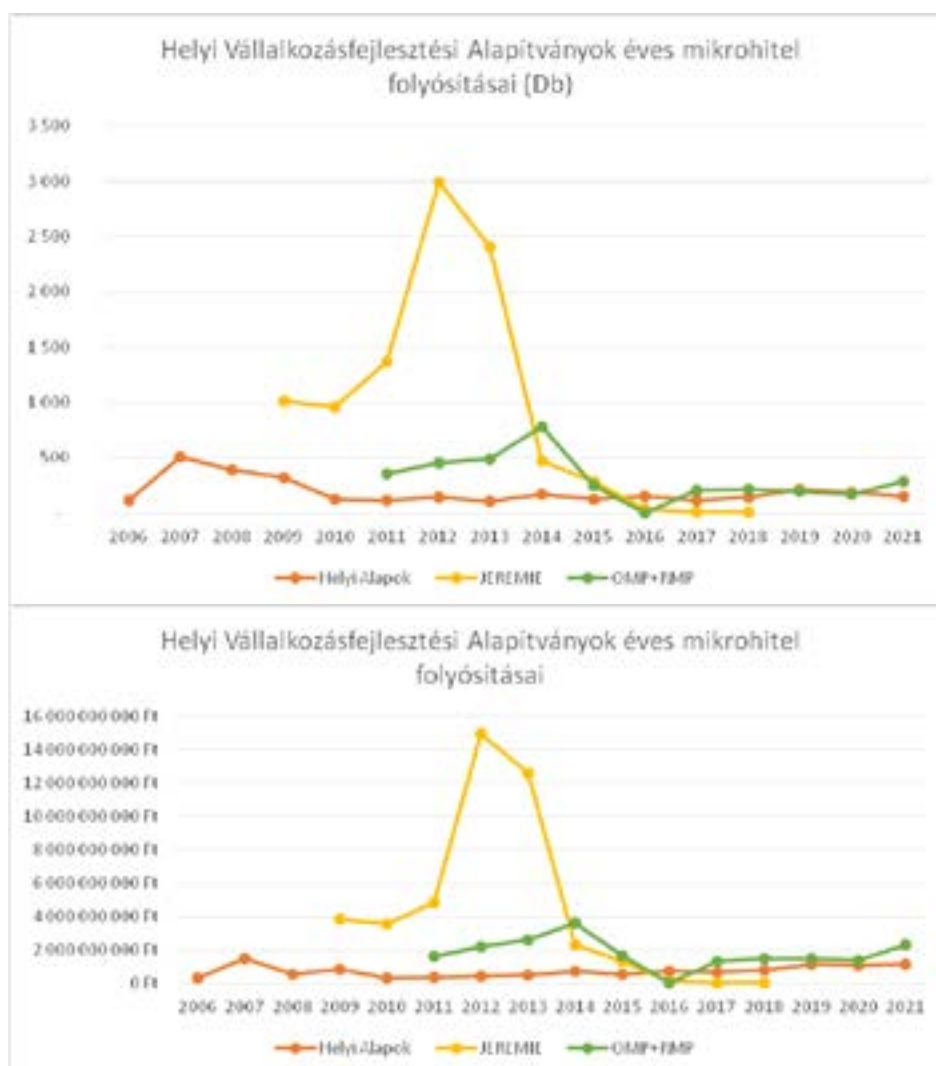
Csuhaj V. Imre elismeri viszont, hogy egyes alapítványokat kizártak a hitelezésből különböző okokra történő hivatkozással. Szeretnénk felidézni, hogy ezt önhatalmúlag, az Országos Mikrohitel Bizottság vizsgálata és a felügyeletet ellátó minisztérium jóváhagyása nélkül nem lett volna jogosultsága megtenni.

Megjegyzés:

Érdekesség, hogy a beszámoló szerint „a START garancia program 15 év sikeres működés után lezárásra került.” Az MVA a START Garancia Zrt-t értékesítette, és az így kapott tőkével részt vett a „START FUTURE Magántőkealap” létrehozásában. A START FUTURE Magántőkealap alapkezelője (ahogyan a „START INNOVATION” alapnak is) az Accessio Equity Partners Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt., melyben Dr. Braun Márton MVA ügyvezető igazgató FB tag. Az Accessio Equity Partners Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt fő részvényese a Közép-európai Vállalkozók Együttműködéséért Alapítvány, 7100 Szekszárd, Csonka utca 8, ez Dr. Braun Márton MVA igazgató szekszárdi lakcíme. Az alapítvány alapítói: Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, Esély a Jobb Életért Alapítvány, Pont-E Alapítvány, Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége (KISOSZ), Szövetkezetek és Vállalkozások Szövetsége, Ipartestületek Országos Szövetsége (IPOSZ), a jogi képviselő Dr. Papcsák Ferenc, az MVA jogi képviselője.

3.1.17.2. Az OMP mikrohitel kihelyezései diagrammokon

A lenti diagrammok a Helyi Vállalkozásfejlesztési Alapítványok évi saját kihelyezéseit (saját forrás, illetve JEREMIE forrás) mutatják az MVA beszámolóiból ismert OMP kihelyezésekkel összevetve. (2016 évre vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre adat, 2021-ben a kihelyezési darabszám az előző év átlagos kihelyezési nagysága alapján becsült ügyletszámot mutatja.) Látható, hogy az elérhető források mértéke és a kihelyezési feltételek rugalmassága miatt a JEREMIE Program messze a legmagasabb ügyletszámot tudta felmutatni. A program részletesebb bemutatására a következő fejezetben kerül majd sor.

Szeretnénk megjegyezni, hogy az MVA „alapkezelésével” és együttműködési készségével kapcsolatban korábban már merültek fel aggályok. A Mikrohitel Program kormányzati felügyeletét ellátó Gazdasági és Közlekedési Minisztériumban 2003-ban, KKV Támogatási főosztályvezetője 2003. július 29-i, gazdasági miniszternek szóló feljegyzésében említi, hogy

„Az MVA magánalapítványi jellege nem teszi lehetővé az általa kezelt közpénzek volumenével arányos mértékű ellenőrzést, mivel az alapítók eszközei közvetettek, operatív befolyásolásra alkalmatlanok.”

„A Jogi Főosztály továbbra is megfontolandónak tartja a Kuratórium személyi összetételének módosítását.

*Emlékeztet arra, hogy az MVA-nak a Memorandum alapján bizonyos **jelentési kötelezettségei vannak** mind tárcánk, mind az Európai Bizottság felé. Amennyiben az Alapítvány **ezen kötelezettségeit nem, vagy csak részben teljesítette, a Kuratórium, mint kezelő testület felelőssége is felmerülhet, amely megalapozhatja egy új Kuratórium kijelölését az alapítók részéről. Ebben az esetben megfontolásra javasoljuk, hogy szükséges az OMA működtetését más szervezetnek átadni.***

*Amennyiben a Kuratórium az Alapítvány céljának megvalósulását veszélyezteti új testület kijelölése jogi szempontból aggálytalan, de az alapítóknak kell a veszélyeztetés tényét bizonyítani, amelyet egy részletes mindenre kiterjedő, **szakmailag megalapozott vizsgálatnak kell megelőznie. Az új Kuratórium megválasztásával megoldódnának az együttműködési készség hiányából eredő problémák...***

Az MVA alapításakor az alapítvány „eredeti” alapítói voltak:

A Magyar Köztársaság Kormánya;

Magyar Nemzeti Bank;

Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt.(azóta Nyrt. lett);

ABN AMRO (Magyar) Bank Rt. (fuzionált a K&H Bankkal);

Gazdasági Minisztérium;

Kereskedelmi és Hitelbank Rt. (azóta K&H Zrt. lett);

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium;

Ingatlan Portfólió Rt. (azóta felszámolták, a felszámolás 2002. február 20-án befejeződött);

Hungária Biztosító Rt. (jogutód: 2001.06.22-től Allianz Hungária Biztosító Zártkörűen Működő Részvénytársaság);

Postabank és Takarékpénztár Rt. (jogutód 2004.08.31-től ERSTE BANK HUNGARY RT);

Ipartestületek Országos Szövetsége;

Szociális és Családügyi Minisztérium Emberi Erőforrások Minisztériuma;

Westdeutsche Landesbank Hungária Rt. (jogutód 2010.05.20. GRÁNIT Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság);

Konzumbank Rt. (jogutód 2004.07.01. Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.);

Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság;

Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége;

Dunabank Rt. (felszámolva, a cégjegyzékből törölve. A törlés kelte: 2008. 02. 01.);

Magyar Iparszövetség (OKISZ);

Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége

A „kialakult” alapítói kör, a változások átvezetésével:

A Magyar Köztársaság Kormánya;

Magyar Nemzeti Bank;

Innovációs és Technológiai Minisztérium;

Emberi Erőforrások Minisztériuma;

Agrárminisztérium;

Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége;

Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége;

Ipartestületek Országos Szövetsége;
Magyar Iparszövetség (OKISZ);
Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Nyrt.;
K&H Zrt.;
Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.;
ERSTE BANK HUNGARY RT;
GRÁNIT Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság;
Allianz Hungária Biztosító Zártkörűen Működő Részvénytársaság.

A 1513/2019. (VIII. 27.) Korm. határozat alapján az MVA államot megillető alapítói jogát összevontan az **az innovációért és technológiáért felelős miniszter** gyakorolja. A 4/2019. (II. 28.) ITM utasítás szerint ezt a jogot delegálták a **gazdaságfejlesztésért felelős helyettes államtitkárnak**.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium azóta megszűnt, és nem ismert számunkra, hogy más alapítói jog gyakorlót jelölt volna ki a Kormány.

2018-ban az MVA kuratóriuma további öt szervezet számára nyitotta meg a lehetőséget arra, hogy teljeskörű alapítói joggal csatlakozzanak az alapítványhoz.

Ezek:

Vállalkozói Hálózatosodásért és Turizmusfejlesztésért Egyesület 200.000,- forinttal, képviseli **Horváth László**, az MVA egyik igazgató helyettese, korábbi képviselő: **Dr. Braun Márton** MVA ügyvezető igazgató;

Mifin Mikrofinanszírozó Pénzügyi Szolgáltató Zrt. 500.000,- forinttal, vezérigazgató **Dr. Antal Gergely**, az MVA másik igazgató helyettese.

A MiFin Zrt. tulajdonosai:

- MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY 49,02%;
- KÖZÉP-EURÓPAI VÁLLALKOZÓK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉÉRT ALAPÍTVÁNY 27,07%, Jogi képviselője: Papcsák Ügyvédi Iroda, kuratóriumi tag többek között **Lerch Attila** az Információs Társadalmi Érdekegyeztető Fórum egyik képviselője,
Az alapítvány alapítói:
 - Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány;
 - **Dr. Braun Márton**, az MVA ügyvezető igazgatója
- GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYEI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY 23,91%, Kuratórium elnöke **Dr. Antal Gergely**, kuratóriumi tag **Dr. Papcsák Ferenc** és **Vertán György** Tigra Computer és Irodatechnikai Kft ügyvezető és „végső tulajdonos”;

Pannon Finance Pénzügyi Szolgáltató Zrt. 500.000,- forinttal, képviseli **Dr. Papcsák Ferenc**, az Igazgatóság elnöke, az MVA jogi képviselője,

Tulajdonosa:

- KISALFÖLDI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY, Kuratórium elnöke **Dr. Papcsák Ferenc**, az alapítvány alapítója:
 - MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY

Tigra Computer és Irodatechnikai Kft. 1.000.000,- forinttal, az MVA informatikai szolgáltató partnere, Ügyvezető igazgató és „végső” tulajdonos: **Vertán György** a GYŰR-MOSON-SOPRON MEGYEI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY kuratóriumának tagja;

Információs Társadalmi Érdekegyeztető Fórum, 100.000,- forinttal, egyik képviselője **Lerch Attila** a KÖZÉP-EURÓPAI VÁLLALKOZÓK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉÉRT ALAPÍTVÁNY egyik kuratóriumi tagja.

Arról nincsen információnk, hogy az MVA kuratóriuma 2018-ban miért látta elengedhetetlenül szükségesnek, hogy például 100.000,- forinttal úgy csatlakozzon az alapítványhoz egy szervezet, hogy annyi jogot szerezzen, pl.: az **alapítói okirat módosításában (így a kuratórium kijelölésében)**, mint amennyi a több milliárd forintot biztosító Magyar Államnak van. Ezzel a lépéssel az MVA ügyvezetéséhez lojális alapítók száma öttel nőtt, míg a korábbi alapítói jog összevonással az Állami alapítói jog gyakorlók száma négyről egyre csökkent.

Megjegyezzük, hogy a korábban részletezett jogi aggályok miatt 2004-ben jogszabályt hoztak arra vonatkozóan, hogy a mikrohitellezéssel kapcsolatos feladatok átkerüljenek a Magyar Fejlesztési Bankhoz.

128/2004.(XII.8) GKM rendelet, 4.§ (2) bek.: a 80/2004. (V.18.) GKM rendelet 5.§-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A Magyar Fejlesztési Bank ellátja a Midihitel és a Mikrohitel konstrukció lebonyolításával összefüggő feladatokat, ...”

A jogszabály előírásait nem hajtották végre.

A 80/2004. (V.18.) GKM rendeletet hatályon kívül helyezte a 84/2006. (XII. 14.) GKM rendelet 8. § c) pontja. Hatálytalan 2006.12.17-től.

*Megj.: Mint említettük, a jogszabály hatályon kívül helyezésének időpontjában **Kákósy Csaba**, (2004-től a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium kabinetfőnöke, 2007 és 2008 között gazdasági és közlekedési miniszter), 2006. május 10-től már az MVA tulajdonában álló **Start Garancia Zrt. igazgatósági tagja volt.***

Az MVA megszüntetésének lehetőségével egyébként már 2003-ban is számoltak a felügyeletet akkor még ellátó minisztériumban. A fent említett minisztériumi feljegyzés szerint:

*„A jogi főosztály felhívta a figyelmet arra, **hogy a közpénzek felhasználásával a köztulajdon használatának nyilvánosságával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi XXIV. tv. 38 §-ának (4) bekezdésben foglaltak szerint az 1994. január 1. előtt alapított és e törvény hatályba lépésekor még alapítványi formában működő szervezeteket 2003. december 31-ig közalapítvánnyá kell átalakítani vagy meg kell szüntetni.***

Ehhez az Alapító Okiratot módosítani kell, mely intézkedést az OMA kezelői joga megváltoztatásától függetlenül az alapítóknak el kell végeznie.”

Meg kell jegyeznünk, hogy a fenti jogszabályhelyet hatályon kívül helyezte a 2006. évi LXV. törvény 13. § (2) bekezdése. Hatálytalan 2006.08.24-től, azonban ekkorra - azaz 2003. december 31-ig - az említett jogszabály rendelkezéseit már végre kellett volna hajtani, azaz az MVA-t közalapítvánnyá kellett volna alakítani, vagy meg kellett volna szüntetni.

3.1.18. ÖSSZEGZÉS

Az előzőekben elemeztük az Országos Mikrohitel Program működésének jogi hátterét és szakmai sajátosságait abból a célból, hogy feltárjuk azokat a területeket, amelyek megváltoztatásával javítani lehet a mikrohitelekhez való hozzáférést Magyarországon, illetve javítani lehet a mikrohitelezés pozitív társadalmi hasznosságát. Most röviden összegezzük az előző fejezetrészekben részletesebben bemutatott jellemzőket abból a célból, hogy a következőkben bemutatásra kerülő programokkal összevetve megfogalmazhassuk javaslatainkat az általunk szükségesnek ítélt intézkedésekre vonatkozóan.

Jogi problémák az OMP működésben:

- A hitelezési struktúra és eljárásrend egy jogsértő polgárfogi szerződésen alapul, tehát már alapjaiban is jogsértő, így:
- az Országos Mikrohitel Program deklarált finanszírozási forrását jelentő „Országos Mikrohitel Alap” mint „Állami Alap” nem került létrehozásra,
 - így nem lett létrehozva számla a Magyar Államkincstárnál az alap számára, ezért a Magyar Állam azt nem tartja nyilván,
 - a pénzeszközök felhasználása még nem került ellenőrzésre az Állami Számvevőszék által;
 - az „Országos Mikrohitel Alap” ezért jogi szempontból Alapként nem létező, jogalanyisággal nem rendelkező, csak beszámolás technikailag „egységes”, különböző szervezetek (HVK-k) és a Magyar Állam tulajdonában álló pénzeszközök összességét jelenti,
- az MVA-nak a mikroHITELEZÉSI folyamat egyetlen elemére lenne törvényi felhatalmazása, mégpedig a jogilag NEM LÉTEZŐ „Országos Mikrohitel Alapból” történő pénzkölcsönnyújtására, (tehát semmi-re). A HVK-knak pedig a mikrohitelezés valamennyi elemére törvényi felhatalmazása van. Emiatt akár az MVA teljes működése tiltott hitelintézeti tevékenységnek is minősülhet, mindenesetre hitelbírálatra, és a behajtási eljárás lebonyolítására egészen biztosan nincsen jogi felhatalmazása;
- az MVA az Országos Mikrohitel Programot „visszatérítendő támogatási programnak hívja”, de az ügyfelekkel „mikrohitel szerződést” köt. Nyilván tisztában van azzal, hogy ez tiltott hitelintézeti tevékenységnek is minősülhet, de azzal viszont nincsen tisztában, hogy jogilag a visszatérítendő támogatás is kölcsönnek minősül;
- a hitelezés (elvileg) az MVA elavult belső dokumentuma, a „Mikrohitel Kézikönyv” alapján történik, mely az MVA és a HVK-k közötti mikrohitelezés lebonyolítására vonatkozó szerződés mellékletét képezi, ugyanakkor nincsen a felek által egyértelműen kölcsönösen elfogadott, ellenjegyzett egyetlen változata sem ennek a dokumentumnak;
- a kézikönyvet az MVA „saját hatáskörben” egyoldalúan módosítja a konszenzus megteremtésének kísérlete nélkül, nem egyeztet sem a HVK-kal sem az illetékes minisztériummal, ezzel a saját kézikönyvének az előírásait is megsérti;
- nem ismertek minden HVK számára az MVA Kézikönyv módosításainak egyes változatai,
- az MVA önkényesen válogat a „kézikönyv” előírásai között, hogy mit tart be (illetve mit akar betartatni) és mit nem az előírások közül, (a program működtetés ezért inkább „szokásjog” alapján történik), például
 - az MVA Beavatkozik a hitelbírálalba, gyakorlatilag a végső döntést ő hozza a kölcsön folyósításokról, annak ellenére, hogy erre semmilyen felhatalmazása nincsen, ezzel megszegi a saját szabályzatát is;
 - A kihelyezések allokációját nem egyezteteti sem a HVK-kal sem az illetékes minisztériummal, ezzel megszegi a saját szabályzatát;
 - nem működteti az egyeztető fórumot a Mikrohitel Bizottságot, ezzel megszegi a saját szabályzatát;
 - ismereteink szerint nem teljesíti az adatközlési kötelezettségét az illetékes minisztérium felé sem,

- az eljárásokat, szabályokat és a vonatkozó szerződéseket nem igazították a megváltozott jogszabályi változásokhoz és szakmai követelményekhez, ezért azok szakmailag elavultak;
- az MVA jogerősen pert vesztett a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal szemben. Ennek jogi következményeinek figyelembevételével újra kellett volna értelmezni és vizsgálni az MVA és a HVK-k teljes kapcsolati rendszerét, könyvelését, de az MVA az erre vonatkozó kezdeményezéseket elutasította.
- Összeférhetetlen, hogy a programban az MVA ellenőrzi a saját alapítványait is (Pl.: a Nógrád megyei alapítványnál az alapítói jog egyedüli birtokosa az MVA),
- az MVA számviteli beszámolóit vélhetően nem a valós vagyoni helyzetét mutatják, mivel más szervezetek (HVK-k) és a Magyar Állam tulajdonában álló pénzeszközöket is „saját tőkeként” mutatnak ki, ezzel megsértik a 2000. évi C. számvitelről szóló törvény rendelkezéseit, így ez a számvitel rendje megsértésének is minősülhet.
- Teljesen hiányzik az állami kontroll, illetve az MVA tevékenységének, források felhasználásának jogi, szakmai ellenőrzése, a társadalmi hatás vizsgálata, a program társadalmi szükségletekhez történő igazítása.

A szakmai koordináció problémái:

- Nincs szakmai visszacsatolás a program eredményeiről a működtetők számára.
- nincsen központi képzés- tapasztalatcsere program a közvetítőknek,
- nem végeznek társadalmi hatás felmérést,
- MVA Internetes kampányából nem tudni kinek küldött ügyfeleket, így annak hatékonysága (illetve, hogy milyen szervezetnél jelennek meg az ügyfelek) nem ismert,
- az MVA nem képi a kollégáit, azok nem ismerik a társadalmi célú mikrohitelzés lényegét,
- az MVA nem menedzseli a „hálózatát”, nem tesz lépéseket a működtetés fenntarthatóságának javítása érdekében, nem jár el ennek érdekében a felügyeletet ellátó minisztériumnál, ezzel megsérti a HVK-kal a mikrohitelzés lebonyolítására kötött szerződést is;
- az MVA gyakorlatilag nem nyújt semmilyen érdemi szolgáltatást a HVK-k számára, költséges, bürokratikus és felesleges tevékenységeket végez, részvétele a mikrohitelzési folyamatban nem indokolt;
- Az MVA munkatársai rendszeresen lekezelően, megfélemlítő módon viselkednek, nem tekintik partnernek a HVK-kat;
- esetenként, retorzióként nem folyósítanak kölcsönöket még a szerződéskötés ellenére sem, hogy „megfegyelmezzék” az ellenszegülő HVK-kat,
- önkényesen kizárják HVK-kat a programból, és megfosztanak a programban való lehetőségtől, (akár retorzióként) a minisztériummal történő előzetes egyeztetés nélkül.
- Megfélemlítést, fenyegetést alkalmaznak – politikai befolyásukat és befolyásos kapcsolatrendszerüket fitogtatva - annak érdekében, hogy ne merjenek fellépni a HVK-k a jogaik érdekében.

Program szervezési problémák:

- Az OMP hitelezési folyamat lassú, rugalmatlan, nehézkes, (a centralizált döntéshozatal még jogszabályellenes is). Erős jogi biztosíték szükséges.
- A hitelezési folyamat túl bürokratikus, túl sok adatot és részletes üzleti tervet kér.

3.2. JEREMIE MIKROHITEL PROGRAM

3.2.1. RÖVID PROGRAMISMERTETŐ

A Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (MVA) illetve az országos kisvállalkozói érdekképviseletek együttműködésében létrejött Mikrofinanszírozó Pénzügyi Szolgáltató (MiFiN) Zrt. folyósította az első mikrohitelt az Új Magyarország Mikrohitel Programban.

Bajnai Gordon önkormányzati és területfejlesztési miniszter a sajtótájékoztatón elmondta, hogy a visszatérítendő támogatásként működő forrás újra kihelyezhető lesz, így akár 70 év múlva is lehet majd ebből a keretből finanszírozni. (Megj.: Nem így lett.) (Fotó: Internet)

Az Európai Unió Tanácsa a kibővült Európai Unióban mind regionális szinten, mind az egyes tagállamok között megnövekedett gazdasági, társadalmi és területi egyenlőtlenségek mérséklése céljából erősíteni kívánta a konvergenciát, a versenyképességet és a foglalkoztatást célzó intézkedéseket az egész Közösségben. A kohéziós politika keretében a támogatást nyújtó eszköz az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA). A többéves Program keretében az Európai Unió és a Magyar Állam a piaci szereplők közreműködésével kívánta a mikro-, kis és középvállalkozások számára jobb finanszírozáshoz való hozzáférést biztosítani. A Tanács 1083/2006/EK rendelete 44. cikkének alkalmazásaként a magyarországi Irányító Hatóság és a kijelölt holdingalap kezelő – a Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt. – nyilvános pályázat során kiválasztott szereplők közvetítésével juttatta el a nyújtott támogatást a kedvezményezettek számára. A

közvetítők kiválasztására 2007. októberében pályázati felhívást tett közzé, mely több ízben módosításra került. A szerződéskötések a kiválasztott közvetítőkkal 2008-tól kezdődtek.

A helyi mikrohitelzés során kialakított szabályozási és működési körülmények lehetővé tették a HVK-k számára, hogy az MVA-tól független módon, önállóan pályázzanak a **JEREMIE Mikrohitel program** néven beindított mikrohitelzés közvetítői feladatainak ellátására.

A programról, illetve kiemelten e programban részt vett nonprofit mikrohitelvezők – a HVK-k - szerepéről rövid jellemzést – a leírtakkal egyetértve - **Vonnák Péter, „MIKROHITELEZÉS MAGYARORSZÁGON azaz Hogyan optimalizálhatjuk a mikrohitelprogramok társadalmi hasznosságát?”** (2015. ISBN 978-963-12-5845-5) című tanulmányából vett idézetekkel adunk.

„A JEREMIE mikrohitel program magyarországi beindítása a hazai mikrofinanszírozó szektor látszólagos kiszélesedését idézte elő. Ez a jelenség annak a program szabályozásnak volt köszönhető, mely alacsony forrásköltség biztosításával tette lehetővé a közvetítők számára, hogy az ügyfelek által befizetett kamatokkal jelentős anyagi haszonhoz jussanak. A forrásokat minden pénzügyi finanszírozó ugyanazon feltételekkel kapta, ami a profit orientált szervezetek számára lehetőséget biztosított a piacon történő aktív „mikrofinanszírozási” tevékenység folytatására. A program szabályozása alapján a nonprofit alapítványok maximálisan 10 millió forint (33 900,- EUR) összegig folyósíthatnak hiteleket, míg a profit-orientált finanszírozó szervezetek esetében ez az összeghatár 50 millió forint (169 500,- EUR), támogatással kombinált hitel esetén pedig 20 millió forint (67 800,- EUR) volt. (Szerk. megj.: az akkori HUF-EUR árfolyamon számítva.) A folyósítható összegekre vonatkozó és egyéb kötelező érvényű jogi biztosítékok szükségességére vonatkozó

szabályok és a finanszírozott ügyfélkör sajátosságai miatt ez a típusú finanszírozás a **nemzetközileg elfogadott irányelvek szerint nem számít mikrofinanszírozásnak.**

A program finanszírozása közpénzből történt, azonban a megvalósítás során biztosított szabályozás sajátosságaiból következett a profitorientált szervezetek bekapcsolódása a program megvalósításába a nonprofit szervezetek mellett. A működés finanszírozása az elért haszonból történt, ennek következtében a közvetítő szervezetek a profit szerzésben váltak érdekelté, ami negatív hatással volt a szociális társadalmi célok elérésére. Ezt erősíti meg az a tény is, hogy ugyan a kölcsönöket igénybe vevő ügyfelek köre a mikrohitelnél korlátozott (mikrovállalkozók), azonban konkrét szociális társadalmi célok nem kerültek kijelölésre, a közvetítők finanszírozása sem függött az ilyen típusú célok teljesülésétől, így a program pozitív társadalmi hatása legfeljebb a vállalkozásélénkítésben mutatkozik meg. Fontos tudnunk azonban, hogy amennyiben a program működését szélesebb körben vizsgáljuk, úgy nem vitatható a pozitív társadalmi hatás megvalósulása, mivel abban az időszakban nyújtott forrásokat, amikor a válság miatt a bankok idegenkedtek a hitelezéstől.

A modell nemzetközi direktíváknak való megfelelése rendkívül kis mértékben valósul meg a fent említett szabályozási sajátosságokból következően.

A program csak részlegesen felel meg az előzőekben bemutatott 5. és a 8. nemzetközi direktívának, melynek oka, hogy a nonprofit mikrofinanszírozó szervezetek előnyben részesítése nem valósult meg, ugyanakkor lehetőségük volt a program működésébe való bekapcsolódásra más pénzügyi közvetítő szervezetek mellett. A nonprofit alapítványoknak deklarált céljai közé tartozik az aktív tanácsadási és segítségnyújtási tevékenység folytatása, mely biztosította, hogy a program megvalósítása során, a vállalkozók segítséget kaphassanak a nonprofit alapítványoktól.

Hiányosságai közé tartozik azonban, hogy a pozitív társadalmi hatások megvalósítása nem kerül előtérbe a mikrofinanszírozás szempontjából kiemelt ügyfélkör számára, a társadalmi hatások csak a vállalkozásélénkítésben mutatkoznak meg. Mivel a hitelezés kockázatai a közvetítőket terhelik, gyakran alkalmaznak kockázatkerülő magatartást, ami nem biztosítja a megfelelő társadalmi rétegek számára történő forrás biztosítást. Továbbá a 9. direktívának való megfelelés nem valósul meg a központi alapkezelésért felelős személyzet költségessége miatt, valamint rendkívül szigorú ellenőrzések során vizsgálják azt, hogy megfelelő mértékű biztosítékot kért-e a közvetítő, ami biztosítja a kölcsön összegének későbbi behajtását az ügyféltől. Ez az ellenőrzés a korábbi PHARE mikrohitel programmal ellentétben nem az ügyfelek érdekeit helyezte előtérbe, ahol épp ennek az ellenkezőjét vizsgálták, hogy a közvetítők ne kérhessenek jogi biztosítékot ügyfeleiktől.

Összességében tehát a működési modell hiányosságainak tekinthetjük, hogy a társadalmi célok és a közvetítők céljai nem ugyan azok, így mikrofinanszírozási aspektusból vizsgálva nem valósítható meg hatékonyan a pozitív társadalmi hatás, előtérbe kerül a profitorientált szemléletmód, a fenntarthatóság nem időintervallumhoz kötve kerül meghatározásra. A profitorientált finanszírozó szervezetek közpénzhez jutásával piaci verseny áll fenn a profitorientált közvetítőkkal, ami gátolja annak megvalósulását, hogy a nem bankképes ügyfelek megfelelően kiszolgálásra kerüljenek.

A fentieket figyelembe véve jelentős változtatások indokoltak az adott modell működésének tekintetében arra vonatkozóan, hogy a közvetítők ne a profit szerzésben legyenek érdekeltek, hanem olyan célok megvalósításában, melyek a mikrohitelezés alapvető pozitív szociális társadalmi céljait kívánják beteljesíteni. Ennek kivitelezése leginkább a közvetítők költségeinek csökkentésével, a nonprofit finanszírozó szervezetek előnyben részesítésével és a visszaforgó alapok újbóli kihelyezésével valósulhat meg."

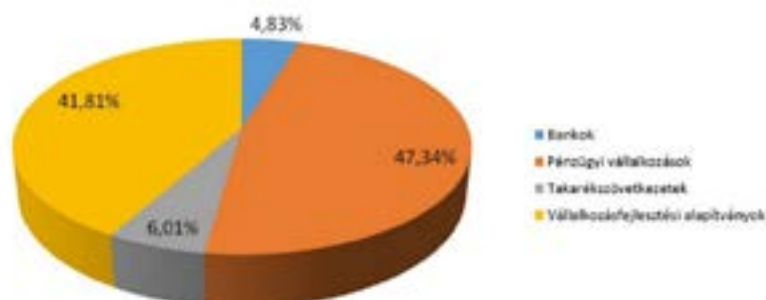
3.2.2. A JEREMIE PROGRAM ÜGYFÉLFORGALMI ADATAI

A program ügyfélforgalmi adatait szintén Vonnák Péter, „MIKROHITELEZÉS MAGYARORSZÁGON azaz Hogyan optimalizálhatjuk a mikrohitelprogramok társadalmi hasznosságát?” (2015. ISBN 978-963-12-5845-5) című tanulmánya alapján mutatjuk be.

„A Magyar Fejlesztési Bank által kibocsájtott adatok alapján (Magyar Fejlesztési Bank, JEREMIE mikrohitel programra vonatkozó adatok) kimutatható, hogy a korábbi időszakban, jelentős szerepvállalással, a vállalkozásfejlesztési alapítványok és pénzügyi vállalkozások jóval hatékonyabban tudtak közreműködni a finanszírozási programok megvalósításában, mint a bankok és takarékszövetkezetek. A lenti táblázatban szereplő adatok kiszámításával és a lenti diagram elkészítésével százalékos arányban jelenítjük meg a pénzügyi közvetítők szerepvállalását a GOP és KMOP finanszírozási programok működtetése során.

Pénzügyi közvetítők	Ügyletszám (db)	Százalékos megoszlás
Bankok	819	4,83 %
Pénzügyi vállalkozások	8 022	47,34 %
Takarékszövetkezetek	1 018	6,01 %
Vállalkozásfejlesztési alapítványok	7 085	41,81 %
Összesen:	16 944	100 %

A pénzügyi közvetítők ügyletszámának megoszlása a Magyar Fejlesztési Bank JEREMIE mikrohitel programra vonatkozó adatai alapján (2015.12.31.)

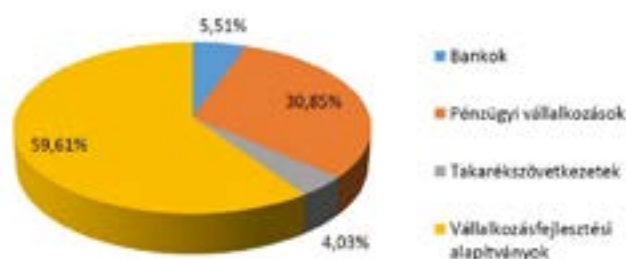

A pénzügyi közvetítők ügyletszámának megoszlása a Magyar Fejlesztési Bank JEREMIE mikrohitel programra vonatkozó adatai alapján

Az elemzés készítésekor a Magyar Fejlesztési Bank JEREMIE mikrohitel programra vonatkozó adataira támaszkodunk, melyben az egyes pénzügyi közvetítők ügyletszámát viszonyítottuk az összes ügyletszámhoz, ezzel bemutatva az ügyletszámok megoszlásának arányait. Jól látható, hogy a takarékszövetkezetek és bankok a hitelprogramok megvalósítása során jelentősen kisebb ügyletszámmal rendelkeztek a vállalkozásfejlesztési alapítványoknál és a pénzügyi vállalkozásoknál. A pénzügyi program megvalósítása során az ügyletszámok tekintetében 20 db

bank 4,83%-os, 34 db takarékszövetkezet 6,01%-os arányban volt jelen a 16 db vállalkozásfejlesztési alapítvány 41,81%-os és a 35 db pénzügyi vállalkozás 47,34%-os arányával szemben. Fontos azonban látnunk, hogy a kimutatás további pontosításra szorul annak érdekében, hogy a pénzügyi közvetítők teljesítményarányos adataihoz jussunk a mikrohitel program működtetése során. Ehhez az aktív ügyletek számát 1 pénzügyi közvetítőre vetítettük, majd újabb kimutatást készítettünk a programok működtetéséről a számunkra releváns pénzügyi közvetítőket tovább vizsgálva.

Pénzügyi közvetítők	Ügyletszám (db)	Program működtetésben részt vevő közvetítők száma (db)	1 db pénzügyi közvetítőre eső ügyletszám (db)	Százalékos megoszlás
Bankok	819	20	40,95	5,51 %
Pénzügyi vállalkozások	8 022	35	229,2	30,85 %
Takarékszövetkezetek	1 018	34	29,94	4,03 %
Vállalkozásfejlesztési alapítványok	7 085	16	442,81	59,61 %
Összesen:	16 994	138	742,90	100 %

A pénzügyi közvetítők ügyletszámának teljesítményarányos megoszlása a Magyar Fejlesztési Bank JEREMIE mikrohitel programra vonatkozó adatai alapján

A kimutatásból immár még inkább kiemelkedik a vállalkozásfejlesztési alapítványok 59,61%-os teljesítménye, a takarékszövetkezetek által nyújtott 4,03%-os, és a bankok által nyújtott 5,51%-os teljesítménye mellett a programok működtetése során. Ezen megállapítások rávilágítanak arra, hogy a korábban jól bevált pénzügyi közvetítői hálózat későbbi lecserélése indokolatlan lépésnek mondható.

Pénzügyi közvetítők	Átlagos refinanszírozási összeg (Ft)	Átlagos visszafizetett forrás (Ft)
Bankok	14 504 676	11 286 838
Pénzügyi vállalkozások	13 959 688	4 728 752
Takarékszövetkezetek	9 847 132	6 142 073
Vállalkozásfejlesztési alapítványok	6 115 428	3 100 847

A pénzügyi közvetítők átlagos hitel nagysága a Magyar Fejlesztési Bank JEREMIE mikrohitel programra vonatkozó adatai alapján (2015.12.31.)

A táblázat alapján megállapítható továbbá, hogy a vállalkozásfejlesztési alapítványok esetében a kihelyezett hitelek átlagos nagysága (6 115 428 Ft) jóval a takarékszövetkezetek (9 847 132 Ft), a bankok (14 504 676 Ft) és a pénzügyi vállalkozások (13 959 688 Ft) által kihelyezett átlagos összegek nagysága alatt volt, így belátható, hogy az Európai Unió által meghatározott mikrohitel maximalizált, 25 000 eurós értékhatárába csak a vállalkozásfejlesztési alapítványok által folyósított hitelösszegek nagysága fér bele. A táblázatban továbbá az átlagosan visszafizetett források és a refinanszírozási összegek összehasonlításából látható, hogy a bankok és takarékszövetkezetek jelentősen rövidebb futamidővel helyeznek ki forrásokat, azok visszafizetése gyorsabban megvalósul. Ennek hátránya azonban, hogy a kihelyezett összegek sokkal rövidebb ideig szolgálják a mikro- és kisvállalkozások hatékony fejlődését. Ez alapján elmondható, hogy a mikro- és kisvállalkozások hitelezésének esetében nagy szükség van a vállalkozásfejlesztési alapítványok tevékenységére.

A fent leírtak alapján aktuális helyzet megoldásaként javasolt a nagy múltú, nagy tapasztalattal rendelkező nonprofit alapítványok bevonása a közvetítői hálózatba, annak érdekében, hogy a mikro- és kisvállalkozások megfelelő mértékű forrásokhoz juthassanak. A korábbi mikrohitel programokban történő aktív és sikeres szerepvállalásuk indokoltá teszi a jelenlegi és a jövőben megvalósítandó finanszírozási tevékenységekbe történő bevonásukat, ezzel lehetővé téve a pozitív társadalmi hatások elérését a mikro- és kisvállalkozói szektor számára, mentesítve a bankokat a kisösszegű kölcsönnyújtások körülményes és magas költségekkel járó helyzetfelmérési mechanizmusaitól.”

3.2.3. MŰKÖDÉSI SAJÁTOSÁGOK

A program működtetését a közvetítői pályázat kiírásakor még úgy tervezték, hogy a közvetítők által lehívott forrásokat **visszaforgó pénzeszközként újból kihelyezhetik**. Ez jól tervezhető kihelyezhető forrásokat, hosszú távú működtetést és jobban menedzselhető várható veszteségeket eredményezett volna. Sajnos a közvetítői szerződést menet közben a holding alap kezelő többször, a közvetítők számára **előnytelenül egyoldalúan módosította, és folyamatosan kivonta az ügyfelek által visszafizetett forrásokat a közvetítőktől.** *(Menetközben a program koordinátor - holding alap kezelő - is megváltozott, mert a feladatokat közvetlenül a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. vette át.)* Menet közben megváltoztatták a központi informatikai rendszert, az ehhez történő kapcsolódás további plusz fejlesztési költséget és energiát követelt a közvetítők részéről.

A szabályokat úgy határozták meg, hogy egy bizonyos PAR (PAR: Portfolio at Risk) érték fölött a közvetítő felfüggeszthette az újabb források lehívási lehetőségét a közvetítő számára. Ez szinte lehetetlenné tette egyes közvetítők számára, hogy korigálhassanak a gyakorlatukon és így javítsák portfóliójukat (mert matematikailag szinte lehetetlenné vált ennek a mutatónak a javítása). Ez nem tekinthető korrekt eljárásnak, különösen annak fényében, hogy kezdetben a **program koordinátor kimondottan ösztönözte a gyors kihelyezéseket** azzal, hogy a hitel portfólió minősége kevésbé fontos ahhoz képest, hogy az ország minél nagyobb mértékben le tudja hívni az Uniós forrásokat, és hogy a gazdasági válság enyhítésére élénkítsük a gazdaságot.

A korábban már hivatkozott **egyetemi tankönyv** (Szekfü-Vonnák-Pizzo: „MIKROHITELEZÉLS – elméleti alapoktól a gyakorlatig”, Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, 2020. ISBN 978-615-81559-0-8) a következőket írja erről a szakmai hibának tartott eljárásról:

„KOCKÁZATOS PORTFOLIÓ MUTATÓJA (PAR: Portfolio at Risk):

$$\text{Kockázatos portfólió mutatója} = \frac{\text{Kétes tőkekövetelés állomány}}{\text{Teljes fennálló tőkekövetelés állomány}} (\%)$$

A mutató azon fennálló hitelek értékét mutatja, amelyek esetében egy vagy több törlesztő részlet fizetési határideje bizonyos számú nappal már lejárt. (Lehet 30, 45, 60, 90 stb. napos fizetési elmaradással is számolni.)

A mutató alkalmas a hitelportfólió állapotának jellemzésére, viszont a valóságosnál nagyobb pénzügyi kockázatot mutat. Ez abból adódik, hogy például a „B” minősítésű - azaz a 30 napnál nem régebbi fizetési elmaradást tartalmazó hitelszámlák esetén is a teljes kint lévő tőkével - mint lehetséges veszteséggel - számol.

Magában foglalja a teljes kifizetetlen tőkeegyenleget, a már lejártat és a jövőben esedékest egyaránt, de nem tartalmazza a felhalmozódott kamatot.”

Fontos szempont az elemzésnél, hogy **mindig az okokat keressük és vizsgáljuk**. Azaz miért ennyi az adott érték, illetve miért ennyi egy adott mutató értéke. Az okok – vagyis, hogy miért annyi egy mutató értéke - sokszor fontosabb annál, mint az, hogy mennyi az adott mutató konkrét számszaki értéke.

Figyelemmel kell lenni arra is, hogy ugyanaz a számszaki érték egy mutató esetén bizonyos esetekben számíthat nagyon jónak, más esetben pedig nagyon rossznak is. Például, ha a PAR30 mutató értéke 4%, az kiválóan számít egy profitorientált mikrohitelvezőnél. Egy olyan mikrohitel program esetén viszont ahol a cél a kiemelten magas kockázat felvállalása akár jelentős hitelezési veszteségek árán is, és amely már jó ideje működik és magas kihelyezés számot tud felmutatni azt is jelentheti, hogy a mikrohitelvező nem a megcélzott ügyfélkörhöz juttatja el a forrásokat, hanem valamilyen okból azok megtartására törekszik. Ennek az esetnek a fordítottja is igaz lehet. Például egy magas PAR30 érték lehet, hogy azért magas egy mikrohitelvező szervezetnél, mert a program amelyet végrehajt, kimondottan a nagy kockázatú hitelezést kívánja megvalósítani a társadalmi szempontból fontos ügyfélkör számára. Ebben az esetben tehát a magas PAR30 érték oka nem az, hogy az adott mikrohitelvező szervezet rossz minőségben hitelez, hanem az, hogy egy olyan társadalmi célú programot hajt végre, amely ezzel jár.

„Az egyik leggyakoribb hiba, amikor egyes mutatókat - különösen a már ismertetett PAR30-at - **NEM MEGFELELŐ KÖRÜLTEKINTÉSSEL HASZNÁLJÁK KÜLÖNBÖZŐ MIKROFINANSZÍROZÓ SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉG-MINŐSÉGÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSÁRA.**”

„A számítási módból egyértelműen adódik, hogy abban az esetben, ha például az adott mikrohitel program **nem egy visszaforgó alaptól** történik, hanem egy **egyszeri tőke** rendelkezésre bocsátásával, amelyet a finanszírozó az ügyfelek befizetései után folyamatosan kivon a mikrohitelvező szervezettől, a mutató értéke csak romlani tud, illetve előbb utóbb eléri a 100%-ot. Ugyanis miután a jól fizető ügyfelek teljesen visszafizették a tartozásaikat, már csak a lassan – vagy egyáltalán nem – beszedhető követelések maradnak. Ennek a mutatónak a segítségével összehasonlítani egy ilyen szervezet tevékenységét egy olyan, amely visszaforgó alapot kezel, (vagyis azt a következtetést levonni, hogy amelyiknél alacsonyabb ennek a mutatónak az értéke az „jobb minőségben” végzi a mikrohitelvezést) **súlyos szakmai hibának számít.**”

Mint látható, Európában egyetemeken tanított szakmai hibának számít a mutató ily módon történő értelmezése és alkalmazása. Az alkalmazott gyakorlatot a szerződések egyoldalú módosítása során sajnos nem korrigálták.

A fentiekén túl érdemes megjegyezni, hogy szakmailag indokolt lett volna a nonprofit mikrofinanszírozókat külön szabályok szerint kezelni a profitorientált pénzügyi vállalkozásoktól.

Mint korábban bemutattuk, a vállalkozásfejlesztési alapítványok többek között azért jogosultak a hitelintézeti Tv. hatályán kívüli mikrohitelre, mert olyan ügyfélkört kell elérniük, amely finanszírozására a Tv. hatálya alatt működő szervezetek nem jogosultak, például azért, mert nincsen megfelelő jogi biztosítékuk, vagy kiértékelhető vállalkozói múltjuk.

Szeretnénk felidézni a tanulmányunk első részében említett nemzetközi szakmai direktívák közül a következőket:

4. Direktíva: A közpénzekből finanszírozott mikrohitel programokat, mint társadalmi szolidaritásként megnyilvánuló segítségnyújtást kell értelmezni, mely befektetés eredménye a társadalomra gyakorolt pozitív hatásában térül meg.

4.1. Direktíva: Közpénzekből finanszírozott mikrohitel programok esetében a pozitív társadalmi hatás elérése prioritást kell, hogy élvezzen a megvalósítás során az alapok nominál értéken történő „megőrzésével” vagy gyarapításával szemben.

Az, hogy ezt az alapelvet nem alkalmazták, megítélésünk szerint a program szakmai hiányosságának tekinthető.

Mindenképpen **pozitívnak mondható** viszont az a változtatás, mely nyomán bevezették a **vesztesség megosztás lehetőségét** az alap, és a közvetítő között. Azt viszont nem látjuk szakmailag alátámasztottnak, hogy ezt miért nem terjesztették ki a teljes programra, visszamenőlegesen. Egyrészt meg kell említeni, hogy ahogyan azt már jeleztük a program kezdeti időszakában **kimondottan ösztönözte a koordinátor a kockázat felvállalását, és a nagyobb mennyiségű hitelkihelyezést. Az, hogy menet közben személyi változások következtek be a koordinátornál, illetve maga a koordinátor szervezet is megváltozott az teljesen irreleváns a közvetítő szempontjából. Számukra ez a finanszírozót és a hatóságot jelenti folytatólagosan.** Egyébként a folyósítások erőltetése indokolható szakmailag, ugyanis ez az időszak egybeesett a gazdasági válság azon időszakával, amelyet megsínylett Európa minden gazdasága, és emiatt a vállalkozás élénkítés komoly prioritást jelentett. Ugyanakkor ez is indokoltá teszi, hogy a kockázatmegosztás erre az időszakra is kiterjedjen, hiszen egyértelmű, hogy válság súlytotta időszakban a lényegesen magasabb kockázat nagyobb veszteségekkel is jár. Azért büntetni a közvetítőket mert felvállalták ebben az időszakban a hitelezést, nem korrekt eljárás, különösen az előzőek figyelembevételével.

Problémát jelentett még, hogy a program egy bizonyos időszakában a központi koordinátor a takarékszövetkezetek szerepének növelését erőltette. (A bemutatott adatokból látszik, hogy nem sok sikerrel.) Ez olyan működési anomáliákhoz vezetett, hogy információink szerint volt például olyan takarékszövetkezet, akinél 800 millió forint forrás állt a bankszámlán kihelyezetlenül, miközben egyes alapítványoknál egy-két tízmillió – az ügyféllel már leszerződött – lehívási blokkra is több mint egy

hónapot kellett várni. Ilyen folyósítási bizonytalanságok mellett nem volt célszerű a programot propagálni (ne kerüljön az ügyfél kellemetlen helyzetbe azzal, hogy a szerződése ellenére sem kapja meg rövidtávon a kölcsönt), emiatt az alapítványoknál alacsonyabb a kihelyezés mértéke, mint megfelelő koordináció mellett lehetett volna.

3.2.4. FOLYTATÁS MÁR KÖZBESZERZÉssel NONPROFIT MIKROFINANSZÍROZÓK NÉLKÜL

Az EU által finanszírozott vállalkozásfinanszírozási programok folytatása 2013-tól már teljesen más közvetítői, működtetési háttérrel történt, A nyílt felhívásos módszer helyett közbeszerzéssel választották ki a közvetítőket, amely során nonprofit szervezeteknek lehetősége sem nyílt a közreműködésre.

A magyarországi mikrohitelzés működtetésének több mint harminc éves története során többször előfordult, hogy a mikrohitel programok kialakításáról nem folytak előzetes szakmai konzultációk a nagy szakmai tudással és tapasztalattal rendelkező pénzügyi közvetítőkkel, mely ebben az esetben is elmondható.

Ismét szeretnénk felidézni a már bemutatott nemzetközi direktívák egyikét:

5. Direktíva: A közpénzekből finanszírozott mikrohitel programok lebonyolításában a nonprofit finanszírozók bevonása prioritást kell, hogy élvezzen a profitorientált hitelezőkkel szemben.

3.2.5. ÖSSZEFOGLALÓ A JEREMIE MIKROHITEL PROGRAM FŐBB JELLEMZŐIRŐL

Összességében véve, az előzőekben említett problémáktól eltekintve a magyarországi JEREMIE mikrohitel program a társadalmi célú mikrohitelzés szempontjából is sikeresnek mondható. Pozitívként mondható el, hogy **nonprofit alapítványok** is pályázhattak a közvetítői feladatok elvégzésére **nyílt pályázati felhívás** keretében. Ugyanakkor szakmailag nem tartjuk alátámasztottnak, hogy a program folytatásában már nem tették lehetővé ezeknek a szervezeteknek a részvételt.

Mindenképpen jól vizsgázott a **működtetési modell**. Az MFB refinanszírozása és koordinációja mellett kevesebb HVK is magasabb teljesítményt nyújtott, mint az Országos Mikrohitel Programban az összes. Az egyes alapítványok elfogulatlanabb program koordináció mellett egymással összehasonlítva is lényegesen **más teljesítményt nyújtottak, mint az MVA koordinációjával** megvalósuló OMP-ban. Ez is igazolja, hogy az OMP gyenge teljesítményének nem a HVK-k az okozói, hanem a szakmailag elégtelen központi koordináció.

A fent hivatkozott nemzetközi direktívának megfelelően célszerűnek tartanánk kimondottan a legmagasabb kockázattal finanszírozható (alapvetően kezdő) vállalkozói körnek egy üzletfejlesztési szolgáltatásokkal kombinált nonprofit szervezeteken keresztül megvalósított mikrohitel program megvalósítását.

FONTOSNAK TARTANÁNK A VESZTESÉGMEGOSZTÁS LEHETŐSÉGÉNEK KITERJESZTÉSÉT. A JEREMIE mikrohitel program egyes részei „Új Magyarország Mikrohitel”, az „Új Széchenyi Hitel” és „Kombinált Mikrohitel” „fantázia néven” futottak.

Az **Új Magyarország Mikrohitel program** záró elszámolásának határideje 2021. december 1. (lett volna, de a COVID-19 járvány miatti hitelmoratórium miatt ez kitolódott).

Ebben a programban – amely a 2008-as gazdasági válság idején indult – a közvetítői szerződés még nem tartalmazta a veszteségmegosztás szabályait. Különös figyelemmel arra, hogy a hivatkozott közvetítői szerződést a koordinátor többször egyoldalúan, a közvetítők hátrányára módosította, **JAVASOLJUK, HOGY A SZERZŐDÉS ÚJABB MÓDOSÍTÁSÁVAL ERRE A PROGRAMRA IS TERJESSZÉK KI A MÁSIK KÉT HITELPROGRAM SORÁN ALKALMAZOTT VESZTESÉG-MEGOSZTÁSI SZABÁLYOKAT.**

Ez annál is inkább indokolt és korrekt eljárás lenne, mivel a monitoring során korábban a rossz portfólió arány számításánál az Új Magyarország Mikrohitel és a későbbi Új Széchenyi Hitel (amely jogilag egyértelműen a korábbi program folytatása) portfólió adatait összevontan kezelte a koordinátor, és ez alapján döntött a refinanszírozási egységek folyósításáról.

ÍGY MEGÍTÉLÉSÜNK SZERINT AZ LENNE A KORREKT ELJÁRÁS, HA A VESZTESÉGEK ELSZÁMOLÁSA SORÁN IS EGYÜTT KEZELNÉK A KÉT HITELPORTFÓLIÓT.

Ismét szeretnénk idézni az előzőekben bemutatott egyik nemzetközi direktívát:

6. Direktíva: A közpénzekből finanszírozott mikrohitel programmal megcélzott ügyfélkör hatékony elérésének, és az elérendő társadalmi célok tényleges megvalósításának érdekében a hitelezés kockázatát egyáltalán nem, vagy kivételes esetben csak kisebb mértékben szabad a közvetítőkre áthárítani.

Összegezve:

Pozitív működési jellemzők

- Lényegesen professzionálisabb, elfogulatlanabb központi program koordináció az MFB részéről, mint az MVA esetében OMP-nál,
- a rugalmas hitelkonstrukciós szabályok, megfelelő szabadságot adtak a közvetítőknek;
- a veszteség megosztás lehetősége pozitív a kockázatosan hitelezhető vállalkozások forráshoz juttatása szempontjából.

Negatívumok

- menet közbeni egyoldalú szerződésmódosítások alapvetően megváltoztatták a program működtetési feltételeit,
- a veszteségmegosztás lehetősége indokolatlanul nem terjed ki mindegyik program szakaszra,
- a nonprofit mikrohitelezők már nem vehetnek részt a program folytatásában, (a program eredményei ugyanakkor ezt indokoltá tennék),
- a mikrohitelezésnél rendkívül fontos mentorálást nem finanszírozta kiegészítő program.

Összevetve az OMP-al

- HVK-k összességében kiemelkedően jó teljesítményt nyújtottak ügyfél elérés területén;
- az eredmények bebizonyították, hogy az OMP gyenge teljesítménye nem a HVK-kon múlik, hanem a működési szabályokon és a központi menedzser szervezeten.

3.3. A VÁRMEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK ÖNÁLLÓ MIKROHITELEZÉSE

3.3.1. VÁRMEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK – MINT NONPROFIT MIKROHITELEZŐK

Az első helyi mikrohitel programokat a Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány indította be Magyarországon. 2001-ben Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzatával közösen indult a „Fehérvár Mikrohitel Program” a kezdő székesfehérvári vállalkozók finanszírozására, majd 2002-ben az „IBM Mikrohitel Program” a fehérvári IBM gyár bezárását követő munkaerő piaci krízis kezelésére, a volt dolgozók vállalkozóvá válásának segítésére. A programok ekkor még a Phare Mikrohitel működési struktúrájának megfelelően kereskedelmi bank közreműködésével kerültek lebonyolításra. Az ekkor kidolgozott szabályzat struktúra, hitelezési módszertan, valamint a hitel kezelő szoftver (a későbbi nemzetközi díjnyertes CREDINFO rendszer alapja) etalonná vált, ezt vették át később a HVK-k a saját hitelprogramjaik lebonyolításához.

Jelenleg, mint már bemutattuk a vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok© a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 2. §. (1) f) pontja szerint mikrohitelzésre jogosultak a Tv. hatályán kívül. Erre a tevékenységre alanyi jogon kizárólag ezek a nonprofit szervezetek jogosultak.

EZEK A SZERVEZETEK OLYAN VÁLLALKOZÁSOK SZÁMÁRA IS JOGOSULTAK MIKROHITELEKET NYÚJTANI, AMELYEK A HITELINTÉZETI TÖRVÉNY HATÁLYA ALATT MŰKÖDŐ PÉNZPIACI SZEREPLŐKNÉL HITELKÉPTELENEK (A PÉNZPIACI SZABÁLYOZÁS ELŐÍRÁSAINAK MEGFELELŐEN) PÉLDÁUL A NEM MEGFELELŐ MÉRTÉKŰ JOGI BIZTOSÍTÉKAIK MIATT.

A JEREMIE mikrohitel programok lebonyolításában nagy sikerrel vett részt több vállalkozásfejlesztési alapítvány 44 milliárd forintot meghaladó mikrohitelt nyújtva a legkockázatosabban finanszírozható vállalkozói rétegnek. A közvetítői körben a legmagasabb fajlagos ügyfél elérést az alapítványok tudták felmutatni. Megyei vállalkozásfejlesztési alapítványok: 59,61%; pénzügyi vállalkozások: 30,85%; bankok: 5,51%; takarékszövetkezetek: 4,03%.

Továbbá példaként bemutatjuk a Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány néhány JEREMIE Mikrohitel adatát.

Hitelprogram megnevezése	Várható veszteség a kihelyezés arányában
Új Magyarország Mikrohitel	3,67%
Új Széchenyi Hitel	0,00%
Új Széchenyi Kombinált Hitel	1,07%
Teljes JEREMIE Mikrohitel portfolió	1,42%

Látható, hogy közvetlenül a gazdasági válság időszakában indított „Új Magyarország Mikrohitel Program” esetében a legnagyobb a várható veszteség aránya, de még ez is 5% alatt van. Nemzetközi viszonylatban az 5% alatti veszteséget kiemelkedően jó eredménynek tartják a társadalmi célú mikrohitelzés esetében.

Össességében a várható veszteség folyósításhoz viszonyított aránya még a 2%-ot sem éri el, ami kiemelkedően jó eredménynek számít.

Minden egyes vállalkozásfejlesztési alapítvány, amely jelenleg saját jogon helyi mikrohitel program működtetésére jogosult és képes, az a belső szabályozási hátterét és technikai felkészültségét tekintve alkalmas a programban való részvételre. Az alapítványok a mikrohitel mellett mentorálást és üzletfejlesztési szolgáltatásokat is nyújtanak a vállalkozásoknak.

A program lebonyolításának informatikai hátterét a nemzetközi szinten elismert, díjakat nyert CREDINFO Hitelinformációs és Hitelbírálat Menedzsment Rendszer biztosítja. Ezt a rendszert használja az összes megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítvány (Pl.: a JEREMIE programban is) és számos – az MFB jelenleg is folyamatban lévő finanszírozási programjában résztvevő – pénzügyi vállalkozás is. Teljes körű napi adatszolgáltatást, online hiteligenylés fogadást, hitelbírálat menedzsmentet és hitelnyilvántartást biztosít.

A rendszer Európa első olyan komplex- integrált backoffice és hitelbírálat menedzsment rendszere volt, amely a hiteligenylés benyújtásától egészen a hitelbírálat lezárásáig teljesen digitalizált online (papír nélküli) ügyintézés tesz lehetővé.

3.3.2. A VÁRMEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK[®] ÉS A MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY TEVÉKENYSÉGÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA A MIKROHITELEZÉS TEKINTETÉBEN

VÁRMEGYEI ÉS FŐVÁROSI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNYOK [®]	MAGYAR VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY (MVA)
Működés jogszabályi háttere: <i>A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról 2013. évi CCXXXVII. törvény 2. §. (1) f) pontja szerint a törvény hatálya nem terjed ki</i>	
<p>a vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységére</p> <p><i>A „vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok” mint „nem pénzügyi” nonprofit szervezetek alanyi jogon jogosultak a Tv. hatályán kívüli mikrohitelzésre.</i></p>	<p>a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtási tevékenységére</p> <p><i>Az MVA mikrohitelzési tevékenységet nem folytathat, jogosultsága csupán (a létre sem hozott) Országos Mikrohitel Alapból (OMA) történő pénzkölcsön nyújtásra terjed ki. A hitelbírálati eljárás lefolytatására és a hiteldöntés meghozatalára e jogszabály alapján a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok jogosultak. Az OMA jogi szempontból nem minősül pénzalapnak (mert nem felel meg ezek jogi feltételeinek), illetve az MVA jogi értelemben alapkezelői jogosultsággal sem rendelkezik.</i></p>
MŰKÖDÉSI ELJÁRÁSREND	
<p>MFB (egyes alapítványoknál EU) által akkreditált belső hitelezési szabályzatok, nemzetközi díjakat nyert, teljesen digitalizált hitelbírálati eljárás (A Norvég mikrofinanszírozási Hálózat átvette a teljes technológiát, a Közzolgálati Egyetemen és Spanyolországban már egyetemi tananyag!)</p>	<p>Elviekben 1992-ben készített, 2000-ben „korszerűsített” elavult kézikönyv szerinti hitelezési eljárás.</p>

Az alábbi területeken az MVA aktivitásáról nincsenek információink, ezért az alábbi rövid felsorolás csupán a HVK-k egyes tevékenyégeit mutatja be:

**NEMZETKÖZI DÍJAK, ELISMERÉSEK
A HVK-K TEVÉKENYSÉGÉNEK EREDMÉNYEKÉNT**

2009. Milánó, a digitalizált eljárásrend az első öt leginnovatívabb mikrohitelkezési gyakorlat között Európában, (RVA)

2009. Milánó, Olaszország, „Mikrohitel jó gyakorlatok Európa díjat” kap az RVA

2011. London, Innováció a Mikrofinanszírozásban Európa Díj, (RVA)

A legjobb mikrofinanszírozási gyakorlat Európában (DIFASS Interreg IV C project), (RVA)

2012. Vonyarcvashegy, Magyarország, DIFASS konferencia

Legjobb „vidékfinanszírozási” gyakorlat ATM for SMEs Interreg Europe project, (RVA) <http://microfinancegoodpractices.com/2018/09/16/9609/>

Legjobb mikrohitelkezési implementáció Norvégiában ATM for SMEs Interreg Europe project. (CREDINFO – RVA)

2012. Oslo, Norvégia, a magyar fejlesztésű” CREDINFO hitelinformációs és hitelbírálat menedzsment rendszer” bevezetése norvégiában. A képen balról: Szekfü Tibor RVA ügyvezető igazgató, CREDINFO Kft. tulajdonos; Unni Beate SEKKESÆTER, Microfinance Norway elnök, Norvégia; Benczur Nándor CREDINFO Kft. tulajdonos- ügyvezető igazgató, Fiedler Ágnes CREDINFO Kft. tulajdonos

Az RVA által lebonyolított **IBM Mikrohitel program** Európai Unió jó gyakorlat, illetve már egyetemi tananyag

2015. Cádiz, Spanyolország. Az RVA együttműködési megállapodást köt a Cádizi Egyetemmel

TUDOMÁNYOS AKTIVITÁS

Rendszeres konzultáció a Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat® **Tudományos tanácsadó testületével**

Dr. Erdey László, Debreceni Egyetem dékán, Szekfü Tibor, RVA ügyvezető igazgató, egyetemi oktató: Cádizi Egyetem, Spanyolország, Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) A Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat elnöke, Prof. Dr. Lentner Csaba, egyetemi tanár (NKE), Prof. Dr. Csath Magdolna egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, Dr. Szabó Antal az ERENET tudományos igazgatója, Nagy András (meghívott vendég, elhunyt), a ZMVA ügyvezető igazgatója, Prof. Dr. Nyikos Györgyi tanszékvezető egyetemi tanár NKE, Vonnák Péter egyetemi oktató Cádizi Egyetem, Spanyolország, a Veszprém Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány ügyvezető igazgatója, Mazsu Gergely Hajdú- Bihar Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány ügyvezető igazgató (meghívott vendég) A kép a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen készült 2017. február 16-án.

MASTER fokozatú egyetemi e-learning tananyag fejlesztése Mikrofinanszírozás területén (A Székesfehérvári RVA és a spanyolországi Cádizi Egyetem együttműködésében)

2019. Cádizi Egyetem. Balról: Szekfü Tibor, Esther Puertas Cristobal, Vonnák Péter, Mercedes Diaz Rodriguez, Maria del Rosario Carmona Luque, Elena Torres Maestro

Együttműködés a Nemzeti közzolgálati Egyetemmel (Tudományos konferenciák szervezése, részvétel közös kutatásokban, „Mikrohitelkezés közpénzből” tantárgy bevezetése, tankönyv írás)

2018. november, Budapest, Magyarország. Nemzetközi konferencia a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen

Nemzetközi kutatások és jó gyakorlatok összegyűjtése (ATM for SMEs Interreg Europe project keretében)

Nemzetközi kutatások és jó gyakorlatok összegyűjtése (ATM for SMEs Interreg Europe project keretében)

Részvétel a „Mikrohitelezési Nemzetközi Direktívák Döntéshozóknak” kidolgozásában. (Európában már egyetemi tananyag)

2013. Budapest, Európai Nemzeti mikrohitelezési hálózatok találkozója, a „Budapesti direktívák” aláírása

Mikrohitelezés oktatása külföldi egyetemen (Szekfű Tibor MMVH elnök és Vonnák Péter alelnök oktató a Cádizi Egyetemen illetve a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen)

2015. Cádiz, Spanyolország. A képen balról: Dr. Kádár Krisztián, Vonnák Péter, Szekfű Tibor, Dr. Miguel Angel Pendón Meléndez, Dr. Bódizs Tamás, Dr. Mercedes Diaz Rodriguez, Dr. Maria del Rosario Carmona Luque

Nemzetközi diploma megszerzése: „A szociális vállalkozások kereskedelmi aspektusa: Hogyan kerülhető el a misszió torzulása?” (Vonnák Péter MMH alelnök, Université libre de Bruxelles, 2017.)

2022. Brüsszel, Belgium
Vonnák Péter Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat alelnök

NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS AKTIVITÁS A MIKROHITELEZÉS TERÜLETÉN

European Microfinance Network tagság,

- Jogi és szabályozási munkabizottsági tagság (Szekfü Tibor);
- IT/Innováció munkabizottsági tagság (Szekfü Tibor)

2009. Milánó, Olaszország, European Microfinance Network IT/Innovációs munkabizottság ülése

Microfinance Centre tagság

MicroFiNet (Európai Nemzeti Mikrofinanszírozási Hálózatok Bizottsága) létrehozása;

2016. május 13, Székesfehérvár, Magyarország, a MicroFinet együttműködés létrehozása. Balról: Joerg SCHOOLMANN (DMI) Németország; Jaime DURÁN NAVARRO (AEM) Spanyolország; VONNÁK Péter (HMN) Magyarország; SZEK-FÜ Tibor (HMN) Magyarország; Unni Beate SEKKESÆTER (Microfinance Norway) Norvégia; Giampietro PIZZO (RITMI) Olaszország.

European Union
European Regional
Development Fund

Kiemelt szakmai együttműködés a
Spanyol Mikrofinanszírozási Hálózattal.
(Szakmai tanulmányutak szervezése Spa-
nyol mikrohitelező szervezetekhez: Grana-
da, Madrid, Barcelona, Mallorca, Cádiz)

2013. Madrid, Comillas Egyetem, Spanyolország. Együttmű-
ködési megállapodás a Spanyol Mikrofinanszírozási Hálózat
és a Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat között. Ballról: Jaime
DURÁN NAVARRO (AEM) elnök, Spanyolország, Szekfü Tibor
Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat elnök

Nemzetközi szakmai tapasztalatcsere
program vezetése, konzorciumvezető az
RVA az **ATM for SMEs Interreg Europe
Project**-ben, magyarországi partner a
Miniszterelnökség és a **ZMVA**)

2016. május 13. Székesfehérvár, Magyarország. Az ATM for
SME's Interreg Europe program indító rendezvénye.

HAZAI ÉS NEMZETKÖZI SZAKMAI KONFERENCIÁK ÉS WORKSHOPOK SZERVEZÉSE

Innovatív mikrohitelzési eljárások workshop,
EMN konferencia, Egyesült Királyság, London,
2010.

2010. London, Egyesült Királyság.
Szekfü Tibor RVA ügyvezető igazgató

IPFI International workshop, Budapest 2013.

2013. Budapest, Magyarország. IPFI International workshop

Európai Mikrofinanszírozási nap konferencia
(BVK szervezésében, Budapest, 2015.)

2015. október 20. Budapest, Magyarország.
Szekfü Tibor a Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat elnöke
megnyitja az Európai mikrofinanszírozási Nap alkalmából
rendezett konferenciát a városháza dísztermében

EaSI finanszírozás nemzetközi workshop,
2016. Budapest

2016. március 9. Budapest, Magyarország. EaSI finanszírozás nemzetközi workshop az RVA szervezésében

Mikrohitelezés nemzetközi tapasztalatai önálló workshop, EMN-MFC konferencián Spanyolország, Bilbaó 2018.

2018. október 3. Bilbaó, Spanyolország. Mikrohitelezés nemzetközi tapasztalatai önálló workshop az RVA szervezésében az EMN-MFC konferencián

Nemzeti Közzolgálati Egyetem-MMH,
Mikrofinanszírozás és Gazdaságfejlesztés nemzetközi konferencia, 2018. Budapest

2018. november 22. Budapest, Magyarország. Nemzeti Közzolgálati Egyetem-MMH, Mikrofinanszírozás és Gazdaságfejlesztés nemzetközi konferencia

<p>Rendszeres hazai konferenciák és workshopok (Velençe, Zalaegerszeg, Nyíregyháza, Lenti, Békéscsaba, Székesfehérvár stb.)</p>	 <p>2015. március 5. Velençe Magyarország. A Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat konferenciája</p>
<p>2022-ben Brüsszelben az Európa Bizottság felkérésére Vonnák Péter, az RVA Group alelnöke előadást tart egy a Bizottság által szervezett agrárfinanszírozási konferencián (Fi-Compas) az RVA agrárfinanszírozási tapasztalatairól.</p>	 <p>2022. Brüsszel, Belgium. Vonnák Péter RVA Group alelnök előadása az EU Bizottság agrárfinanszírozási Fi-Compas konferencián</p>

Fontos megjegyeznünk, hogy a vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok önállóan, alanyi jogon jogosultak a hitelintézeti Tv. hatályán kívüli mikrohitelre, így olyan kiemelkedően kockázatos vállalkozói réteget is finanszírozhatnak, mint amilyenre a Tv. hatálya alatt hitelező szervezeteknek jogilag nincsen lehetőségük. Például olyan mikrovállalkozók, akiknek nincsen értékelhető vállalkozó múltjuk, vagy megfelelő jogi biztosítékuk.

3.4. SZÉCHENYI "MIKROHITELEK"

A Széchenyi Mikrohitel konstrukciókat a KAVOSZZrt. működteti. Mivel a Széchenyi Mikrohitel konstrukciók sem összegükben, sem működési jellemzőikben **nem számítanak** sem az Európai Unióban, sem pedig a világ bármely részén elfogadott „mikrohitel” definíció szerint mikrohitelnek, (a konstrukció nevének kívül), **szakmai szempontból ezért nem tekinthetők annak**. Emiatt ezek részletes elemzése tanulmányunk célja szempontjából nem releváns. Amiatt mutatjuk be mégis röviden ennek a konstrukciónak a lényegét, mert az elnevezése és deklarált célja azt a benyomást keltheti, mintha szakmai tartalom tekintetében is valóban mikrohitel lenne.

A 2003-tól induló Széchenyi Mikrohitel MAX kifejezetten a hazai mikro-, és kisvállalkozások fejlődését segítő állami kamat-, kezelési költség- és garántóintézményi kezesség bevonása esetén **kezességi díj támogatásban részesített beruházási hitel**, amely felhasználható agrár és nem agrár beruházási célok

finanszírozására (például ingatlan vásárlás, építés, fejlesztés, új vagy használt gépek, berendezések, egyéb (jármű kategóriába nem tartozó) tárgyi eszközök vásárlása, beszerzése, illetve felhasználható korábbi piaci árazású hitelek kiváltására is.) (Forrás: www.kavosz.hu)

Hitel paraméterek:

- 1-50 millió forint hitelösszeg (2.700 - 135.000 EUR)
- 13-120 hónapos futamidő
- Ügyfél által fizetendő ügyleti kamat (2023-tól): fix 5% kamattámogatott éves kamat
- törlesztési gyakoriság havonta
- min.: 2 hónap max.: 35 hónap rendelkezésre tartási idő
- rendelkezésre tartási idővel megegyező, max.: 36 hónap türelmi idő
- jogi biztosíték igény:
 - Ingatlan fedezet,
 - 3-8% Óvadék
- min. 10% Önerő
- Forgóeszköz: maximum a hitelösszeg 20%-a
-

Itt nem bankok a hitel forgalmazói, hanem a szakpolitikával közösen a KAVOSZ Zrt által meghirdetett pályázati felhívásra jelentkező a hazai **profitorientált pénzügyi vállalkozások**.

Információink szerint 2023-tól a bruttó kamat időben folyamatosan változik (22,5% körüli), amiből az ügyfél fizeti a fix 5%-ot. Ez egyből az MFB-hez kerül, valamint a Gazdasági Minisztériumtól beérkezett támogatások után még további 13,5%.

A közvetítőnél marad 4%, viszont ehhez még jön kezelési költség 1,5% (ami úgy számítódik, mint a kamat, azaz a kinnlevőség után) valamint rendelkezésre tartási díj is.

A pénzügyi közvetítők többszörösen bebiztosítják a hiteleiket, jelzálogjog, vételi jog, elővásárlási jog, stb. Továbbá óvadéki számlakezelés is szükséges, ami plusz biztonságot nyújt a közvetítőnek. Gyakorlatilag, ha 1 napot is csúszik az ügyfél a befizetéssel, már vonják az óvadéki számláról a tartozást.

Szeretnénk megjegyezni, hogy felkértük Krisán László István urat, a KAVOSZ Pénzügyi Szolgáltatásokat Közvetítő Zrt. és a KAVOSZ Vállalkozásfejlesztési Zrt. vezérigazgatóját, hogy delegáljon szakértőt munkacsoportunkba, de ő nem reagált a felkérésünkre. Sajnos így nem rendelkezünk információval arra vonatkozóan, hogy ezeknél a konstrukciónál miért szükséges a KAVOSZ Zrt. közbeiktatása a közvetítők és az MFB közé. A JEREMIE programban az MFB közvetlenül tartott kapcsolatot a közvetítőkkel, ahogyan azt más programjainál is teszi.

A KAVOSZ Pénzügyi Szolgáltatásokat Közvetítő Zrt. pénzügyi vállalkozása a KAVOSZ Vállalkozásfejlesztési Zrt. is részt vett a JEREMIE programban. A HVK-k kihelyezéseivel összevetve a 12. helyen szerepelne a kihelyezett összegek mértékének sorrendje szerint. (16 HVK vett részt a programban.)

KAVOSZ Pénzügyi Szolgáltatásokat Közvetítő Zártkörűen Működő Részvénytársaság (KAVOSZ Zrt.)
Tulajdonos:

- MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA 50%
- VÁLLALKOZÓK ÉS MUNKÁLTATÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE 50%
- 2021 évi árbevétel: 9.441.790.000,- Ft;
- 2021 évi adózott eredmény: 2.812.604.000,- Ft

KAVOSZ Vállalkozásfejlesztési Zártkörűen Működő Részvénytársaság
Tulajdonos:

- KAVOSZ Pénzügyi Szolgáltatásokat Közvetítő Zártkörűen Működő Részvénytársaság 100%
- 2021 évi bevétel: 106.874.000,- Ft
- 2021 évi adózott eredmény: 25.177.000,- Ft

Végül szeretnénk röviden idézni a korábban már hivatkozott **egyetemi tankönyvből** (Szekfü-Vonnák-Pizzo: „**MIKROHITELEZÉLS – elméleti alapoktól a gyakorlatig**”, Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, 2020. ISBN 978-615-81559-0-8):

„ ... nagyon fontos, hogy különbséget tegyünk az elsősorban társadalmi célok elérése érdekében, (Pl.: közpénzekből finanszírozott) mikrofinanszírozási programok és a befektetők profit érdekeit, illetve az egyes közreműködők anyagi érdekeit szolgáló programok között. Minden mikrofinanszírozási program társadalmi célok elérését tűzi a zászlójára, ugyanakkor teljesen nyilvánvaló, hogy a tényleges működés egyes esetekben elsődlegesen a közreműködők anyagi haszonszerzését szolgálja.”

4. A TÁRSADALMI CÁLÚ MIKROHITELEZÉS JOGI SZABÁLYOZÁSÁNAK INDOKOLTSÁGA MAGYARORSZÁGON

Az Európai Unió országainak jogszemléletében – történelmi okokból – két erősen különböző szemléletmód tapasztalható a Nyugat Európai, és a totalitárius rendszerek szemléletmódját egyes területeken máig magukkal hordozó Közép-Kelet Európai országok között. Röviden és egyszerűen ezt a két szemléletet úgy jellemezhetnénk, hogy míg Nyugat Európában a liberális polgári demokráciákban „mindent szabad, amit nem tiltanak”, addig Közép-Kelet Európában „semmit nem szabad, amit kifejezetten nem engednek”.

Példaként szeretnénk említeni, hogy például Luxemburgban, a Microluxot, Luxemburg első mikrofinanszírozási intézményét Société Anonyme néven az ADA, a BGL BNP Paribas, az ADIE és a FEI hozta létre 2016. március 31-én.

A Commission de Surveillance du Secteur Financier (CSSF - Pénzügyi Szektor Felügyeleti Bizottsága) arra a következtetésre jutott, hogy a Microlux **nonprofit tevékenysége és a kíséretként nyújtott hitelek, nem minősülnek a pénzügyi szektor szakmai alapon végzett tevékenységének, és ezért nem tartoznak a pénzügyi szektorról szóló, 1993. április 5-i módosított törvény hatálya alá.** (<https://www.microlux.lu/fr/a-propos/missions/>)

Ahogy az előzőekben már bemutattuk, Magyarországon a mikrohitelzés 1992-ben kezdődött a Phare Mikrohitel Program elindításával. Mivel ekkor **még külön jogszabály nem rendelkezett erről a tevékenységről**, a program tervezői a hitelprogram működtetését és szabályrendszerét az akkor hatályos jogszabályokhoz igazították. Már ekkor is látszott, hogy a program **pozitív társadalmi hatásának optimalizálása** indokoltá tenné ennek a finanszírozási területnek az önálló jogi szabályozását.

Ahogy azt az előzőekben már bemutattuk, a programhoz a forrásokat kezdetben a **EU Phare Program** (majd társfinanszírozóként a Magyar Kormány) biztosította az alapítványok számára **feltételhez kötött céltámogatás formájában**.

Mivel ezek az alapítványok

- betétgyűjtéssel nem foglalkoztak,
- a forrásokat – közpénzt – feltételhez kötött céltámogatás formájában, konkrét, társadalmi célokat megvalósító program finanszírozására kapták és fordították egy kormányzati beavatkozást igénylő, nem megfelelően működő pénzügyi területen,
- nem profit orientált céllal végezték a tevékenységet (nyereségük nem is képződött),

egyértelmű volt, hogy a tevékenységük nem tartozhat az éppen hatályos „banktörvény” hatálya alá.

A program beindításakor a profitorientált pénzügyi szervezetek működését a pénzügyintézetekről és a pénzügyintézeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvény szabályozta, ezt hatályon kívül helyezte és a helyébe lépett a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény.

Egy az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet (ÁPTF) által 1997. március 12-én kiadott /Üsz.: 2520/1997/ állásfoglalás is megerősítette, hogy az alapítványok mikrohitelzési tevékenysége nem minősül pénzügyi szolgáltatásnak, így nem tartozik a Hpt. hatálya alá.

A mindenkori „banktörvényeknek” a legalapvetőbb funkciója a **betétesek és befektetők védelme**, valamint a **profitorientált pénz és tőkepiac működésének szabályozása**.

Mivel Magyarországon a társadalmi célú mikrohitelzést **betétgyűjtéssel nem** foglalkozó nonprofit alapítványok végzik **nem profitorientált céllal**, jogilag nem indokolt, hogy a mikrohitelzési tevékenységük az éppen hatályos „banktörvény” hatálya alá essen. Továbbá ezt az is indokolja, hogy a mikrohitelzésben érintett társadalmilag fontos ügyfélkör olyan kockázatosan finanszírozható, amely kockázat felvállalását a törvény a hatálya alatt működő szolgáltatók számára nem teszi lehetővé.

A fenti jogi- szakmai megalapozottság okán a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenysége kikerült a hitelintézeti törvény hatálya alól. A terület jogi szabályozására – az előzőekben bemutatott körülmények folytán - két lépésben került sor.

Először az 1999. évi CXXV. tv. 67.§ (1) bekezdésében a Magyar Parlament úgy módosította a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvényt, hogy kivette a törvény hatálya alól a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtási tevékenységét, majd a 2003. évi XXXIX. törvény 2. §-ával ismét módosította a törvényt. A törvény módosítás hatálybalépésétől az 1996. évi CXII. törvény 2. §. (1) h) bekezdése alapján a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány pénzkölcsön nyújtási tevékenysége és a **megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenysége nem tartozik a törvény hatálya alá.**

Az 1996. évi CXII. törvényt hatályon kívül helyezte és a helyébe lépett a – jelenleg hatályos - **2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról.** Ez szövegszerűségében nem változtatta meg a korábbi rendelkezést csupán a számozás változott. Így a Tv. 2. §. (1) f) pontja szerint a törvény hatálya nem terjed ki a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtási tevékenységére, valamint a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységére.

(Magyarország Alaptörvényének 2022. évi módosítása okán szövegmódosítás történt, mely alapján 2023. január 1-től a „... **vármegyei** és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységére” nem vonatkozik a Tv. hatálya.)

Az említett 2003. évi törvényt módosítás egyértelművé tette, hogy a **megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenysége nem tartozik a hitelintézeti törvény hatálya alá**, ugyanakkor egy joghézagot is keletkeztetett, mivel a jogszabály nem szabályozza

- a mikrohitel és mikrohitelzés fogalmát, valamint a jogszabály értelmezéséhez szükséges további definíciókat;
- a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok körét;
- a mikrohitelzési tevékenység általános szabályait;
- a mikrohitelzési tevékenység ellenőrzésére jogosult hatóság kijelölését.

Ezt az álláspontot erősíti a Miniszterelnökség - Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat konzorciumvezető szervezetéhez - a Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványhoz 2017-ben intézett az előzőekben már említett levele, melyben felveti a Megyei és Fővárosi Vállalkozásfejlesztési Alapítványok mikrohitelzési tevékenységére vonatkozó részletszabályozás szükségességét.

Az RVA több változatban is kidolgozta a jogszabálytervezetet. A szabályozás egy lehetséges változatát a jelen dokumentum melléklete tartalmazza. (2. sz melléklet: Törvényjavaslat a vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységéről.)

5. ÖSSZEGZÉS, JAVASLATOK

A mikrohitelhez való hozzáférés javítása tekintetében sikerült feltárni azokat a tényezőket, amelyek igen hatékonyan képesek javítani a mikrohitelhez való hozzáférést Magyarországi társadalmi hasznosságát.

Határozott meggyőződésünk, hogy Magyarországon a kereskedelmi bankoknál nem, vagy korlátozottan hitelképes kezdő és mikrovállalkozások mikrohitelzése tekintetében a legjobb társadalmi hatást a nonprofit mikrofinanszírozók, azaz a vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok bázisára alapozva lehet elérni.

Megvizsgáltuk mind az Országos Mikrohitel Program, mind pedig a JEREMIE Mikrohitel Program működtetési modelljét és eredményeit annak érdekében, hogy ezek tanulságai alapján javaslatot tudjunk tenni az optimális működési modell kialakítására és hatékonyságnövelő intézkedések meghozatalára.

Megállapításainkat, javaslatainkat röviden, az alábbiak szerint összegezzük:

- Megállapítottuk, hogy a Magyar Fejlesztési Bank által koordinált JEREMIE Mikrohitel Program refinanszírozáson alapuló decentralizált működtetési modellje lényegesen nagyobb teljesítményre volt képes, mint a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány által menedzselte, erősen centralizált nehézkes Országos Mikrohitel Program modellje.
- Megállapítottuk, hogy az Országos Mikrohitel Program kizárólagos finanszírozási forrását, a Magyar Állam tulajdonában álló „Országos Mikrohitel Alapot” jogsértő módon nem törvénnyel, hanem egy polgárjogi szerződéssel kívánták létrehozni, ezért az valójában, mint önálló jogi személyiséggel bíró **Állami Alap nem is jött létre.**
- Megállapítottuk, hogy az OMP tekintetében a kezdeti jogsértő alapokon további vélelmezhető jogsértésekkel, számviteli szabálytalanságokkal és szerződésszegésekkel átszótt alacsony hatékonyságú rendszer állt össze, melynek megreformálása megítélésünk szerint nem, teljesen **új alapokra helyezése viszont indokolt.**
- Megállapítottuk, hogy az **MVA országos mikrohitel koordinációban történő közreműködése mind szakmailag mind pedig jogi szempontból rendkívül aggályosnak, illetve indokolatlannak mondható.**
- A fentiekre való figyelemmel javasoljuk,
 - hogy a **Magyar Kormány rendelkezzen arról, hogy az Országos Mikrohitel Program országos koordinációja kerüljön át a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítványtól a JEREMIE Programban jól vizsgázott, 100%-ban a Magyar Állam tulajdonában álló Magyar Fejlesztési Bank Zrt-hez** (ez jogkövető magatartás esetén, ahogyan azt az előzőekben bemutattuk, már két évtizeddel korábban meg kellett volna, hogy történjen);
 - az Országos Mikrohitel Program működtetési modellje és működési **feltételei a JEREMIE Mikrohitel Program jól bevált, refinanszírozáson alapuló decentralizált működtetési modelljén alapuljanak** azzal a módosítással, hogy ahogyan azt a program kezdetén tervezték, a HVK-k számára átadott források **visszaforgó pénzeszközként ismételtelen kihelyezhetőek legyenek.**
 - Az MFB és a HVK-k együttműködése nem újkeletű. Jelenleg is **napi online adatszolgáltatást nyújtanak az MFB-nek** az általuk egységesen használt CREDINFO rendszeren keresztül. Ezen a szoftveren keresztül gyakorlatilag azonnal teljes program kontroll biztosítható az **MFB számára plusz beruházás nélkül.**
 - Az **Állam tulajdonában álló, jelenleg az MVA által kezelt pénzeszköz és mikrohitel követelés állomány** ezáltal az MFB-által koordináltan mikrohitelkezési céllal a programban közreműködő HVK-khoz kerülhet.

- A HVK-k tulajdonában álló helyi mikrohitelzésre fordított pénzeszközök a Kúria döntésének értelmében további kormányzati intézkedést nem igényelnek, annak eldöntése, hogy mikrohitelzésre vagy más, az alapítvány célja szerinti felhasználásra fordítják, az az adott alapítvány vagyongazdálkodó szervének a hatáskörébe tartozik. **Ez erősítheti az alapítványok nemzetközi, közvetlen EU-s pályázatokban való részvételét, amely további fejlesztési források behozatalát eredményezheti az országba.**
- Szükségesnek tartanánk egy **Állami Számvevőszéki vizsgálatot** az Állam tulajdonát képező mikrohitel források MVA általi felhasználása vonatkozásában, elszámolás céljából.
- A visszaforgó Állami forrásokat – egy erre a célra létrehozott Magyar Államkincstárnál vezetett számlán keresztül - az igényekhez igazított igazságos allokációs arányok kialakításával refinanszírozási forrás formájában kell átadni a programban közreműködő HVK-knak;
- A megfelelő forrás nagyság kialakításához egy későbbi lépésként javasoljuk egy „valódi”, törvénnyel létrehozott, **kimondottan a nonprofit mikrohitelzésre fordítandó Elkülönített Állami Pénzalap** létrehozását.
- Megfelelő nagyságú kihelyezés lehetősége esetén az Európai Unió **InvestEU portfólió garancia programja** keretében lehetőség nyílna a kihelyezési kockázatok további csökkentésére.
- Javasoljuk a Miniszterelnökség felvetésének és kezdeményezésének megfelelően a **vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységére vonatkozó részletszabályozás meghozatalát**, amely erősítheti a társadalmi hatást előtérbe helyező működést és ebben az **Állam ellenőrző szerepét**.
- Továbbá javasoljuk a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtási lehetőségének törlesztését a Hitelintézeti törvényből, egyrészt azért, mert a nevezett alapot nem hozták létre, tehát az nem is létezik, valamint azért, mert a **jövőbeni működés nem indokolja az MVA közreműködését a mikrohitelzésben.**

Megítélésünk szerint a fent felsorolt intézkedési javaslatok végrehajtása nem jelent nagy szakmai kihívást az érintetteknek, illetve igen gyorsan megvalósítható, továbbá hosszú távon alkalmazhatóan a legjobban szolgálnák a magyar társadalom érdekeit.

JOGI NYILATKOZAT:

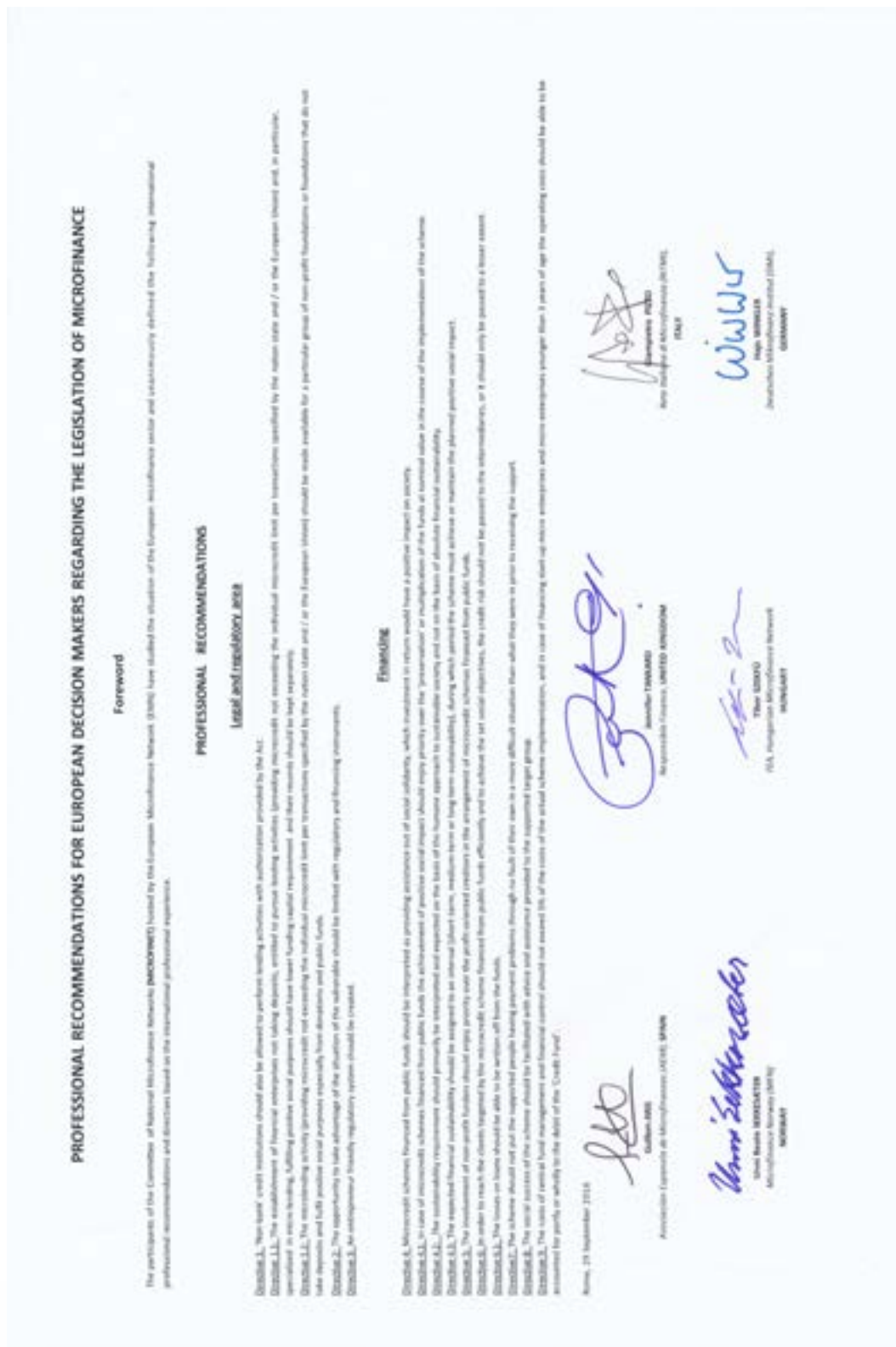
A jelen dokumentum a számukra rendelkezésre álló, irattárakban fellelhető releváns dokumentumok, az Interneten elérhető nyilvános adatbázisok adatainak jogi- szakmai értelmezésén és ismertetésén alapul. A vizsgált szerződések köre, a rendelkezésünkre álló iratmennyiség terjedelme, a szerződések bonyolultsága, a szerződések kapcsán figyelembe veendő hazai és európai uniós jogi normák szerteágazó rendszere miatt a jelen dokumentumban bemutatott álláspontok vonatkozásában semmilyen jogi felelősséget nem kívánunk vállalni. A jelen tanulmány - a szerzők részéről minden felelősség kizárásával - a megismert tények, dokumentumok, a kihirdetett magyar jogszabályok áttekintése alapján készült, mely a szerzők véleményét ismertető szakvéleménynek minősül, a felelősséget tehát a jelen dokumentum bármely felhasználása esetén, egészében, teljeskörűen és minden jogkövetkezményre kiterjedően kizárjuk.

6. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: "SZAKMAI AJÁNLÁSOK AZ EURÓPAI DÖNTÉSHOZÓK SZÁMÁRA A MIKROFINANSZÍROZÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGI SZABÁLYOZÁSRA", (2016. szeptember 29. Róma).

2. sz. melléklet: Törvényjavaslat a vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységéről.

1. sz. melléklet: "SZAKMAI AJÁNLÁSOK AZ EURÓPAI DÖNTÉSHOZÓK SZÁMÁRA A
MIKROFINANSZÍROZÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGI SZABÁLYOZÁSRA"
(2016. szeptember 29. Róma)

2. sz. Melléklet:
2023. évi ... törvény /JAVASLAT/
a vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelkezési tevékenységéről

I. FEJEZET
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A törvény célja

1. § A törvény célja, hogy

- (1) meghatározza a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban Hpt.) 2§. (1) f) bekezdése szerint, a Hpt. hatálya alá nem tartozó mikrohitelkezési tevékenységre jogosult vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok
- a) mikrohitelkezési tevékenységének működési szabályaival kapcsolatos általános elvárásokat;
 - b) a mikrohitelkezési tevékenység finanszírozására vonatkozó általános szabályokat, valamint
 - c) átláthatóvá és ellenőrizhetővé tegye ezen szervezetek mikrohitelkezési tevékenységét.

Értelmező rendelkezések

2. § E törvény vonatkozásában

- (1) Hitelnyújtás: a hitelező és az adós között írásban létesített hitelszerződés alapján meghatározott hitelkeret rendelkezésre tartása az adós részére, jutalék ellenében vagy anélkül, és a hitelező kötelezettségvállalása meghatározott szerződési feltételek megléte esetén a kölcsönszerződés megkötésére vagy egyéb hitelművelet végzésére.
- (2) Pénzkölcsönnyújtás: a hitelező és az adós között létesített hitel- vagy kölcsönszerződés alapján a pénzügyi rendelkezésre bocsátása, amelyet az adós a szerződésben megállapított időpontban - kamat ellenében vagy anélkül - köteles visszafizetni.
- (3) Mikrohitelkezési tevékenység: E törvény 19. § szakaszában meghatározott szervezetek jelen jogszabály szerinti hitelezési tevékenysége, mely magában foglalja a hitelnyújtást és a pénzkölcsönnyújtást is.
- (4) A hitel és pénzkölcsön nyújtására irányuló mikrohitelkezési tevékenység a hitelképesség vizsgálatával, a hitel és kölcsönszerződések előkészítésével, hitelbírálattal és hiteldöntéssel, a kölcsönök folyósításával és nyilvántartásával, figyelemmel kísérésével, ellenőrzésével, valamint a behajtással kapcsolatos intézkedéseket is magában foglalja.
- (5) Pozitív társadalmi célú mikrohitel: a pozitív társadalmi hatást a nyereségszerzési szempontokkal szemben előtérbe helyező hitel, melyhez
- a) alapszintű mentorálási és tanácsadási tevékenység, illetve
 - b) emelt szintű üzletfejlesztési szolgáltatások is kapcsolódhatnak.
- (6) Alapszintű mentorálási és tanácsadási tevékenység: e jogszabály vonatkozásában az e jogszabály szerinti mikrohitelkezéshöz közvetlenül kapcsolódó tevékenység, mely során a mikrohitelkező szervezet figyelemmel kíséri az adós vállalkozási tevékenységét, és amennyiben szükségesnek ítéli, tanácsokat ad az adós számára, hogy segítse annak működését.

(7) Emelt szintű üzletfejlesztési szolgáltatások: a mikrohitelzési tevékenységet kiegészítő minden olyan szolgáltatás, mely a működés bármely speciális rész-területén segíti egy adott vállalkozás működését, bevételeinek- nyereségességének növelését.

(8) Aktív mikrohitelzési tevékenység: e jogszabály hatálybalépése előtt saját nyilvántartású aktív hitelszámlákkal rendelkező, saját belső hitelzési szabályzatai alapján teljes hitelzési eljárást lebonyolító, saját nevében saját pénzeszközeiből pénzkölcsönt folyósító vállalkozásfejlesztési alapítvány mikrohitelzési tevékenysége.

(9) Vállalkozás: a gazdasági tevékenységet folytató jogalany, különösen az egyéni vállalkozó, az egyéni cég, a gazdasági társaság, az ügyvédi iroda, a szövetkezet, a vízi társulat, a víziközmű társulat, az erdőbirtokossági társulat, továbbá a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló 2014. június 17-i 651/2014/EU bizottsági rendelet I. mellékletében meghatározott KKV kritériumoknak megfelelő mezőgazdasági termeléssel, halgazdálkodással, mezőgazdasági feldolgozással és forgalmazással, erdőgazdálkodással és vadgazdálkodással foglalkozó vállalkozás és természetes személyek;

II. FEJEZET RÉSZLETES RENDELKEZÉSEK

A mikrohitel programok általános céljai

3. § E törvény szerint működtethető mikrohitel programok általános céljai a következők lehetnek:
- (1) a nyereség érdekelt finanszírozók által nem, vagy nem megfelelő mértékben hitelezett, mikrovállalkozások kiszolgálása magas színvonalú hiteltermékekkel, valamint lehetőség szerint felkészítésük arra, hogy a profitorientált hitelpiac szervezeteinek ügyfeleivé válhassanak;
 - (2) önálló tevékenységből szerzett jövedelemből történő öfenntartás, önfoglalkoztatás elősegítése,
 - (3) munkahely megtartás és munkahelyteremtés elősegítése,
 - (4) segélyből élőbből az adófizetővé válás elősegítése,
 - (5) a célcsoportba tartozó vállalkozások életképességének- versenyképességének javítása;
 - (6) az önálló jövedelemtermelő képesség elősegítése révén fizetőképes kereslet generálása, ezáltal gazdaság élénkítési hatás elérése,
 - (7) szociális segélyekre utaltság és az ezzel járó mentális leépülés lehetőségének csökkentése a célcsoport körében,
 - (8) az elégtelenül működő pénzpiac, (azaz a piaci kudarcok) negatív társadalmi hatásainak kiküszöbölése érdekében szükséges kormányzati szerepvállaláshoz kapcsolódó egyéb pozitív társadalmi célok.

A finanszírozásban részesíthetők köre

- 4.§ E törvény szerinti mikrohitel programok célcsoportja a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. Törvény 3. §. (3) szakaszában meghatározott mikro vállalkozások.
- 5.§ E jogszabály alapján a kölcsönöket elsősorban olyan önálló jövedelemszerzésre irányuló tevékenységből megélni kívánó 4. § szerinti ügyfelek számára kell biztosítani, akik csökkent hitelképességnek az okai jellemzően a
- (1) kis összegű hitel igényükhöz kapcsolhatóan, vagy
 - (2) a jogi biztosítékaik nem megfelelő mennyiségéből, vagy
 - (3) kiértékelhető vállalkozói múltjuk hiányából, vagy
 - (4) egyéb hátrányos helyzetükből adódnak.

A hitelezés/kölcsönnyújtás illetve kockázatvállalás felső összeghatára

6. § E rendelkezés hatálya alá eső mikrohitelezési tevékenység során az egy adott ügyfél számára egy mikrohitelező szervezet által megvalósított egy ügylet keretében nyújtható hitel vagy kölcsön, illetve felelősségvállalás felső összeghatárának meghatározására a jelen jogszabály 21. §-ban meghatározott szervezet jogosult.
7. § Az egy adott ügyfél számára, egy mikrohitelező szervezet által a vele egy időben fennálló összes aktív ügylet során együttesen biztosított teljes hitel vagy kölcsön, illetve felelősségvállalás felső határa legfeljebb e jogszabály 6. § -ban meghatározott összeg kétszerese lehet.

A mikrohitelezési tevékenység végzésére vonatkozó előírások

8. § E törvény hatálya alatt mikrohitelezési tevékenységet végző szervezet működésének meg kell felelnie a következő követelményeknek:
- (1) a mikrohitelezési tevékenységre jogosult alapítvány jogi státusza szerint közhasznú alapítványnak kell lennie;
 - (2) e törvény hatálya alá tartozó mikrohitelező szervezetek betétgyűjtéssel nem foglalkozhatnak;
 - (3) profitorientált befektetők számára nyereségorientált céllal hitelezési, hitelközvetítői tevékenységet nem folytathatnak;
 - (4) az e jogszabály 16. § -ában meghatározott forrásokból pozitív társadalmi célokat szolgáló, nem nyereségorientált hitelezést végezhetnek.
9. § E törvény hatálya alatt mikrohitelezési tevékenységet végző szervezeteknek olyan hitelezési szabályzatokkal kell rendelkezniük, amelyek biztosítják a
- (1) a rendelkezésre álló források felhasználásának átláthatóságát;
 - (2) a rendelkezésre álló források felhasználásának szakszerűségét;
 - (3) a pozitív társadalmi célok hatékony megvalósítását.
10. § E törvény hatálya alatt mikrohitelezési tevékenységet végző szervezetek hitelezési szabályzatainak részletesen ki kell térniük a következőkre:
- (1) a szükséges technikai, szervezeti és személyi feltételek;
 - (2) hitelezési eljárási szabályok, ezen belül
 - a) döntési limitek és hatáskörök;
 - b) az összeférhetetlenség szabályai;
 - c) az egyes ügyfelek- ügyletek kockázati kategóriákba sorolása és az egyes kockázati kategóriákhoz tartozó hitelezés, illetve kockázatvállalás felső összeghatára.
11. § E törvény hatálya alatt mikrohitelezési tevékenységet végző szervezeteknek a következő további területeken kell rendelkezniük szabályzatokkal és kidolgozott eljárásokkal:
- (1) a szervezet társadalmi küldetését meghatározó definíció;
 - (2) az elvárt társadalmi hatást kijelölő társadalmi elérési terv;
 - (3) a társadalmi eléérés mérésére vonatkozó kidolgozott módszertan és mérési eljárások.

Közhasznúság

12. § E törvény szerinti mikrohitelezési tevékenység közfeladat ellátásnak, e törvény hatálya alá eső mikrohitelezési tevékenységet folytató vállalkozásfejlesztési alapítvány mikrohitelezési tevékenysége pedig közhasznú tevékenységnek minősül.

Alapítvány cél szerinti tevékenységének bevételei

13. § Az e törvény szerinti mikrohitelezési tevékenységből befolyó kamat és egyéb bevételek elszámolhatók az alapítvány cél szerinti tevékenységének közhasznú bevételként.

14. § A 13. § -ban meghatározott bevételnek minősülnek a mikrohitelező szervezet által – a számára mikrohitelezési célra átadott idegen források terhére elszámolható – működési költségek finanszírozására felhasznált összegek.

A mikrohitelezési tevékenység finanszírozása, források felhasználása

15. § A mikrohitelező szervezet az adósok által befizetett visszaforgó összegeket – amennyiben a finanszírozási forrást biztosító szervezet másként nem rendelkezik - a következők szerint használhatja fel:

- (1) további pénzkölcsönöket nyújthat,
- (2) finanszírozhatja az alapszintű mentorálási és tanácsadási tevékenységet;
- (3) emelt szintű üzletfejlesztési szolgáltatásokat finanszírozhat;
- (4) közvetlen és közvetett működtetési költségeket finanszírozhat.

16. § A mikrohitelezésre fordítható források származása lehet:

- (1) bármely forrásból származó, már az alapítvány saját vagyonát képező pénzeszköz;
- (2) külső forrásból származó, az alapítvány számára
 - a) véglegesen átadott pénzeszköz, azaz
 - I. adomány, alapítványi hozzájárulás vagy
 - II. feltételhez kötött céltámogatás;
 - b) arra felhatalmazott, közpénzek kezelésére, közvetítésére jogosult hazai vagy nemzetközi szervezetek által nyújtott támogatás, kölcsön vagy egyéb tőkejuttatás;
 - c) e törvény hatálya alá tartozó mikrohitelezésre jogosult szervezet által más, e törvény hatálya alá eső mikrohitelezésre jogosult szervezet számára mikrohitelezés céljára átadott alárendelt tőke biztosításából;
 - d) bármely egyéb forrásból származó kamatmentes kölcsön vagy más ingyenes juttatás.

17. § A mikrohitel program működtetésére átadott e törvény 16. § (2) a) bekezdése szerinti források felhasználásának a forrás egyszeri kihelyezése vagy a forrás mértékével azonos mértékű egyszeri kötelezettségvállalás minősül.

18. § A 16. § (2) a) pontja szerint átadott és már felhasznált összegeket a finanszírozó szabályos felhasználás esetén semmilyen jogcímen nem követelheti vissza, viszont a 16. § a)ii pont szerint biztosított források esetén a finanszírozó meghatározhatja, hogy a visszatérülő forrásokat mely időintervallumon belül kell mikrohitelezésre visszaforgatni.

III. FEJEZET ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Kijelölés

19. § A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 2§. (1) f) bekezdése szerint, a törvény hatálya alá nem tartozó mikrohitelezési tevékenységre jogosult vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok akkreditálására, az akkreditációs eljárás meghatározására, valamint a jelen jogszabály szerinti megfelelőségi feltételek ellenőrzésére a jelen jogszabály 20. § -ában felhatalmazott szervezet jogosult.
20. § E jogszabály szerinti mikrohitelezési tevékenység ellenőrzésére, mint eljáró hatóság a **Gazdaságfejlesztésért (vagy Pénzügyminisztérium) felelős minisztérium** jogosult.
21. § E jogszabály szerinti nyújtható mikrohitel felső összeghatárának meghatározására a jelen jogszabály 20. § szerint felhatalmazott szervezet jogosult.
22. § E jogszabály szerinti mikrohitelezési tevékenységhez az állami, vagy egyéb más források biztosítása, illetve közvetítése elsődlegesen a **Magyar Fejlesztési Bank Zrt.** feladata.

Átmeneti rendelkezések

23. § E jogszabály
- (1) 19. § szerinti szervezet számára az akkreditációs eljárás meghatározására, valamint a jelen jogszabály szerinti megfelelőségi feltételek kidolgozására tíz hónap áll rendelkezésére;
 - (2) szerint meghatározott vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványoknak a törvény hatálybalépésének napjától huszonnégy hónap áll rendelkezésükre arra, hogy a vonatkozó előírások szerinti mikrohitelezési tevékenységre felkészüljenek.
24. § Jelen jogszabály hatálybalépésének napjától,
- (1) valamennyi jelen jogszabály előírásaival ellentétes rendelkezés hatályát veszti.

Módosuló jogszabályok

25. § A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 2§. (1) f) bekezdésének helyébe a „a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtási tevékenységére, valamint” szövegrész törlésével a következő bekezdés kerül:

2. § (1) E törvény hatálya nem terjed ki:

f) a vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelezési tevékenységére.

Hatálybalépés

26. § E törvény a kihirdetés napjával lép hatályba.

Általános indokolás

Magyarországon a mikrohitelzés 1992-ben kezdődött a Phare Mikrohitel Program elindításával. Mivel ekkor még külön jogszabály nem rendelkezett erről a tevékenységről, a program tervezői a hitelprogram működtetését és szabályrendszerét az akkor hatályos jogszabályokhoz igazították. Már ekkor is látszott, hogy a program pozitív társadalmi hatásának optimalizálása indokoltá tenné ennek a finanszírozási területnek az önálló jogi szabályozását.

A programhoz a forrásokat kezdetben a Phare (majd társfinanszírozóként a Magyar Kormány) biztosította az alapítványok számára feltételhez kötött céltámogatás formájában.

Mivel ezek az alapítványok

- betétgyűjtéssel nem foglalkoztak,
- a forrásokat – közpénzt – feltételhez kötött céltámogatás formájában, konkrét, társadalmi célokat megvalósító program finanszírozására kapták és fordították egy kormányzati beavatkozást igénylő, nem megfelelően működő pénzügyi területen,
- nem profit orientált céllal végezték a tevékenységet (nyereségük nem is képződött), egyértelmű volt, hogy a tevékenységük nem tarthat az éppen hatályos „banktörvény” hatálya alá.

A program beindításakor a profitorientált pénzügyi szervezetek működését a pénzügyintézetekről és a pénzügyintézeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvény szabályozta, ezt hatályon kívül helyezte és a helyébe lépett a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény.

Egy az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet (ÁPTF) által 1997. március 12-én kiadott /Üsz.: 2520/1997/ állásfoglalás is megerősítette, hogy az alapítványok mikrohitelzési tevékenysége nem minősül pénzügyi szolgáltatásnak, így nem tartozik a Hpt. hatálya alá.

A mindenkori „banktörvényeknek” a legalapvetőbb funkciója a betétesek és befektetők védelme, valamint a profitorientált pénz és tőke piac működésének szabályozása.

Mivel Magyarországon a társadalmi célú mikrohitelzést betétgyűjtéssel nem foglalkozó nonprofit alapítványok végzik nem profit orientált céllal, jogilag nem indokolt, hogy a mikrohitelzési tevékenységük az éppen hatályos „banktörvény” hatálya alá essen. Továbbá ezt az is indokolja, hogy a mikrohitelzésben érintett társadalmilag fontos ügyfélkör olyan kockázatosan finanszírozható, amely kockázat felvállalását a Hpt. hatálya alatt működő szolgáltatók számára nem teszi lehetővé.

A fenti jogi- szakmai megalapozottság okán a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenysége kikerült a hitelintézeti törvény hatálya alól. A terület jogi szabályozására két lépésben került sor.

Először az 1999. évi CXXV. tv. 67.§ (1) bekezdésében a Magyar Parlament úgy módosította a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvényt, hogy kivette a törvény hatálya alól a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtási tevékenységét, majd a 2003. évi XXXIX. törvény 2. §-ával ismét módosította a törvényt. A törvény módosítás hatálybalépésétől az 1996. évi CXII. törvény 2. §. (1) h) bekezdése alapján a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány pénzkölcsön nyújtási tevékenysége és a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenysége nem tartozik a törvény hatálya alá.

Az 1996. évi CXII. törvényt hatályon kívül helyezte és a helyébe lépett a – jelenleg hatályos - 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról. Ez szövegszerűségében nem változtatta meg a korábbi rendelkezést csupán a számozás változott. Így a Tv. 2. §. (1) f) pontja szerint a törvény hatálya nem terjed ki a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtási tevékenységére, valamint a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységére.

Magyarország Alaptörvényének 2022. évi módosítása okán szövegmódosítás történt, mely alapján 2023. január 1-től a „... vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységére” nem vonatkozik a Tv. hatálya.

Az említett 2003. évi törvényt módosítás egyértelművé tette, hogy a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenysége nem tartozik a hitelintézeti törvény hatálya alá, ugyanakkor egy joghézagot is keletkeztetett, mivel a jogszabály nem szabályozza

- a mikrohitel és mikrohitelzés fogalmát, valamint a jogszabály értelmezéséhez szükséges további definíciókat;
- a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok körét;
- a mikrohitelzési tevékenység általános szabályait;
- a mikrohitelzési tevékenység ellenőrzésére jogosult hatóság kijelölését.

A javasolt jogi szabályozással a joghézag kiküszöbölésre kerül, a szektor működése egységesebbé, szabályozottabbá válik. Átláthatóvá és ellenőrizhetővé teszi a teljes működést és finanszírozást, valamint mérhetővé teszi a mikrohitelzési tevékenység társadalmi hatását. Javulhat a szolgáltatások minősége. Összességében hosszú távon stabil jogi háttérrel és intézményi rendszert teremthet a fent leírt társadalmi probléma hatékony és szakszerű kezeléséhez.

Részletes indoklás

I. FEJEZET ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. §

A törvény céljának meghatározása

2. §

Értelmezések meghatározása

A jogszabálytervezet a jogszabályban használt egyes fogalmak definícióját tartalmazza az egységes értelmezés érdekében.

II. FEJEZET RÉSZLETES RENDELKEZÉSEK

3. §

A mikrohitel programok általános céljai

A mikrohitelzés pozitív társadalmi hatásának maximalizálása érdekében írtuk elő azokat a főbb célokat, amelyeket a pozitív társadalmi célú mikrohitel programoknak meg kell valósítaniuk. Nagyon fontos, hogy ezek a programok csökkentsék a pénzügyi kirekesztettséget, és forrásokat juttassanak el olyan társadalmi rétegekhez, amelyek számára a kölcsönhöz jutás a pénzpiac profitorientált szereplőitől egyáltalán nem, vagy csak korlátozott mértékben lehetséges.

4. §

A finanszírozásban részesíthetők köre

A tervezetben kedvezményezett célcsoportként a mikrovállalkozásokat jelöltük meg, mivel ezt a réteget érintik azok a problémák, amelyekre a mikrohitelzés megoldást kínál.

6. §

A törvény által szabályozott mikrohitelzési tevékenységek célcsoportjának pontosabb meghatározása érdekében felsoroltuk azokat a legjellemzőbb okokat, amelyek miatt a mikrohitelzés támogatni kívánt szektor kirekesztődik a kereskedelmi banki szolgáltatásokból.

6. § -7. §

A hitelezés/kölcsönnyújtás illetve kockázatvállalás felső összeghatára

Szükséges annak meghatározása, hogy mekkora lehet e jogszabály hatálya alatt megvalósított mikrohitelzés ügyletenkénti felső összeghatára, azaz a „mikrohitel felső összeghatára”. Az Európai Unióban nincsen olyan jogszabály, amely erről rendelkezne. Az általánosan elfogadott gyakorlat szerint mely több hivatalos dokumentumban fellelhető az Unió hivatalai a 25.000,- Euró alatti hiteleket tekintik mikrohitelnek. A nemzetállamok szintjén ugyanakkor számos ettől eltérő gyakorlat alakult ki. Például Hollandiában már 50.000,- Eurós kölcsönöket is nyújtanak mikrohitel programok keretében.

Ugyanakkor a jelen jogszabály hatálya alá tartozó mikrohitelzési tevékenység felső összeghatárának meghatározását nem célszerű ebben a jogszabályban rögzíteni, mivel ennek ésszerű értéke gyorsan és gyakran változhat a piaci viszonyok, a gazdasági helyzet és devizaárfolyamok függvényében. Ezért indokolt, hogy a jogszabály kijelölje azt a szervezetet, amely jogosult ennek az összegnek a meghatározása.

8. §

A mikrohitelzési tevékenység végzésére vonatkozó előírások

Ezek az előírások biztosítják, hogy a jelen jogszabály hatálya alá eső mikrohitelzési tevékenység ne profitorientált célok mentén történjen és ne szolgálhassa profitorientált befektetők érdekeit, míg az (1) pont szerint az alapítvány közhasznú státusza javítja az ellenőrizhetőséget és az átláthatóságot.

9. § - 10. §

Az előírások biztosítják, hogy a jogszabály hatálya alatti mikrohitelzési tevékenység egységes szakmai szempontrendszer alapján meghatározott szabályok szerint történjen. Az előírt szabályzatok tükrözik a jelenleg is alkalmazott gyakorlatot.

11. §

A mikrohitel programok társadalomra gyakorolt pozitív társadalmi hatásának elsődlegessége okán a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a jogszabályban előírtuk a társadalmi elérés mérésének követelményét is.

12. §
Közhasznúság

A programot működtető alapítvány ellenőrizhetősége és átláthatósága miatt szükségesnek tartjuk, hogy e törvény hatálya alá eső mikrohitel programot csak közhasznú státusszal rendelkező alapítvány végezhesen. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a piaci kudarcokhoz kapcsolódó kormányzati intézkedések szükségessége okán indokolt e jogszabályban e feladatok végrehajtását „közfeladat” végrehajtásaként definiálni. Ez jelentős stabilitást és hosszú távú hatékony működtetést biztosíthat a szektor számára, mely így fejthetné ki legjobban a várt pozitív társadalmi hatását.

13. §

A mikrohitel programok jelenleg is alkalmazott kamat és bevétel elszámolási módját rögzítjük a jogszabályban az egységes értelmezés és a teljeskörű szabályozásra való törekvés érdekében.

14. §

A mikrohitel programok jelenleg is alkalmazott költségelszámolási módját rögzítjük a jogszabályban az egységes értelmezés és a teljeskörű szabályozásra való törekvés érdekében.

15. §

A mikrohitelezési tevékenység finanszírozása, források felhasználása

A jogszabály ezen előírásai elősegítik, hogy a jogszabály hatálya alá tartozó mikrohitelezés során finanszírozható legyen a hitelben részesített vállalkozások életképességét segítő szolgáltatások és működtetés finanszírozása is.

16. §

Fontosnak tartjuk, hogy a pozitív társadalmi célú mikrohitelezéshez a finanszírozási források széles körben bevonhatóak legyenek, ugyanakkor kizárjuk annak lehetőségét, hogy profitorientált befektetők számára nyereségérdekelt hitelezést lehessen megvalósítani ezen jogszabály hatálya alatt végzett mikrohitelezési tevékenység keretében.

17. § -18. §

A jelen jogszabály hatálya alá tartozó mikrohitelezés céljára átadott források felhasználásának definícióját a későbbi jogviták elkerülése érdekében egyértelműsítés céljából szükséges meghatározni. Továbbá a jelen jogszabály szerint működtetett mikrohitel programok stabil működése érdekében - külön figyelemmel az érintett szervezetek közhasznú alapítványi státuszára - korlátoztuk a hitelezésre átadott források visszaigénylési lehetőségét.

III. FEJEZET
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

19. §
Kijelölés

A jogszabály a jogszabály hatálya alá eső mikrohitelezési tevékenység végzésére jogosult

vállalkozásfejlesztési alapítványok meghatározására jogosult szervezetet jelöli ki. A jogszabály 2. § (8) pontja szerint meghatározott valamennyi aktív mikrohitelvezési tevékenységet folytató vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítvány jogosult lehet e jogszabály szerinti mikrohitelvezés folytatására.

20. §

A jelen jogszabály hatálya alatt végezhető mikrohitelvezési tevékenység nem tartozik a Hpt. hatálya alá, így nem minősül hitelintézeti tevékenységnek, ezért indokolt, hogy ebben az esetben az ellenőrző hatóság feladatát a Pénzügyminisztérium lássa el.

21. §

A jelen jogszabály hatálya alá tartozó mikrohitelvezési tevékenység felső összeghatárának meghatározását nem célszerű ebben a jogszabályban rögzíteni, mivel ennek ésszerű értéke gyorsan és gyakran változhat a piaci viszonyok gazdasági helyzet és devizaárfolyamok függvényében. Ezért indokolt, hogy ennek az összegnek a meghatározása a felügyeletet ellátó minisztérium jogosultsága legyen.

22. §

Az átláthatóság és szakszerűség hosszú távú biztosítása érdekében indokolt, hogy a jövőben valamennyi közpénzből történő mikrohitel program finanszírozás egy alapkezelésre jogosult akkreditált, működését tekintve 100%-ban állami tulajdonú, transzparens szervezet közreműködésével történjen.

23. §

Átmeneti rendelkezések

A jogszabály a hatálybalépéstől számított 10 hónap felkészülési időt ad részletes akkreditációs elvárások szabályok kidolgozására az arra feljogosított hatóságnak.

A jogszabály a hatálybalépéstől számított 24 hónap felkészülési időt ad a jogszabály által érintett vármegyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok számára ahhoz, hogy maradéktalanul eleget tegyenek a törvény előírásainak. Ez az idő elegendő a feltételek teljesítéséhez.

24. §

Azért, hogy a jelen jogszabály értelmezése ne legyen ellentmondásos, és korábbi egyéb rendelkezésekre való hivatkozással ne lehessen megkerülni, indokolt ezeknek a rendelkezéseknek a beiktatása.

25. §

Szükséges a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtási lehetőségének törlése a törvényből, egyrésztől azért, mert a nevezett alapot ténylegesen nem hozták létre, tehát az nem is létezik, valamint azért, mert a jövőbeni működés nem indokolja az MVA közreműködését a mikrohitelvezésben.

26. §

Hatálybalépés

Hatályba léptető rendelkezés.

Készült a Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány gondozásában.

Szerkesztő:

Székfü Tibor

okl. mérnök közgazdász, egyetemi oktató, az RVA Group és a Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat elnöke

2022. Minden jog fenntartva

A tanulmány a jelölt részeknél szó szerint átvett részleteket tartalmaz az alábbi kiadványokból:
Székfü-Vonnák-Pizzo: „MIKROHITELEZÉLS – elméleti alapoktól a gyakorlatig”
Kiadó: Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, 2020.
ISBN 978-615-81559-0-8 / 5-10. oldal

Vonnák Péter, „MIKROHITELEZÉS MAGYARORSZÁGON, azaz
Hogyan optimalizálhatjuk a mikrohitelprogramok társadalmi hasznosságát?”
Kiadó: Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, 2015.
ISBN 978-963-12-5845-5 / 25. oldal, 52-57. oldal

A kiadvány egészének vagy bármely részének mechanikus, illetve elektronikus másolása, sokszorosítása, valamint információszolgáltató rendszerben való tárolása és továbbítása a forrás feltűntetésével engedélyezett.

ISBN: 978-615-81559-1-5

Felelős Kiadó:

Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány

8000 Székesfehérvár, Budai út 9-11.

Tel: +36 (70) 90 51 195

info@rvagroup.hu

www.rvagroup.hu

Grafikai tervezés:

Virágh Andor

A projekt az Interreg Europe program keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és Magyarország támogatásával valósul meg.

